

Aalborg Universitet
Speciale på cand.merc.aud-studiet
December 2009

Revision af nedskrivningstest

- med fokus på IAS 36

Vejleder:	Lars Kiertzner
Specialeskriver:	Jesper Kiilerich Viborg
Afleveret den:	8. december 2009

(specialet må offentliggøres)

Indholdsfortegnelse

1 Indledning	4
1.1 Indledning	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Afgrænsninger	6
1.4 Metodevalg	7
1.5 Struktur	7
1.6 Interessenter	8
1.7 Oversigt over anvendte forkortelser	10
2 Nedskrivningstest efter IAS 36	11
2.1 Generelt	11
2.2 Anvendelsesområde	12
2.3 Identifikation af mulig værdiforringelse	13
2.3.1 Indikatorer på værdiforringelse	14
2.4 Måling af genindvindingsværdi	15
2.4.1 Dagsværdi fratrukket salgsomkostninger	16
2.4.2 Nyttéværdi	16
2.4.2.1 Fremtidige pengestrømme	17
2.4.2.2 Diskonteringssats	20
2.4.2.2.1 Virksomhedens vejede, gennemsnitlige kapitalomkostninger (WACC)	20
2.4.2.2.2 Andre metoder til opgørelse af diskonteringssats	25
2.4.2.3 Beregning af nytteværdien	25
2.4.2.3.1 Den traditionelle metode	25
2.4.2.3.2 Den forventede pengestrømsmetode	26
2.4.2.3.3 Metodevalg	27
2.4.2.4 Andre overvejelser	27
2.4.2.5 Den økonomiske krise	27
2.4.2.6 Kritik af anvendelse af nytteværdien	28
2.5 Pengestrømsfrembringende enheder (CGU)	28
2.5.1 Identifikation af pengestrømsfrembringende enheder	29
2.5.2 Goodwill/virksomhedsaktiver	31
2.6 Beregning af nedskrivningsbehov	34
2.6.1 Indregning af tab ved værdiforringelse af aktiver	34
2.6.2 Indregning af tab ved værdiforringelse af pengestrømsfrembringende enheder	35
2.6.3 Følsomhedsanalyse	35
2.6.4 Tilbageførelse af tab ved værdiforringelse	36
2.6.4.1 Pengestrømsenheder samt goodwill	38
2.7 Oplysningskrav	38
2.7.1 Præsentation	40
2.7.1.1 Balance/resultatopgørelse	41
2.7.1.2 Noter	41
2.7.1.2.1 Anvendt regnskabspraksis og andre beskrivende noter	42
2.7.1.2.2 Noter til resultatopgørelsen	42
2.7.1.2.3 Noter til balancen	42
2.7.3 Ledelsesberetning	43
2.8 Perspektivering	43
2.9 Sammenfatning - nedskrivningstest efter IAS 36	45

3 Revision af nedskrivningstest.....	47
3.1 Planlægning.....	48
3.1.1 Indledende opgaveaktiviteter	49
3.1.2 Revisionsstrategi	50
3.1.3 Revisionsplan.....	51
3.1.3.1 Risikovurderingshandlinger (ISA 315).....	51
3.1.3.2 Væsentlighed.....	53
3.1.3.3 Planlægning af revisionshandlinger (ISA 330).....	54
3.1.3.4 Revisionsprocessen	55
3.1.4 Instruktion, tilsyn og gennemgang med opgaveteamet.....	56
3.1.5 Dokumentation.....	56
3.1.6 Førstegangsrevision	57
3.1.7 Kommunikation med ledelsen	57
3.1.8 Særlige overvejelser samt praktiske handlinger ved revision af nedskrivningstest.....	58
3.1.9 Sammenfatning - planlægning	61
3.2 Udførelse.....	63
3.2.1 Opnå forståelse af virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest.....	63
3.2.1.1 Revisionsrisiko.....	64
3.2.2 Vurdering af revisionsbevisets egnethed.	65
3.2.3 Anvendelse af ekspertbistand.....	66
3.2.4 Test af virksomhedens måling og præsentation	67
3.2.5 Ledelsens udtalelse	70
3.2.6 Vurder resultatet af de udførte revisionshandlinger.....	71
3.2.7 Kommunikation med ledelsen	71
3.2.8 Særlige overvejelser samt praktiske handlinger ved revision af nedskrivningstest.....	72
3.2.8.1 Opnå forståelse for virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest.....	72
3.2.8.1.1 Vurdering af risiko for væsentlig fejlinformation.....	72
3.2.8.1.2 Vurdering af effekt på revisionsstrategi/revisionsplan	73
3.2.8.2 Vurder egnetheden af virksomhedens målemetoder	73
3.2.8.3 Test af virksomhedens måling og præsentation	74
3.2.8.3.1 Indikation på værdiforringelse	74
3.2.8.3.2 Test af dagsværdi fratrasket salgsomkostninger	75
3.2.8.3.3 Test af nytteværdi.....	75
3.2.8.3.4 Test af pengestrømsfrembringende enheder	77
3.2.8.3.5 Test/udarbejdelse af følsomhedsanalyse.....	78
3.2.8.3.6 Test af kontroller	78
3.2.8.3.7 Test af præsentation	79
3.2.8.4 Konklusion på de udførte handlinger.....	79
3.2.9 Sammenfatning - udførelse	80
3.3 Rapportering.....	82
3.3.1 Afsluttende møde	82
3.3.2 Ledelsens regnskabserklæring	82
3.3.3 Kommunikation med den øverste ledelse (revisionsprotokollat)	84
3.3.3.1 Protokollat i årets løb	86
3.3.3.2 Protokollat til regnskabet	87
3.3.4 Revisionspåtegning	89

3.3.4.1 Forhold der påvirker konklusionen (forbehold).....	90
3.3.4.1.1 Uenighed med ledelsen i praksis.....	91
3.3.4.1.2 Begrænsninger i omfanget af revisors arbejde i praksis	93
3.3.4.2 Forhold som ikke påvirker konklusionen (supplerende oplysninger).....	94
3.3.5 Sammenfatning – rapportering.....	96
4 Konklusion.....	97
5 Summery	103
6 Litteraturliste	107
7 Bilag.....	109
7.1 Eksempler på noteoplysninger	109
7.2 Gældende revisionsstandards	117
7.3 Checkliste til at vurdere behovet for en nedskrivning på koncerngoodwill	122
7.4 Checkliste for præsentation.....	128
7.5 Ledelsens regnskabserklæring	132
7.6 Eksempel på revisors påtegning.....	135

1 Indledning

1.1 Indledning

Den stigende globalisering har skabt behov for at ensarte regnskabsaflæggelse på tværs af landegrænserne. Dette har bevirket, at alle børsnoterede koncerner i Europa har aflagt koncernregnskab efter IFRS siden 2005. Pr. 1. januar 2009 blev dette krav udvidet, således at det også gælder for børsnoterede virksomheder, som ikke er koncerner.

De internationale regnskabsstandarder er mere krævende end de danske, og på en række områder er der væsentlige forskelle på indregning og måling efter de internationale regnskabsstandarder i forhold til de danske regnskabsstandarder. Dette er bla. tilfældet for goodwill, som efter de internationale regnskabsstandarder skal underkastes en årlig nedskrivningstest, mens der efter ÅRL afskrives over den forventede levetid.

Den økonomiske krise startede for alvor for et år til to siden som en finansiel krise. Krisen har udviklet sig til en industriel krise, da det ikke kun er finansiering, der er problematisk men også omsætning/indtjening, ligesom krisen har medført stigende arbejdsløshed og faldende privatforbrug. Som en konsekvens af den økonomiske krise er problematikken med nedskrivning af aktiver meget aktuel. Der er ikke sket ændringer i regnskabsstandarderne, men mens der tidligere ikke har været identificeret et nedskrivningsbehov, er dette nu aktuelt for mange virksomheder. Allerede i forbindelse med 2008 regnskaberne har der været meget fokus på problematikken (det ses bla. igennem en række artikler i R&R), og fokus vil med garanti ikke blive mindre i forbindelse med 2009 regnskaberne, da der ikke på nuværende tidspunkt er klare tegn på, at krisen er slut.

IAASB har været i gang med at omskrive og ajourføre de internationale revisionsstandarder for revision af regnskaber (Clarity projekt). Arbejdet har udmøntet sig i 1 ny standard, 16 standarder som er blevet omskrevet og som indeholder nye og reviderede krav ("revised and redrafted ISAs") og 20 standarder som er blevet omskrevet ("redrafted ISAs and redrafted ISQC 1"). Clarity standarderne er vedtaget i april 2009, og er gældende for revision af regnskaber for perioder, der begynder den 15. december 2009 eller senere.

Nedskrivningstest er og vil altid være et svært reviderbart område. Det skyldes, at området i vid omfang er præget af skøn over den fremtidige indtjening/udvikling, og mange af faktorerne, som er afgørende i vurderingen, styres af den generelle økonomiske udvikling og ikke af virksomheden. Den økonomiske krise har ikke gjort revision af nedskrivningstest lettere, da der nu er endnu større usikkerhed om fremtiden. Desuden vil der med garanti opstå flere situationer, hvor revisor ikke er enig med virksomheden i deres vurdering. I disse tilfælde er det vigtigt, at revisor ikke lader sig styre af virksomheden og i de tilfælde, hvor der er væsentlig uenighed, lader uenigheden påvirke påtegningen.

1.2 Problemformulering

Som det fremgår af indledningen, er revision af nedskrivningstest meget aktuelt, og det er en problemstilling, som alle revisorer for børsnoterede virksomheder skal forholde sig til. Problematikken er også aktuel for ikke børsnoterede virksomheder, da ÅRL indeholder krav om nedskrivning af bla. immaterielle og materielle anlægsaktiver, hvis den bogførte værdi overstiger genindvindingsværdien.

Formålet med opgaven er, at gennemgå de væsentligste revisions- og regnskabsstandarder, som er aktuelle i relation til revision af nedskrivningstest, og give en struktureret gennemgang af hvordan revisor bør foretage revision af nedskrivningstest. Som det fremgår af opgaveteksten, vil fokus være rettet mod IAS 36 (værdiforringelse af aktiver). Hvor det vurderes relevant, vil effekten af den økonomiske krise og dennes påvirkning på nedskrivningstest blive inddraget.

Opgaven opdeles i en regnskabs- og en revisionsdel. Opgavens problemstilling behandles gennem nedenstående hovedspørgsmål.

Regnskab

1. Hvordan foretages nedskrivningstest efter IAS 36?

- Det ønskes at belyse, hvordan IAS 36 regulerer nedskrivningstest, herunder hvilke metoder og krav IAS 36 stiller til udarbejdelsen af nedskrivningstest. Endvidere ønskes IAS 36's regulering af nedskrivningstest perspektiveret til årsregnskabslovens regulering.

Revision

2. *Hvordan foretages revision af nedskrivningstest, og hvilke særlige overvejelser skal revisor gøre i forbindelse med revision af nedskrivningstest?*

- De enkelte faser i revision af nedskrivningstest ønskes belyst, herunder hvordan revisor skal forholde sig til de skøn, der indgår i nedskrivningstesten.

1.3 Afgrænsninger

For at sikre en dybdegående behandling af opgavens problemstilling er nedenstående afgrænsninger foretaget.

Regnskab

Der tages udgangspunkt i de internationale regnskabsstandarter. Den danske årsregnskabslov vil kun i begrænset omfang blive inddraget, mens andre regnskabsstandarter (fx US GAAP) ikke vil blive behandlet i opgaven.

Som anført tidligere er opgavens fokus IAS 36 *værdiforringelse af aktiver*, hvorfor øvrige internationale regnskabsstandarter, som behandler nedskrivningstest, kun vil blive overfladisk behandlet i opgaven.

Opgaven vil ikke omhandle andre værdiansættelsesmetoder end de anførte i IAS 36, ligesom den bagvedliggende finansieringsteori for værdiansættelsesmetoderne ikke vil blive behandlet i opgaven.

De afledte skattemæssige konsekvenser ved tab ved værdiforringelse af aktiver vil ikke blive behandlet i opgaven.

Revision

Opgaven tager udgangspunkt i de internationale revisionsstandarter (Clarified Standards). Standarderne er endnu ikke implementeret i Danmark, men dette forventes at ske i løbet af 2010. De nugældende danske revisionsstandarter vil blive anvendt som supplement til de internationale revisionsstandarter (primært i relation til protokollater). Andre revisionsstandarter vil ikke blive inddraget i opgaven.

Opgaven vil kun i begrænset omfang behandle de generelle forhold for revisor (revisorloven, uafhængighed mv.), da disse forudsættes kendt af læser.

Informationsindsamlingen er afsluttet ultimo oktober 2009. Informationer herefter indgår derfor ikke i opgaven.

1.4 Metodevalg

Opgaven vil have en teoretisk tilgang til emnet ”revision af nedskrivningstest - med fokus på IAS 36”. Teorien vil blive anvendt som grundlag for en objektiv vurdering og analyse af revisions- og regnskabsstandarderne vedrørende revision af nedskrivningstest.

Litteraturen, der er anvendt i opgaven, fremgår af kildefortegnelsen. Der er primært tale om love, standarder, publikationer, artikler samt informationer fra internettet.

1.5 Struktur

Opgavens struktur kan illustreres således:

Figur: Opgaves struktur

Opgavens hovedproblemstillinger vil blive behandlet således i opgaven:

- Hovedspørgsmål 1 - kapitel 2.
- Hovedspørgsmål 2 - kapitel 3.

Opgaven er opbygget således, at kapitel 2 omhandler den regnskabsmæssige regulering af nedskrivningstest, mens kapitel 3 omhandler den revisionsmæssige regulering. Begrundelsen for denne rækkefølge er, at kendskab til den regnskabsmæssige regulering er en forudsætning for at kunne revidere de udførte nedskrivningstest. Indholdet af de enkelte kapitler er omtalt nærmere nedenfor. Hvert kapitel vil afslutningsvis indeholde en sammenfatning af kapitlets væsentligste indhold.

Kapitel 2: I kapitlet er IAS 36 (værdiforringelse af aktiver) gennemgået. Kapitlet indeholder en vurdering og analyse af, hvilke problemer og usikkerhedsfaktorer der er forbundet med udførelse af nedskrivningstest, og hvordan den nuværende økonomiske krise påvirker udførelse af nedskrivningstest.

Kapitel 3: Kapitlet tager udgangspunkt i de internationale revisionsstandards og indeholder en vurdering af, hvordan revisor skal agere i forhold til planlægningen, udførelsen og afslutningen af revision af nedskrivningstest. Kapitlet indeholder desuden konkrete eksempler på revisionshandling.

1.6 Interessenter

Opgaven er skrevet som en del af cand.merc.aud-studiet på Aalborg Universitet. Opgaven er skrevet inden for fagene revision og eksternt regnskabsvæsen.

Primære interessenter

Opgaven henvender sig primært til vejleder (Lars Kiertzner) og censor. Det forventes, at læserne har en generel forståelse for revision og regnskab, hvorfor almindelige revisions- og regnskabsmæssige begreber ikke vil blive behandlet i opgaven.

Sekundære interessenter

Da opgavens problemstilling er meget relevant i tiden, er det mit håb, at også andre interessenter vil kunne have interesse i opgaven. Andre interessenter kunne tænkes at være:

- Studerende på cand.merc.aud-studiet.
- Revisorer.
- Ansatte i regnskabsafdelinger.

Studerende vil kunne anvende opgaven som inspiration til specialeskrivning eller som supplerende litteratur i forbindelse med studiet.

Revisorer vil kunne anvende opgaven som inspiration til, hvilke krav der stilles til revisor i forbindelse med revision af nedskrivningstest, samt hvilke overvejelser og handlinger der skal foretages i forbindelse med revision af nedskrivningstest.

Ansatte i regnskabsafdelinger vil kunne anvende opgaven som inspiration til, hvilke krav regnskabsstandarderne stiller til nedskrivningstest, samt hvordan nedskrivningstest udføres.

1.7 Oversigt over anvendte forkortelser

Følgende forkortelser er anvendt i opgaven:

IFRS - International Financial Reporting Standard.

ISA - International Standard on Auditing.

IAS - International Accounting Standard.

ISQC - International Standards on Quality Control.

IAASB - International Auditing and Assurance Standards board.

ÅRL - Årsregnskabsloven.

RL - Revisorloven.

RS - Revisionsstandard.

R&R - Revision og Regnskabsvæsen.

2 Nedskrivningstest efter IAS 36

Dette kapitel indeholder en overordnet gennemgang af kravene i IAS 36 *værdiforringelse af aktiver*. Med udgangspunkt i standarden vil processen, kravene og problemstillingerne for udarbejdelse af nedskrivningstest blive gennemgået.

Kapitlet er opbygget efter samme struktur som IAS 36. Kapitlet vil blive indledt med en kort introduktion til IAS 36's definitioner samt anvendelsesområder. Herefter vil de enkelte elementer/faser i udarbejdelse af nedskrivningstest blive gennemgået. Gennemgangen vil tage udgangspunkt i kravene i IAS 36, disse vil blive suppleret med bl.a. den økonomiske krises effekt på udførelsen af nedskrivningstest, samt hvilke praktiske problemstillinger der er forbundet hermed. Kapitlet afrundes med en perspektivering af kravene i IAS 36 til kravene i ÅRL vedrørende nedskrivning af aktiver.

2.1 Generelt

IAS 36 kræver, at der udføres nedskrivningstest, hvis der er indikationer på, at et aktiv er værdiforringet. Der skal dog altid udføres nedskrivningstest på goodwill/aktiver med uendelig brugstid. IAS 36 kræver nedskrivning, hvis aktivets regnskabsmæssige værdi overstiger aktivets genindvindingsværdi. IAS 36 anvender følgende definition for genindvindingsværdien¹:

Genindvindingsværdien af et aktiv eller en pengefrembringende enhed er det højeste af dagsværdien med fradrag for salgsomkostninger og nytteværdien.

Dagsværdien med fradrag for salgsomkostninger er det beløb, som kan opnås ved salg af et aktiv eller en pengefrembringende enhed ved en handel mellem kvalificerede, villige og indbyrdes uafhængige parter med fradrag for afhændelsesomkostninger.

Nytteværdien er nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme, som forventes at hidrøre fra et aktiv eller en pengefrembringende enhed.

¹ IAS 36, afsnit 6

IAS 36 kræver, at aktivets genindvindingsværdi skal opgøres, hvis der er indikationer på, at aktivet er værdiforringet. Hvis det ikke er muligt at opgøre aktivets genindvindingsværdi, skal virksomheden opgøre genindvindingsværdien af den pengestrømsfrembringende enhed, aktivet tilhører (aktivets pengestrømsfrembringende enhed)². Ifølge IAS 36, afsnit 67 kan genindvindingsværdien af et enkelt aktiv ikke opgøres i følgende situationer:

- Aktivets nytteværdi kan ikke skønnes at være tæt på dets dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger (eksempelvis når fremtidige pengestrømme fra fremtidig anvendelse af aktivet ikke kan skønnes at være ubetydeligt).
- Aktivet frembringer ikke pengestrømme til virksomheden, som i al væsentlighed er uafhængig af pengestrømme fra andre aktiver.

I IAS 36 og i opgaven anvendes udtrykket ”et aktiv” eller ”aktivet”. Udtrykket gælder både for enkelte aktiver og for pengestrømsfrembringende enheder. Der henvises desuden til kapitel 2.5, hvor pengestrømsfrembringende enheder er behandlet.

2.2 Anvendelsesområde

Udgangspunkter er, at IAS 36 gælder for alle aktiver. Standarden indeholder dog nedenstående afgrænsning af aktiver, som ikke skal behandles efter IAS 36, men i stedet efter en anden regnskabsstandard. Størstedelen af de aktiver, der ikke er omfattet af IAS 36, måles til dagsværdi:

- Varebeholdninger - IAS 2.
- Entreprisekontrakter - IAS 11.
- Udskudte skatteaktiver - IAS 12.
- Aktiver, som hidrører fra personaleydelse - IAS 19.
- Finansielle aktiver omfattet af IAS 39.
- Investeringssejendomme, som måles til dagsværdi - IAS 40.
- Biologiske aktiver tilknyttet landbrugsaktiviteter - IAS 41.
- Udskudte anskaffelsesomkostninger og immaterielle aktiver omfattet af IFRS 4.
- Anlægsaktiver klassificeret, som besiddelse med henblik på salg - IFRS 5.

² IAS 36, afsnit 66

De væsentligste aktiver, som er omfattet af IAS 36, er således:

- Goodwill.
- Immaterielle aktiver.
- Materielle aktiver, som ikke løbende reguleres til dagsværdi.
- Finansielle aktiver, som opgøres til amortiseret kostpris.
- Kapitalandele i datter- og associerede virksomheder.

2.3 Identifikation af mulig værdiforringelse

Som anført i kapitel 2.1 er et aktiv værdiforringet, hvis aktivets regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien. IAS 36 kræver, at virksomheden på hver balancedag vurderer, hvorvidt der er identifikationer på, at virksomhedens aktiver er værdiforringet. Hvis dette er tilfældet, skal virksomheden skønne aktivets genindvindingsværdi³, og hvis denne er lavere end aktivets regnskabsmæssige værdi, skal der foretages nedskrivning til genindvindingsværdi.

Uanset om der er indikationer på værdiforringelse eller ej, skal virksomheden årligt foretage nedskrivningstest for:

- Goodwill.
- Immaterielle aktiver med uendelig brugstid.
- Immaterielle aktiver, som endnu ikke er disponibelt til brug.

Nedskrivningstesten kan udføres på et vilkårligt tidspunkt i løbet af året. Det er dog et krav, at testen udføres på samme tidspunkt hvert år⁴. Virksomheden vil i stor udstrækning gøre brug af denne mulighed, da udarbejdelse af nedskrivningstest er en tids- og ressourcekrævende proces, som ofte kræver drøftelser internt i virksomheden, med eksperter og med revisor.

³ IAS 36, afsnit 9

⁴ IAS 36, afsnit 10

Virksomheden kan genbruge sidste års beregning af genindvindingsværdien for en pengestrømsfrembringende enhed, når nedenstående forudsætninger er opfyldt⁵:

- De aktiver og forpligtelser, der udgør enheden, har ikke ændret sig væsentligt siden den seneste beregning af genindvindingsværdien.
- Den seneste beregning af genindvindingsværdien resulterede i et beløb, som i væsentlig grad oversteg enhedens regnskabsmæssige værdi.
- På grundlag af en analyse af begivenheder, som er indtruffet, og forhold, som har ændret sig siden den seneste beregning af genindvindingsværdien, er det meget usandsynligt, at den aktuelle opgjorte genindvindingsværdi ville være mindre end enhedens aktuelle regnskabsmæssige værdi.

Det skal bemærkes, at virksomheden i praksis sjældent vil (og kan) anvende ovenstående undtagelse, da forudsætningerne er vanskelige at overholde, og hovedparten er uden for virksomhedens kontrol. Desuden vil tidsforbruget ved analysearbejdet ofte svare til tidsforbruget ved udarbejdelse af nedskrivningstest⁶.

2.3.1 Indikatorer på værdiforringelse

IAS 36 opstiller følgende indikatorer, som minimum skal indgå i vurderingen af, om et aktiv er værdiforringet⁷:

Eksterne indikatorer

- Aktivets markedsværdi er i regnskabsåret faldet væsentligt mere end det fald, som må forventes med tiden eller som følge af normal anvendelse.
- Der er i regnskabsåret konstateret væsentlige ændringer vedrørende teknologi, marked, økonomi eller miljøforhold i branchen eller på de markeder, hvor aktivet anvendes, som har påvirket virksomheden negativt.
- Markedsrenten eller andre markedsbaserede afkastmål er steget i regnskabsåret, og det er sandsynlig, at disse stigninger vil påvirke den diskonteringssats, der er anvendt ved beregning af aktivets nytteværdi og reducere aktivets genindvindingsværdi væsentligt.
- Den regnskabsmæssige værdi af virksomhedens nettoaktiver er større end den samlede kursværdi.

⁵ IAS 36, afsnit 99

⁶ Specialist (Tue Stensgård Sørensen) hos PricewaterhouseCoopers har bekræftet, at han aldrig har set en virksomhed gøre brug af undtagelsen.

⁷ ISA 36, afsnit 12

Interne indikatorer

- Der forelægger dokumentation for ukurans eller fysisk skade på et aktiv.
- Der er i regnskabsåret konstateret væsentlige ændringer i aktivets anvendelse eller forventede anvendelse med negativ indvirkning på virksomheden, fx manglende udnyttelse, planer om ophør eller omstrukturering af den aktivitet, som aktivet indgår i eller planer om afhændelse af aktivet før det hidtil forventede tidspunkt (forkortet brugstid).
- Der foreligger dokumentation fra den interne rapportering, som indikerer, at aktivets ydeevne er eller vil blive lavere end forventet.

Ovenstående indikationer er ikke udtømmende, og indikatorerne kan variere fra virksomhed til virksomhed. Som følge af den nuværende finansielle krise kan følgende forhold ligeledes indikere et nedskrivningsbehov:

- De faktiske resultater og pengestrømme levede ikke op til budgettet.
- Der foretages nedjusteringer af de forventede resultater og pengestrømme samt den forventede vækst.
- Investeringer udskydes som følge af manglende finansiering/likviditet.

Nedskrivningstest kan dog undlades, hvis tidligere test har vist, at en mindre stigning i fx diskonteringsfaktoren ikke vil medføre et nedskrivningsbehov. Virksomheden skal kunne dokumentere dette. Det gælder naturligvis ikke for goodwill mv., der er underlagt årlig nedskrivningstest.

Hvis der er identifikationer, men nedskrivningstesten ikke viser, at der er et nedskrivningsbehov, bør virksomheden genoverveje aktivets resterende brugstid, afskrivningsmetode og restværdi, for at være på forkant med målingen/værdiansættelsen af aktivet.

2.4 Måling af genindvindingsværdi

Som anført tidligere udgør aktivets genindvindingsværdi den højeste af aktivets dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger (kapitel 2.4.1) eller nytteværdien (kapitel 2.4.2). Har virksomheden opgjort enten dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger eller nytteværdien, og denne overstiger den regnskabsmæssige værdi, er det ikke nødvendigt at beregne den anden værdi, da der således ikke er noget nedskrivningsbehov.

2.4.1 Dagsværdi fratrullet salgsomkostninger

Den mest korrekte dagsværdi opnås, hvis der foreligger en bindende salgsaftale mellem villige, kvalificerede og uafhængige parter. I praksis foreligger dette dog meget sjældent, hvorfor dagsværdien skal findes på anden vis.

Findes der et aktivt marked for det pågældende aktiv, kan markedsprisen eller den seneste købspris lægger til grund for dagsværdien. I praksis begrænses de aktive markeder til:

- Handel med børsnoterede værdipapirer.
- Handel med biler/motorkøretøjer.
- Handel med ejendomme.

Findes der ikke et aktivt marked, skal dagsværdien opgøres til det bedste skøn, som aktivet må forventes at kunne sælges til pr. balancedagen. Dette skøn kan fx bygge på anerkendte værdiansættelsesmetoder (mere herom jf. kapitel 2.4.2). Det skal dog kunne underbygges af lignende transaktioner på markedet.

Salgsomkostninger omfatter omkostninger, som har direkte tilknytning til salget. IAS 36 giver følgende eksempler⁸:

- Juridisk bistand.
- Stempelafgifter.
- Omkostninger til at nedtage aktivet og bringe det i salgbar stand.

2.4.2 Nyttéværdi

Betegnelsen ”nyttéværdi” i IAS 36 er den sammen som ”kapitalværdi”, som anvendes i anden litteratur. Nyttéværdien defineres som nutidsværdien af fremtidige pengestrømme, som forventes at hidrøre fra et aktiv eller en pengefrembringende enhed⁹.

⁸ IAS 36, afsnit 28

⁹ IAS 36, afsnit 6

Følgende elementer skal indgå i vurderingen af nytteværdien¹⁰:

- Skøn over de fremtidige pengestrømme virksomheden forventer at opnå fra aktivet.
- Forventninger til mulige ændringer i beløb eller tidspunkt for de fremtidige pengestrømme.
- Den tidsmæssige værdi af penge opgjort som den aktuelle risikofrie markedsrente.
- Prisen for den usikkerhed, der er forbundet med aktivet.
- Andre faktorer såsom illikviditet, som andre markedsdeltagere vil ligge til grund ved prisansættelse af de fremtidige pengestrømme, virksomheden forventer at opnå fra aktivet.

Processen for opgørelsen af nytteværdien er således først at opgøre de forventede fremtidige pengestrømme (behandles i kapitel 2.4.2.1), hvorefter disse tilbagediskonteres med en passende diskonteringsrate (behandles i kapitel 2.4.2.2).

2.4.2.1 Fremtidige pengestrømme

Opgørelsen af de fremtidige pengestrømme skal tage udgangspunkt i virksomhedens budgetter eller prognoser for aktivets fremtidige pengestrømme. De fremtidige pengestrømme skal opgøres for aktivets resterende brugstid, ligesom ind- og udbetaling ved afhændelse af aktiver skal medtages. Som udgangspunkt må budgetter mv. kun dække en 5-årig periode, da usikkerheden herefter vurderes for stor. I særlige tilfælde kan en længere budgetperiode anvendes. Dette kræver, at virksomheden normalt arbejder med længere budgetperioder, og at ledelsen, på baggrund af tidligere erfaringer kan dokumentere, at skønnene er pålidelige. Det vil primært være kapitaltunge virksomheder (fx tele- og forsyningsvirksomheder), som kan forsvare længere budgetperioder.

Såfremt aktivet forventer at genere pengestrømme længere end budgetperioden, medtages disse pengestrømme ved at ekstrapolere det seneste budget og prognose år med en fastsat vækstfaktor (terminalperioden). Anvendelse af det seneste budget eller prognose år kan dog afviges, hvis ledelsen skønner, at dette ikke afspejler de økonomiske forhold, der vil foreligge over aktivets resterende brugstid¹¹. Vækstfaktoren skal som udgangspunkt være konstant eller faldende, og på lang sigt bør den ikke overstige den gennemsnitlige historiske vækstrate. Særlig for aktiver med uendelig eller meget lang brugstid (fx goodwill) er værdien i terminalperioden meget væsentlig, og små ændringer i budgetter eller vækstfaktor kan få stor betydning.

¹⁰ IAS 36, afsnit 30

¹¹ IAS 36, afsnit 38

Ved bestemmelse af de fremtidige pengestrømme skal ledelsen vurdere rimeligheden af de forudsætninger, som ligger til grund for de fremtidige pengestrømme. Vurderingen skal tage udgangspunkt i en historisk analyse af tidligere pengestrømsprognoser og faktiske pengestrømme. De anvendte forudsætninger skal harmonere med tidligere udfald korrigeret for efterfølgende begivenheder eller forhold, som ikke var til stede, da de faktiske pengestrømme blev frembragt¹².

IAS 36, afsnit 38 giver mulighed for at revurdere pengestrømmene i terminalperioden, hvis budgettet eller prognosen for år 5 ikke afspejler de økonomiske forhold for brugstiden, som overstiger 5 år. Det må forventes, at dette vil blive relevant for mange virksomheder som følge af den økonomiske krise, da det er tvivlsomt, om indtjeningen vil stabiliseres inden år 5. Det kan derfor blive nødvendigt at anvende en længere budgetperiode, inden terminalperioden begynder. Problemstillingen behandles i en artikel i R&R, hvor forfatterne kommer frem til, at *det bør tilsigtes, at terminalperioden hverken indtræder på toppen eller i bunden af en konjunkturcyklus, men at terminalperioden repræsenterer en normaliseret tilstand med hensyn til både vækst og indtjening*¹³. I artiklen anbefales 5 års reglen fraveget i følgende situationer¹⁴:

- Begrænset brugstid på aktivet.
- Forventning om væsentlig positiv eller negativ vækst.
- Indtjeningsmagien er ikke normaliseret.

¹² IAS 36, afsnit 34

¹³ R&R nr. 12, december 2008

¹⁴ R&R nr. 12, december 2008

Budgetter eller prognoser udarbejdes typisk i form af resultatbudgetter. Som det fremgår af ovenstående, skal de fremtidige pengestrømme (det frie cash flow) anvendes, hvorfor resultatbudget mv. skal konverteres til pengestrømme. Konverteringen kan ske som vist i nedenstående figur.

Frit cash-flow til anvendelse i DCF-modellen beregnes som:

Nettoomsætning	
- Driftsomkostninger (variable omk., kapacitetsomk. og afskrivninger)	
= EBIT som i (3.1.1)	
+ Afskrivninger og hensættelser og andre ikke likviditetskrævende omkostninger	
- Skat af EBIT ($=EBIT \times T_C$)	
+/- Ændring i udskudt skat ¹⁹	
= Cash Earnings	
+/- Forskydning i varedebitorer	} Forskydning i arbejdskapital også benævnt som Net Working Capital (NWC)
+/- Forskydning i varekreditorer	
+/- Forskydning i varelager	
= Pengestrøm fra driften	
- Reinvesteringer	
- Nyinvestering i anlægsaktiver m.v.	
+ Frasalg	
= Frit cash-flow	

Figur: Opgørelse af pengestrømme¹⁵

Budgetter mv. skal være realistiske, veldokumenterede og være godkendt af selskabets øverste ledelse. Budgetter mv. skal tage højde for de usikkerhedsfaktorer, den økonomiske krise medfører. Der skal således være tale om det mest sandsynlige udfald. De fremtidige pengestrømme skal opgøres med udgangspunkt i aktivets nuværende stand og anvendelse. I vurderingen skal der tages højde for normal vedligeholdelse og reinvesteringer, men der skal korrigeres for planlagte forbedringer, som ændrer aktivets ydeevne. I budgettet må effekter af fremtidige omstruktureringer mv. ligeledes ikke indarbejdes, med mindre virksomheden har forpligtet sig til omstruktureringen. Pengestrømmene skal opgøres før finansiering og skatter. Såfremt pengestrømmene sker i fremmed valuta, skal omregningen ske til spotkursen på tidspunktet for beregningen af nutidsværdien.

¹⁵ Corporate Finance, side 243

2.4.2.2 Diskonteringssats

Som anført tidligere er diskonteringssatsen den sats, som de fremtidige pengestrømme skal tilbagediskonteres med for at opgøre aktivets nytteværdi. Diskonteringssatsen skal opgøres før skat og skal afspejle den aktuelle markedsvurdering af¹⁶:

- Den tidsmæssige værdi af penge.
- De risici, som specifikt er forbundet med aktivet, og for hvilke der ikke er foretaget regulering i skøn over fremtidige pengestrømme.

Diskonteringssatsen før skat er vanskelig at opgøre, hvorfor diskonteringssatsen efter skat ofte anvendes i praksis¹⁷. IAS 36 BCZ85 indeholder et eksempel på, hvordan diskonteringsfaktoren før skat beregnes. Heraf fremgår det, at der tages udgangspunkt i nytteværdien beregnet på baggrund i pengestrømmene efter skat og med diskonteringsfaktoren efter skat. Herefter ”regnes baglæns”, således at pengestrømmene korrigeret for skattebetalinger giver samme nytteværdi.

I de situationer, hvor der findes et aktivt marked for aktivet, kendes markedsvurderingen af den tidsmæssige værdi af penge samt de specifikke risici, der er forbundet med aktivet. Det er dog sjældent, at der findes et aktivt marked, hvorfor en tilnærmet diskonteringssats må anvendes. Den tilnærmede diskonteringssats kan tage udgangspunkt i¹⁸:

- Virksomhedens vejede, gennemsnitlige kapitalomkostninger (WACC¹⁹).
- Virksomhedens lånerente.
- Andre lånerenter på markedet

2.4.2.2.1 Virksomhedens vejede, gennemsnitlige kapitalomkostninger (WACC)

Beregningen af WACC tager højde for kapitalstrukturen, investorenes afkastkrav (afkastkrav til egenkapital) og fremmedkapitalomkostninger. Som anført oven for skal beregningen foretages før skat, men da denne er vanskelig at beregne, anvendes WACC efter skat i praksis.

¹⁶ IAS 36, afsnit 55

¹⁷ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarde, side 603

¹⁸ IAS 36, appendiks A, afsnit A17

¹⁹ WACC = weighted average cost of capital

Formlen for WACC efter skat er.

$$WACC = \frac{k_d \cdot D}{D + EK} + \frac{k_e \cdot EK}{D + EK}$$

Hvor

k_d = lånerenten efter skat

k_e = ejers afkastkrav

D = markedsværdi af nettorentebærende gæld

EK = markedsværdi af egenkapital

Figur: Formel for WACC efter skat²⁰

I det efterfølgende vil de enkelte elementer i WACC blive behandlet overordnet.

Kapitalstruktur (D og EK)

Kapitalstrukturen angiver forholdet mellem egenkapital og fremmedkapital. Det er vigtigt, at egenkapital og fremmedkapital er opgjort til markedsværdi, da formålet med nytteværdiberegningen er at beregne aktivets markedsværdi. Markedsværdien af fremmedkapitalen er typisk ikke problematisk at opgøre. Markedsværdien af egenkapitalen for børsnoterede virksomheder vil være børskursen pr. vurderingsdagen, mens markedsværdien for unoterede virksomheder kræver et estimat på markedsværdien. Kapitalstrukturen skal afspejle en uafhængig kapitalstruktur²¹ og ikke selskabets/aktivets aktuelle kapitalstruktur. Den anvendte kapitalstruktur bør derfor fastlægges med udgangspunkt i en gruppe sammenlignelige virksomheder.

²⁰ R&R nr. 12, december 2008

²¹ IAS 36, appendiks A, afsnit A19

Den økonomiske krise har påvirket forholdet mellem egenkapital og fremmedkapital, da aktiekurserne er faldet væsentligt, og fremmedkapitalfinansieringen dermed er blevet større. Ved vurdering af kapitalstrukturen skal det vurderes, om den nuværende kapitalstruktur vil blive fastholdt på længere sigt, eller om den vil blive ændret. Hvis kapitalstrukturen vil blive ændret, skal den ændrede kapitalstruktur anvendes. Følgende forhold bør indgå i vurderingen²²:

- Hvordan har det historiske niveau ændret sig (fx hvilket niveau er anvendt ved seneste nedskrivningstest)?
- Har selskabet en officiel kapitalstrukturpolitik?
- Hvilke muligheder har branchen for at justere kapitalstrukturen?
- Består virksomhedens (gruppe af sammenlignelige virksomheder) lån af fast eller variabelt forrentede lån?

Lånerente efter skat (k_d)

Lånerenten på fremmedkapital efter skat estimeres således.

$$k_d = (r_f + r_s) \cdot (1 - t)$$

Hvor

r_f = risikofri rente

r_s = selskabsspecifikt risikotillæg på gæld

t = selskabsskattesats

Figur: Lånerente efter skat²³

I praksis fastsættes den *risikofrie rente* (r_f) på baggrund af en statsobligation med en løbetid, som modsvarer løbetiden for aktivets fremtidige pengestrømme (typisk 10 eller 30-årig statsobligation). Dette er ikke den teoretisk korrekte metode, da dette kræver, at der tages udgangspunkt i en risikofri obligation med en løbetid, der præcist modsvarer aktivets fremtidige pengestrømme.

Det *selskabsspecifikke risikotillæg på gæld* (r_s) er udtryk for de eksterne og interne forretningsmæssige og finansielle risici. Risikotillægget skønnes ud fra en konkret vurdering af virksomhedens nuværende og fremtidsmæssig forhold/risici. Den økonomiske krise har helt sikkert

²² R&R nr. 12, december 2008

²³ R&R nr. 12, december 2008

øget risikotillægget. Det kan dog diskuteres, om det nuværende niveau skal anvendes, da risikotillægget set i et historisk perspektiv må forventes at falde igen, når konjunkturerne vender²⁴.

Ejers afkastkrav (k_e)

Ejers afkastkrav efter skat estimeres således.

$$k_e = r_f + \text{beta} * \text{MRP}$$

Hvor

beta = den systematiske risiko (risiko på egenkapital)

MRP = Markedsrisikopræmien

Figur: Ejers afkastkrav²⁵

Den risikofrie rente er behandlet ovenfor.

Den *systematiske risiko (beta)* udtrykker den risiko, investor ikke kan sikre sig imod via fx risikospredning. Beta bør estimeres på baggrund af en historisk analyse mellem virksomhedens aktieafkast og en markedsporteføljes afkast. Analysen bør foretages for en periode på fx 5 år, således både den nuværende og den historiske udvikling indgår i vurderingen. Såfremt virksomheden ikke er børsnoteret, kan beta fra sammenlignelige børsnoterede virksomheder anvendes. Til sandsynliggørelse af beta, kan værdien sammenholdes med branchens generelle risikoprofil og virksomhedens finansielle struktur. Nedenstående oversigt givet et fingerpeg om virksomhedens beta værdi.

Driftsmæssig risiko	Finansiell risiko	Samlet risiko	Gearet beta
Lav	Lav	Meget lav	0,4-0,6
Lav	Neutral	Lav	0,6-0,85
Lav	Høj	Neutral	0,85-1,15
Neutral	Lav	Lav	0,6-0,85
Neutral	Neutral	Neutral	0,85-1,15
Neutral	Høj	Høj	1,15-1,4
Høj	Lav	Neutral	0,85-1,15
Høj	Neutral	Høj	1,15-1,4
Høj	Høj	Meget høj	1,4+

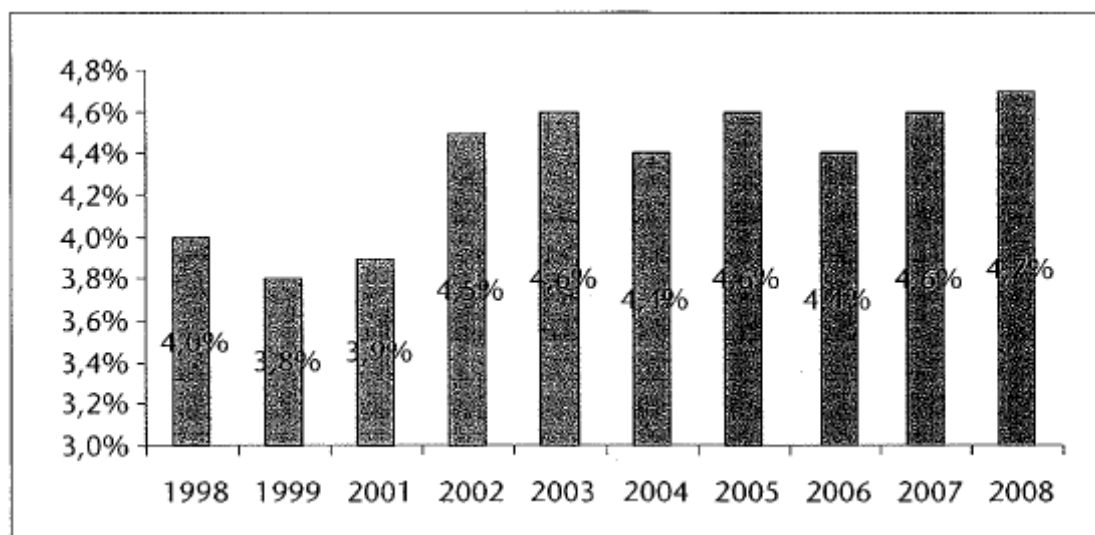
Figur: Tommelfingerregel for generet beta²⁶

²⁴ R&R nr. 12, december 2008

²⁵ R&R nr. 12, december 2008

²⁶ Fagligt notat om den statsautoriserede revisors arbejde i forbindelse med værdiansættelse af virksomheder og virksomhedsandele

Markedsrisikopræmien (MRP) udtrykker det merafkast, som investor forlanger for at investere i virksomheden frem for risikofrie obligationer. Markedsrisikopræmien beregnes som det historiske gennemsnitlige merafkast, investor har opnået ved investering i aktier. PricewaterhouseCoopers har siden 1998 foretaget undersøgelse af markedsrisikopræmien. Som det fremgår af nedenstående figur har markedsrisikopræmien været stabil på 4,5% - 4,7% de sidste 7 år.

Figur: Udvikling i markedsrisikopræmie²⁷

²⁷ R&R nr. 12, december 2008

Eksempel på beregning af WACC

Neden for er givet et eksempel på, hvordan WACC beregnes. Heraf fremgår det, at der beregnes et afkastkrav for egenkapitalen og et afkastkrav for fremmedkapitalen, hvorefter det vægtede gennemsnitlige afkastkrav (WACC) beregnes på baggrund af kapitalstrukturen.

Gennemsnitligt afkastkrav	
Risikofri rente	4,5%
Markedsrisikopræmie	4,5%
Ugearet beta	0,8
Gearet beta	1,6
Afkastkrav til egenkapitalen	11,7%
Afkastkrav til fremmedkapitalen	5,0%
Marginal skattesats	25%
Afkastkrav til fremmedkapitalen efter skat	3,8%
Gæld / totalkapital	50%
Egenkapital / totalkapital	50%
Vægtet gennemsnitligt afkastkrav	7,7%

Figur: Beregning af WACC

2.4.2.2 Andre metoder til opgørelse af diskonteringssats

Som tidligere anført kan diskonteringssatsen også opgøres med udgangspunkt i virksomhedens lånerente og/eller andre lånerenter på markedet. Sker opgørelsen på baggrund af disse faktorer, vil opgørelsen typisk være mere simplificeret og mindre nuanceret end ved opgørelsen af WACC, da opgørelsen udelukkende fokuserer på fremmedkapitalen.

2.4.2.3 Beregning af nytteværdien

Ifølge appendiks A til IAS 36 findes der 2 metoder til opgørelse af nytteværdien. Udgangspunktet for metoderne er det samme, da de begge tager udgangspunkt i en diskonteret cash flow model, og begge tager udgangspunkt i de fremtidige pengestrømme samt markedsdiskonteringssats. De 2 metoder er kort gennemgået nedenfor.

2.4.2.3.1 Den traditionelle metode

Som anført oven for tager den traditionelle metode udgangspunkt i en diskonteret cash flow model, hvor der foreligger et sæt pengestrømme og en diskonteringssats. Det forudsættes således, at alle forventninger til fremtiden kan indarbejdes i et sæt pengestrømme og en diskonteringssats. Dette er

naturligvis en grov antagelse, men princippet er det samme som ved budgetter mv., hvor der tages udgangspunkt i det mest realistiske/sandsynlige scenarie.

2.4.2.3.2 Den forventede pengestrømsmetode

Den forventede pengestrømsmetode tager ligeledes udgangspunkt i en diskonteret cash flow model, men i forhold til den traditionelle metode arbejder modellen med flere mulige pengestrømme og i teorien også diskonteringssatser. Sandsynligheden for de enkelte scenarier vurderes, hvorefter den samlede vægtede nytteværdi beregnes. Metoden er illustreret i nedenstående eksempler. Det første eksempel indeholder flere mulige pengestrømme, mens det andet indeholder forskellige diskonteringssatser (tidsmæssig usikkerhed).

	Scenarie 1	Scenarie 2	Total
Pengestrømme	100	10	
Sandsynlighed	60%	40%	
Vægtet	60	4	64

Eksempel: Forskellige pengestrømme²⁸

The expected cash flow approach also allows use of present value techniques when the timing of cash flows is uncertain. For example, a cash flow of CU1,000 may be received in one year, two years or three years with probabilities of 10 per cent, 60 per cent and 30 per cent, respectively. The example below shows the computation of expected present value in that situation.

Present value of CU1,000 in 1 year at 5%	CU952.38	
Probability	10.00%	CU95.24
Present value of CU1,000 in 2 years at 5.25%	CU902.73	
Probability	60.00%	CU541.64
Present value of CU1,000 in 3 years at 5.50%	CU851.61	
Probability	30.00%	CU255.48
Expected present value		<u>CU892.36</u>

Eksempel: Tidsmæssig usikkerhed²⁹

²⁸ R&R nr. 2 februar 2009

²⁹ IAS 36, appendiks A, afsnit A8

2.4.2.3 Metodevalg

Det kan diskuteres, om det giver et mere korrekt billede at opstille flere scenarier, og vurdere deres indbyrdes sandsynlighed end at anvende den traditionelle metode, hvor der alene tages udgangspunkt i det mest realistiske udfald. Der kan argumenteres for, at den forventede metode sætter mere fokus på de mindre sandsynlige udfald (bedste og værste tilfælde) og derfor giver et mere nuanceret billede. Modsat kan der argumenteres for, at sandsynligheden af de enkelte udfald er indarbejdet i den traditionelle metode. Der findes ikke et klart svar på, hvilken metode der er den mest korrekte, men i praksis anvendes den traditionelle metode typisk.

2.4.2.4 Andre overvejelser

IAS 36 afsnit 30 anfører, at der i beregningen af nytteværdien skal tages højde for andre faktorer så som illikviditet. Anvendelse af illikviditetrabat kan være aktuel, hvis der ikke findes et aktivt marked for handel med det pågældende aktiv. Rabatten kan indarbejdes som en korrektion til afkastkravet (diskonteringssatsen) eller som et fradrag i den beregnede nytteværdi.

Efter beregningen af nytteværdien for alle aktiver/CGU'er bør virksomhedens samlede nytteværdi sammenlignes med virksomhedens markedsværdi, forudsat at der findes en valid markedsværdi (børsnoteret). Ved denne sammenligning sikres, at de beregnede nytteværdier ikke er væsentlige forskellige fra virksomhedens objektive markedsværdi. Væsentlige afvigelser bør årsagsforklares. Afvigelserne kan skyldes følgende forhold:

- Assymetrisk information - aktiemarkedet har ikke adgang til de samme informationer som virksomheden.
- Kontrolpræmie - nytteværdiberegningen forudsætter at virksomheden er majoritetsaktioner, mens børskursen udtrykker prisen som minoritetsaktionær.
- Omstruktureringer - nytteværdien beregnes uden effekt af ikke vedtagende omstruktureringer, mens børskursen tager højde for forventede effekter af forventede omstruktureringer.

2.4.2.5 Den økonomiske krise

Som omtalt i indledningen samt i kapitel 2.4.2 er der ingen tvivl om, at den økonomiske krise påvirker omfanget og resultatet af de foretagne nedskrivningstest. Problematikken bliver aktuel for flere virksomheder som følge af faldende indtjening/forventninger til fremtiden, og flere

virksomheder vil med garanti komme frem til, at aktiverne er værdiforringet og dermed skal nedskrives.

Overordnet set kan effekten af den økonomiske krise indarbejdes i forventningerne til de fremtidige pengestrømme eller i diskonteringssatsen. Som det fremgår af ovenstående, er der ingen tvivl om at den økonomiske krise har/og vil betyde faldende fremtidige pengestrømme. Effekten på diskonteringssatsen er til gengæld mere problematisk at forudsige, da mange af faktorerne, der fx indgår i WACC, fastsættes ud fra et historisk perspektiv, og med en forventning om at "normal" forholdene genoprettes inden for overskuelig fremtid. Den økonomiske krise må derfor forventes at påvirke diskonteringssatsen mindre end pengestrømmene. På den baggrund vurderes det mest hensigtsmæssigt at indarbejde effekten af den økonomiske krise i de fremtidige pengestrømme frem for at gøre det i diskonteringssatsen. Denne opfattelse underbygges af 2 artikler i R&R³⁰, som desuden anfører, at det er lettere at kvantificere risikoen i de fremtidige pengestrømme end i diskonteringssatsen.

2.4.2.6 Kritik af anvendelse af nytteværdien

Som det fremgår af ovenstående, er opgørelsen af nytteværdi præget af skøn og er dermed underlagt stor usikkerhed, hvilket naturligvis er kritisabelt. Desuden kritiseres metoden for, at den ikke tager hensyn til de forhold, som indgår i fastsættelsen af købsprisen på en virksomhed. Som det fremgår af ovenstående, skal der ved opgørelse af nytteværdi korrigeres for fremtidige forbedringer, restruktureringer samt andre fremtidige tiltag, som har til hensigt at forbedre effektiviteten. Disse forhold vil altid i praksis have indflydelse på værdiansættelsen af en virksomhed, da effektiviseringstiltag mv. har en positiv værdi. I praksis kan dette betyde, at en virksomhed skal indregne et tab ved værdiforringelse umiddelbart efter køb af et aktiv/en CGU med den begrundelse, at nytteværdi af aktivet (CGU'en) i den nuværende anvendelse ikke overstiger købsprisen.

2.5 Pengestrømsfrembringende enheder (CGU)

Som anført tidligere skal nedskrivningstest foretages pr. aktiv. For at kunne foretage nedskrivningstest er det dog en forudsætning, at aktivet generer selvstændige pengestrømme. Pr. definition generer aktiver som goodwill og virksomhedsaktiver ikke selvstændige pengestrømme,

³⁰ R&R nr. 12, december 2008 samt nr. 2, februar 2009

hvorfor de som udgangspunkt skal vurderes sammen med andre aktiver. Andre aktiver såsom produktionsbygning, maskiner og datter/- associerede virksomheder generer ligeledes ikke nødvendigvis selvstændige pengestrømme. Derfor er det ofte aktuelt at vurdere, hvilke pengestrømsfrembringende enheder virksomheden består af og herunder vurdere, hvilke aktive der hidrører den enkelte enhed.

2.5.1 Identifikation af pengestrømsfrembringende enheder

En pengestrømsfrembringende enhed (CGU³¹) er den mindste identificerbare gruppe af aktiver, der frembringer pengestrømme til virksomheden, som i al væsentlighed er uafhængig af pengestrømmene fra andre aktiviteter eller grupper af aktiviteter³².

Som det fremgår af definitionen, skal CGU'en opgøres på det lavest mulige niveau for at sikre, at et nedskrivningsbehov ikke undlades. Dette illustreres af nedenstående eksempel, hvor der er et nedskrivningsbehov for CGU nr. 2 (hvor virksomheden er opdelt i 3 CGU'er), men intet hvis nedskrivningstesten foretages på virksomheden som helhed.

	CGU 1	CGU2	CGU 3	Samlet
Regnskabsmæssig værdi	1.000	1.000	1.000	3.000
Genindvindingsværdi	1.200	700	1.100	3.000
Nedskrivningsbehov	0	300	0	0

Figur: Illustrering af nedskrivningsbehov

Ifølge IAS skal følgende forhold indgå i vurderingen af, om et aktiv eller en gruppe af aktiver generer selvstændige pengestrømme³³:

- Hvordan ledelsen kontrollerer virksomhedens drift (eksempelvis efter produktgruppe, forretningsområde, placering, distrikt eller region).
- Hvordan ledelsen træffer beslutninger om fortsat anvendelse eller afhændelse af aktiver og aktiviteter.

I vurderingen af om et aktiv eller en gruppe af aktiver frembringer selvstændige pengestrømme, skal ledelsen desuden vurdere, om pengestrømmene er operationelt og kontraktmæssige

³¹ CGU = Cash generating unit

³² IAS 36, afsnit 6

³³ IAS 36, afsnit 69

uafhængige. Operationel uafhængighed betyder, at aktivet (eller gruppen af aktiver) reelt kan fungere selvstændigt og dermed frembringe selvstændige pengestrømme. Kontraktmæssig uafhængighed betyder, at et aktiv (eller en gruppe af aktiver) ikke er kontraktlig forbundet med et andet aktiv (eller gruppe af aktiver). Nedenfor er givet eksempler på sådanne afhængigheder.

Eksempel
Et mineselskab ejer en privat jernbane til brug ved sine mineaktiviteter. Den private jernbane kan udelukkende sælges til scrapværdi, og den frembringer ikke pengestrømme, som i al væsentlighed er uafhængige af pengestrømme fra de andre aktiver i minen. Det er ikke muligt at skønne den private jernbanes genindvindingsværdi, idet dens nytteværdi ikke kan opgøres, og nytteværdien sandsynligvis afviger fra scrapværdien. Derfor skønner virksomheden genindvindingsværdien af den pengestrømsfrembringende enhed, den private jernbane tilhører, dvs. minen som helhed.

Eksempel: Operationel afhængighed³⁴

Eksempel
Et busselskab har en kontrakt med en kommune om driften af minimum fem forskellige busruter. Aktiver anvendt til hver rute og pengestrømme fra hver rute kan identificeres separat. En af ruterne drives med et væsentligt tab. Idet virksomheden ikke har mulighed for at nedlægge en af busruterne, er det laveste niveau af identificerbare pengestrømme, som i al væsentlighed er uafhængige af pengestrømmene fra andre aktiver eller grupper af aktiver, de pengestrømme, der frembringes af de fem ruter tilsammen. Den pengestrømsfrembringende enhed for hver rute er busselskabet som helhed.

Eksempel: Kontraktmæssig afhængighed³⁵

Som udgangspunkt skal pengestrømmene komme fra en ekstern part. Dette kan dog fraviges, hvis der eksisterer et aktivt marked for aktivet/de enheder, som produceres fra aktivet (CGU'en)³⁶. I sådanne tilfælde skal koncerninternt salg også anses for selvstændige pengestrømme. Det er vigtigt, at det koncerninterne salg sker til markedspriser, da aktivets (CGU'ens) pengestrømme ellers ikke vil være retvisende. I praksis sikres dette typisk igennem selskabernes transfer pricing dokumentation.

³⁴ IAS 36, afsnit 67

³⁵ IAS 36, afsnit 68

³⁶ IAS 36, afsnit 70

I praksis vil virksomhedens CGU'er ofte svare til virksomhedens opdeling i forretningsområder, divisioner eller afdelinger (både den formelle og den uformelle opdeling). IAS 36 giver en række eksempler på fastsættelse af CGU'er, som fremgår af IAS 36 IE (example 1). Opgørelsen af CGU'er skal ske på et ensartet grundlag fra regnskabsår til regnskabsår, med mindre der sker ændring i anvendelsen af aktivet/CGU'en³⁷.

2.5.2 Goodwill/virksomhedsaktiver

Som anført ovenfor generer aktiver som goodwill og virksomhedsaktiver pr. definition ikke selvstændige pengestrømme, hvorfor de altid skal testes sammen med en CGU.

Goodwill opstår i forbindelse med virksomhedssammenslutning og er udtryk for en betaling fra den overtagende virksomhed i forventning om fremtidige økonomiske fordele fra aktiver, som ikke kan identificeres individuelt og indregnes separat³⁸. Goodwill skal fra overtagelsestidspunktet allokere til den overtagende virksomheds CGU'er, som forventes at drage fordel af synergien ved virksomhedssammenslutningen. Allokeringen skal³⁹:

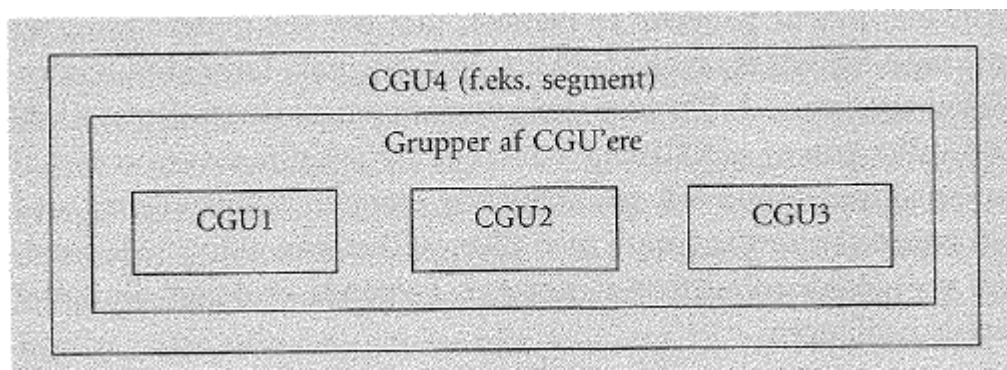
- Repræsentere det laveste niveau i virksomheden, hvor goodwillen overvåges til interne ledelsesformål.
- Ikke være større end et driftssegment opgjort i overensstemmelse med IFTS 8 *Driftssegment*.

³⁷ IAS 36, afsnit 72

³⁸ IFRS 3, afsnit 52

³⁹ IAS 36, afsnit 80

Det fremgår direkte af IAS 36, at allokeringen kan være vanskelig at foretage, og allokeringen ikke altid vil kunne foretages til de enkelte CGU'er på et ikke-vilkårligt grundlag, men kun til en gruppe af CGU'er⁴⁰. I sådanne situationer allokeres goodwillen til gruppen af CGU'er, og nedskrivningstesten foretages ligeledes for gruppen af CGU'er. Eksempel herpå fremgår nedenfor. Goodwill allokeres til CGU4, og skal derfor indgå i nedskrivningstesten herfor.

Figur: Allokering af goodwill⁴¹

I de tilfælde, hvor der er knyttet minoritetsinteresser til en CGU, hvortil der kan henføres goodwill, skal der ved vurdering af tab ved værdiforringelse tages hensyn til, at goodwillen kun er indregnet i forhold til virksomhedens ejerandel. Pengestrømmene, som anvendes til opgørelse af genindvindingsværdien, er for CGU'en som helhed, hvorfor genindvindingsværdien skal sammenholdes med den regnskabsmæssige værdi tillagt den ikke indregnede goodwill, som vedrører minoritetsinteresser. Problemstillingen er illustreret nedenfor.

CGU 1 indgår i et selskab, hvori der er 25%’s minoritetsinteresser. Koncernen har opgjort genindvindingsværdien af CGU 1 til 1.000. Den regnskabsmæssige værdi af goodwill udgør 250 og den regnskabsmæssige værdi af øvrige aktiver udgør 700.

Goodwill sættes beregningsmæssigt til 250 divideret med $(100-25\%)=333$. Den beregningsmæssige regnskabsmæssige værdi af CGU'en udgør herefter $700+333$ eller 1.033. Nedskrivningsbehovet kan herefter opgøres til $1.033-1.000$ eller 33. Herefter kan 25% eller 8 henføres til minoriteten. Den indregnede goodwill skal herefter nedskrives med $33-8=25$. Andelen af nedskrivningen, som vedrører minoriteten, indregnes ikke, eftersom goodwill'en ikke er indregnet.

Figur: Minoritetsinteresser⁴²

⁴⁰ IAS 36, afsnit 81

⁴¹ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, side 606

Virksomhedsaktiver defineres som aktiver bortset fra goodwill, som bidrager til fremtidige pengestrømme i den pågældende pengestrømsfrembringende enhed såvel som i andre pengestrømsfrembringende enheder. Virksomhedsaktiver omfatter koncernens eller divisionens administrationsbygninger, edb-udstyr eller forskningsudstyr⁴³. Virksomhedsaktiver frembringer ikke selvstændige pengestrømme, med mindre ledelsen beslutter at afhænde aktivet. I forbindelse med nedskrivningstest af pengestrømsfrembringende enheder skal virksomheden identificere de virksomhedsaktiver, som er tilknyttet den pågældende CGU. Hvis virksomhedsaktivet på rimelig og ensartet måde kan allokeres til den pågældende CGU, skal virksomhedsaktivets regnskabsmæssige værdi (eller den del som allokeres) indgå i nedskrivningstesten. Hvis virksomhedsaktivet ikke på rimelig eller ensartet måde kan allokeres til den pågældende CGU, skal virksomheden⁴⁴:

- Sammenligne enhedens regnskabsmæssige værdi, eksklusive virksomhedsaktiver, med genindvindingsværdien og indregne et eventuelt tab.
- Identificere den mindste gruppe af pengestrømsfrembringende enheder, som omfatter den pågældende pengestrømsfrembringende enhed, og hvortil en del af den regnskabsmæssige værdi af virksomhedsaktivet kan allokeres på en rimelig og ensartet måde.
- Sammenligne den regnskabsmæssige værdi af den gruppe af pengestrømsfrembringende enheder, herunder den del af den regnskabsmæssige værdi af virksomhedsaktiver, som er allokeret til den pågældende gruppe af enheder, med genindvindingsværdien af gruppen af enheder.

⁴² Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, side 607

⁴³ IAS 36, afsnit 100

⁴⁴ IAS 36, afsnit 102

2.6 Beregning af nedskrivningsbehov

Som anført tidligere er der et nedskrivningsbehov, hvis aktivet eller CGU'ens genindvindingsværdi er lavere end den regnskabsmæssige værdi⁴⁵. Jf. de forrige sider er beregningen af genindvindingsværdien gennemgået. Aktivets regnskabsmæssige værdi er det beløb, som et aktiv indregnes med efter fradrag af akkumulerede afskrivninger og akkumulerede tab ved værdiforringelse⁴⁶. Den regnskabsmæssige værdi for en CGU omfatter⁴⁷:

- Udelukkende den regnskabsmæssige værdi af de aktiver, som direkte kan henføres eller på en rimelig ensartet måde allokere til den pengestrømsfrembringende enhed, og som vil frembringe de fremtidige pengestrømme til virksomheden, som anvendes ved opgørelse af den pengestrømsfrembringende enheds nytteværdi.
- Ikke den regnskabsmæssige værdi af hensatte forpligtelser, med mindre genindvindingsværdien af den pengestrømsfrembringende enhed ikke kan opgøres, uden at sådanne forpligtelser tages i betragtning.

2.6.1 Indregning af tab ved værdiforringelse af aktiver

Tab ved værdiforringelse af aktiver indregnes straks efter, tabet konstateres, og skal som hovedregel indregnes i resultatopgørelsen. Værdiforringelse af aktiver, som er indregnet til omvurderet værdi (opskrevet via egenkapitalen), skal dog behandles som en reduktion til omvurderingen⁴⁸. Hvis tabet ved værdiforringelse er større end aktivets regnskabsmæssige værdi, skal der kun indregnes en forpligtelse, hvis det er krævet i en anden standard. Indregningen af tab ved værdiforringelse påvirker de fremtidige regnskabsmæssige afskrivninger samt den udskudte skat.

⁴⁵ IAS 36, afsnit 59 og 104

⁴⁶ IAS 36, afsnit 6

⁴⁷ IAS 36, afsnit 76

⁴⁸ IAS 36, afsnit 60

2.6.2 Indregning af tab ved værdiforringelse af pengestrømsfrembringende enheder

Tab ved værdiforringelse af pengestrømsfrembringende enheder skal indregnes efter de samme principper som tab ved værdiforringelse af aktiver. Da en pengestrømsfrembringende enhed består af flere aktiver, skal tabet fordeles på aktiverne. Fordelingen skal ske i nævnte rækkefølge⁴⁹:

- Først reduceres den regnskabsmæssige værdi af goodwill, som er allokeret til den pengestrømsfrembringende enhed.
- Herefter på et pro rata-grundlag til de andre aktiver i den pengestrømsfrembringende enhed baseret på den regnskabsmæssige værdi af hvert aktiv. Denne reduktion skal behandles som ved tab ved værdiforringelse af enkeltaktiver.

Den regnskabsmæssige værdi skal ikke reduceres til mindre end⁵⁰:

- Aktivets dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger (hvis dette kan opgøres).
- Aktivets nytteværdi (hvis dette kan opgøres).
- Nul.

I praksis vil dagsværdien med fradrag for salgsomkostninger samt nytteværdien sjældent kunne fastsættes, hvorfor fordelingen typisk vil ske ud fra en vilkårlig allokering.

2.6.3 Følsomhedsanalyse

I forbindelse med udarbejdelse af nedskrivningstest bør virksomhederne ligeledes udarbejde en følsomhedsanalyse, da nedskrivningstesten er væsentligt præget af skøn. Analysen skal klarlægge effekten af ændringer i de væsentligste skøn. Analysen bør foretages på effekten af eventuelle ændringer i:

- De fremtidige pengestrømme.
- Diskonteringssatsen.
- Vækst i terminalperioden.
- Andre væsentlige skøn.

⁴⁹ IAS 36, afsnit 104

⁵⁰ IAS 36, afsnit 105

Et eksempel på en sådan analyse fremgår nedenfor:

Følsomhedsberegning - nedskrivningsbehov (angives med positivt tal)

		Årlig vækst efter år 5				
		3,0%	2,0%	1,0%	0,0%	-1,0%
Gennemsnitligt afkastkrav	6,2%	(218.042)	(84.418)	(1.941)	54.037	94.519
	6,7%	(129.780)	(28.734)	37.012	83.205	117.439
	7,2%	(62.438)	16.264	69.680	108.309	137.546
	7,7%	(9.373)	53.377	97.466	130.140	155.324
	8,2%	33.514	84.507	121.384	149.295	171.154
	8,7%	68.891	110.989	142.188	166.235	185.337
	9,2%	98.568	133.788	160.444	181.321	198.114

Eksempel: Følsomhedsberegning

2.6.4 Tilbageførelse af tab ved værdiforringelse

IAS 36 foreskriver, at virksomheden på hver balancedag skal vurdere, hvorvidt der er indikationer af, at tab ved værdiforringelse af et aktiv bortset fra goodwill som er indregnet i tidligere regnskabsår, ikke længere eksistere eller er reduceret. Hvis dette er tilfældet, skal virksomheden foretage et skøn over aktivets genindvindingsværdi⁵¹. Ved vurderingen skal virksomheden som minimum tage følgende indikatorer i betragtning⁵².

Eksterne indikatorer

- Aktivets markedsværdi er steget væsentligt i regnskabsåret.
- Væsentlige ændringer, som har gunstig virkning på virksomheden, er sket i regnskabsåret eller vil ske inden for overskuelig fremtid i de teknologiske, markedsmæssige, økonomiske eller juridiske rammer for virksomhedens aktiviteter eller på det marked, hvor aktivet anvendes.
- Markedsrenten eller andre markedsbaserede afkastmål er faldet i regnskabsåret, og det er sandsynligt, at dette fald vil påvirke den diskonteringsrate, der er anvendt ved beregning af nutteverdien og øge aktivets genindvindingsværdi væsentligt.

⁵¹ IAS 36, afsnit 110

⁵² IAS 36, afsnit 111

Interne indikatorer

- Væsentlige ændringer, som har en gunstig virkning på virksomheden, er sket i regnskabsåret eller forventes at ske inden for en overskuelig fremtid, i det omfang eller måden, hvorpå aktivet anvendes eller forventes anvendt. Disse ændringer omfatter omkostninger, som er afholdt i regnskabsåret til at forbedre eller øge aktivets ydeevne eller omstrukturere den aktivitet, aktivet tilhører.
- Der foreligger dokumentation fra den interne rapportering, som indikerer, at aktivets ydeevne er eller vil blive større end forventet.

Hvis der er identifikationer af, at tab ved værdiforringelse ikke længere eksisterer eller er reduceret, skal virksomheden revurdere aktivets restværdi, brugstid samt afskrivningsmetode, selvom der ikke sker tilbageførelse af tab ved værdiforringelse i tidligere regnskabsår. Tab ved værdiforringelse i tidligere regnskabsår skal udelukkende tilbageføres, hvis der er sket ændringer i de skøn, som er anvendt ved opgørelsen af genindvindingsværdien ved indregning af det sidste tab ved værdiforringelse⁵³. Ændringer i skøn kan fx være⁵⁴:

- Ændringer i grundlaget for genindvindingsværdien (hvorvidt genindvindingsværdien er baseret på dagsværdi med fradrag for salgsmkostninger eller nytteværdi).
- Ændring i beløb eller tidspunkt for skønnede fremtidige pengestrømme eller ændring i diskonteringsats, hvis genindvindingsværdien er baseret på nytteværdien.
- Ændring i skøn over elementer af dagsværdien med fradrag for salgsmkostninger, hvis genindvindingsværdien er baseret på dagsværdi med fradrag for salgsmkostninger.

Hvis der er sket ændring i de skøn, der ligger til grund for tab ved værdiforringelse i tidligere regnskabsår, skal aktivets regnskabsmæssige værdi øges til den nye genindvindingsværdi. Tilbageførelsen skal ske straks og efter de samme principper som afsnit 2.6.1 og 2.6.2. Aktivets regnskabsmæssige værdi efter tilbageførelsen må dog ikke overstige aktives regnskabsmæssige værdi, som ville være blevet opgjort (med fradrag for afskrivninger), hvis der ikke var indregnet et tab ved værdiforringelse af aktivet i tidligere regnskabsår⁵⁵. Efter indregning af en tilbageførelse af tab ved værdiforringelse skal fremtidige afskrivninger samt aktivets restværdi tilpasses, således at de afspejler aktivets regulerede regnskabsmæssige værdi.

⁵³ IAS 36, afsnit 114

⁵⁴ IAS 36, afsnit 115

⁵⁵ IAS 36, afsnit 117

2.6.4.1 Pengestrømsenheder samt goodwill

Tilbageførelse af tab ved værdiforringelse af en pengestrømsfrembringende enhed skal allokere til aktiverne i enheden bortset fra goodwill på et pro rata-grundlag i forhold til den regnskabsmæssige værdi af disse aktiver⁵⁶. Tilbageførelsen skal behandles efter de samme principper som tilbageførelse af tab ved værdiforringelse af enkeltaktiver. Efter tilbageførelsen må enkeltaktivernes (i den pengestrømsfrembringende enhed) regnskabsmæssige værdi ikke overstige den laveste af følgende værdier:

- Aktivets genindvindingsværdi (hvis denne kan opgøres).
- Aktivets regnskabsmæssige værdi, som ville være opgjort, hvis der ikke var indregnet et tab ved værdiforringelse af aktivet i tidligere regnskabsår⁵⁷.

Tab ved værdiforringelse indregnet for goodwill skal ikke tilbageføres i et efterfølgende regnskabsår⁵⁸, da dette alt andet lige er udtryk for internt oparbejdet goodwill. Ifølge IAS 38 *Immaterielle aktiver* er det ikke tilladt at indregne internt oparbejdet goodwill.

2.7 Oplysningskrav

IAS 36 afsnit 126 til 137 indeholder detaljeret angivelse af, hvilke oplysninger regnskabet skal indeholde. Hvis virksomheden har tab ved værdiforringelse (eller tilbageførelse heraf), og dette enkeltvis er væsentlige, skal der for hver kategori af aktiver gives nedenstående oplysninger⁵⁹:

- Den beløbsmæssige størrelse af tab ved værdiforringelse, som er indregnet i resultatopgørelsen i regnskabsåret, og i hvilke regnskabsposter i resultatopgørelsen disse tab ved værdiforringelse er medtaget.
- Den beløbsmæssige størrelse af tilbageførte tab ved værdiforringelse, som er indregnet i resultatopgørelsen i regnskabsåret, og i hvilke regnskabsposter i resultatopgørelsen disse tab ved værdiforringelse er tilbageført.
- Den beløbsmæssige størrelse af tab ved værdiforringelse af omvurderede aktiver, som er indregnet direkte på egenkapitalen i regnskabsåret.
- Den beløbsmæssige størrelse af tilbageførte tab ved værdiforringelse af omvurderede aktiver, som er indregnet direkte på egenkapitalen i regnskabsåret.

⁵⁶ IAS 36, afsnit 122

⁵⁷ IAS 36, afsnit 123

⁵⁸ IAS 36, afsnit 124

⁵⁹ IAS 36, afsnit 126

Skal virksomheden oplyse segmentoplysninger i henhold til IFRS 8 *driftssegmenter* skal virksomheden give ovenstående oplysninger for hvert præsenteringspligtigt segment. Hvis virksomheden har indregnet eller tilbageført væsentlige tab ved værdiforringelse i regnskabsåret for enkeltaktiver, goodwill eller pengestrømsfrembringende enheder, skal virksomheden oplyse følgende⁶⁰:

- De begivenheder og omstændigheder, som medfører indregning eller tilbageførelse af tabet ved værdiforringelse.
- Det indregnede eller tilbageførte tab ved værdiforringelse (ved CGU opdelt efter kategori af aktiv) opdelt pr. præsenteringssegment.
- En beskrivelse af aktivet/den pengestrømsfrembringende enhed.
- En beskrivelse af eventuelle ændringer i skøn for vurdering af pengestrømsfrembringende enheder.
- Hvorvidt aktivets (den pengestrømsfrembringende enhed) genindvindingsværdi er dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger eller nytteværdien.
- Hvis genindvindingsværdien er dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger, det ved opgørelsen af dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger anvendte grundlag (eksempelvis om dagsværdien blev opgjort under hensyn til et aktivt marked).
- Den anvendte diskonteringsfaktor for det aktuelle og tidligere skøn over nytteværdien, hvis genindvindingsværdien er nytteværdien.

⁶⁰ IAS 36, afsnit 130

Er der tale om nedskrivning eller tilbageførelse af tab ved værdiforringelse af en pengestrømsfrembringende enhed, hvor der er henført goodwill eller immaterielle aktiver med uendelig brugstid, skal følgende desuden oplyses⁶¹:

- Den regnskabsmæssige værdi af goodwill og immaterielle aktiver med uendelig brugstid, som er allokeret til enheden.
- Hvis genindvindingsværdien er baseret på nytteværdien:
 - o De primære forudsætninger samt metode, som ledelsen har lagt til grund for pengestrømsprognoser for den periode, der er omfattet af de seneste budgetter/fremskrivninger.
 - o Den valgte vækstrate, der er lagt til grund for ekstrapolation af pengestrømsprognoser ud over den periode, der er omfattet af de seneste budgetter/fremskrivninger, og begrundelse for at anvende en vækstrate, der overstiger branchens/produktets langsigtede vækstrate.
- Følsomhedsanalyse vedrørende de primære forudsætninger ved opgørelsen af genindvindingsværdien.

2.7.1 Præsentation

IAS 36 indeholder ikke krav til, hvor i regnskabet ovenstående oplysninger skal medtages, dog giver standarden et eksempel på, hvordan oplysningerne angående pengestrømsfrembringende enheder kan medtages (IAS 36, eksempel 9).

IAS 1 *Præsentation af årsregnskaber* indeholder de overordnede retningslinjer for præsentation af regnskaber efter IFRS. Heraf fremgår det, at regnskabet skal indeholde følgende elementer:

- Balance.
- Resultatopgørelse.
- Egenkapitalopgørelse.
- Pengestrømsopgørelse.
- Noter, indeholdende anvendt regnskabspraksis.
- Ledelsesberetning (ikke et direkte krav, men et særligt dansk krav).

⁶¹ IAS 36, afsnit 134

Nedenfor er givet eksempler på, hvor oplysningerne om tab ved værdiforringelse af aktiver kan medtages i regnskabet. For at eksemplificere behandlingen har jeg gennemgået seneste årsregnskaber for Vestas, Lego og Danisco for at påse, hvordan de har præsenteret tab ved værdiforringelse af aktiver i regnskabet.

2.7.1.1 Balance/resultatopgørelse

Oplysninger vedrørende værdiforringelse af aktiver vil som udgangspunkt ikke fremgå direkte af balancen eller resultatopgørelsen, men indgå som en del af fx goodwill i balancen eller af- og nedskrivninger i resultatopgørelsen. Såfremt ledelsen skønner, at oplysningerne vil fremme regnskabets informationsværdi, kan oplysningerne dog indgå som en særskilt linje (typisk kun aktuelt i resultatopgørelsen). Dette gør fx Lego og Danisco brug af, som i deres seneste årsregnskaber har følgende linjer i resultatopgørelsen:

- Nedskrivning af langfristede aktiver⁶².
- Særlige poster⁶³.

I begge eksempler underbygges posten i resultatopgørelsen af en note. Som anført ovenfor er det ledelsen, der vurderer, om tab ved værdiforringelse skal fremgå som en særskilt post. Det afgørende i denne vurdering er, om oplysningen er væsentlig for regnskabsbrugere.

2.7.1.2 Noter

Tab ved værdiforringelse af aktiver vil altid skulle omtales i noterne til regnskabet. Omtalen skal finde sted i følgende noter:

- Anvendt regnskabspraksis og andre beskrivende noter.
- Noter til resultatopgørelsen.
- Noter til balancen.

⁶² Årsrapport 2008 for Lego Koncernen, side 11

⁶³ Årsrapport 2008/09 for Danisco, side 73

2.7.1.2.1 Anvendt regnskabspraksis og andre beskrivende noter

Anvendt regnskabspraksis skal altid indeholde en beskrivelse af, hvordan virksomheden behandler tab ved værdiforringelse af aktiver. Beskrivelsen vil typisk være opdelt pr. aktiv/gruppe af aktiv og vil typisk ske med udgangspunkt i følgende overskrifter:

- Immaterielle aktiver/goodwill.
- Værdiforringelse af (langfristede) aktiver.

I bilag 7.1 er givet en række eksempler på, hvordan tab ved værdiforringelse af aktiver kan formuleres i anvendt regnskabspraksis.

Tab ved værdiforringelse af aktiver er altid præget af væsentlige skøn foretaget af virksomhedens ledelse. De væsentligste forudsætninger for disse skøn bør ligeledes fremgå af noterne. Dette kan ske som en del af noterne til resultatopgørelsen/balancen eller i en særskilt note.

2.7.1.2.2 Noter til resultatopgørelsen

Tab ved værdiforringelse af aktiver vil typisk indgå i følgende noter til resultatopgørelsen:

- Segmentoplysninger.
- Noter relateret til særskilt linje i resultatopgørelsen vedrørende tab ved værdiforringelse af aktiver.
- Note for af- og nedskrivninger.

Eksempler på noter fremgår af bilag 7.1.

2.7.1.2.3 Noter til balancen

Tab ved værdiforringelse af aktiver vil typisk indgå i følgende noter til balancen:

- Immaterielle aktiver.
- Materielle aktiver.

Eksempler på noter fremgår af bilag 7.1.

2.7.3 Ledelsesberetning

Som anført tidligere er ledelsesberetningen ikke et krav, jf. IAS 1, men i praksis udarbejder alle større danske virksomheder en ledelsesberetning (ledelsesberetning er et krav i henhold til den danske årsregnskabslov). I ledelsesberetning har ledelsen mulighed for at give en verbal beskrivelse af oplysningerne i regnskabet. Tab ved værdiforringelse vil kun blive omtalt i ledelsesberetningen, såfremt tabet har væsentligt indflydelse på regnskabet, ellers hvis tabet skyldes usædvanlige forhold. I de 3 årsrapporter, jeg har gennemgået, er tab ved værdiforringelse ikke direkte omtalt i ledelsesberetningen.

2.8 Perspektivering

I dette afsnit vil reglerne i IAS 36 blive sammenholdt med årsregnskabslovens regler for værdiforringelse af aktiver.

Årsregnskabslovens regulering af tab ved værdiforringelse (nedskrivning) af aktiver er kun meget overordnet. Reguleringen er delt op på anlægsaktiver og omsætningsaktiver, men principperne for nedskrivning er de samme. ÅRL foreskriver, at anlægsaktiver, der ikke løbende reguleres til dagsværdi efter §§ 37 og 38, skal nedskrives til en lavere genindvindingsværdi. Hvis det ikke er muligt at fastsætte genindvindingsværdien for et enkelt aktiv, skal aktiverne vurderes samlet i den mindste gruppe af aktiver, hvor der ved en samlet vurdering kan fastsættes en pålidelig genindvindingsværdi⁶⁴. Formuleringen for omsætningsaktiver er stort set identisk, dog skal disse nedskrives til nettorealisationsværdi⁶⁵. ÅRL anvender nedenstående definitioner⁶⁶.

Genindvindingsværdien for et aktiv er den højeste værdi af kapitalværdien og salgsværdien fratrasket forventede omkostninger ved et salg.

Kapitalværdien for et aktiv er den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdien) af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet forventer at indbringe ved fortsat benyttelse i den nuværende funktion.

Salgsværdien for et aktiv er den pris, aktivet kan sælges til på balancedagen.

⁶⁴ ÅRL § 42

⁶⁵ ÅRL § 46, stk. 2

⁶⁶ ÅRL bilag 2

*Nettorealisation*sværdien for et aktiv er summen af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventer at indbringe som led i normal drift.

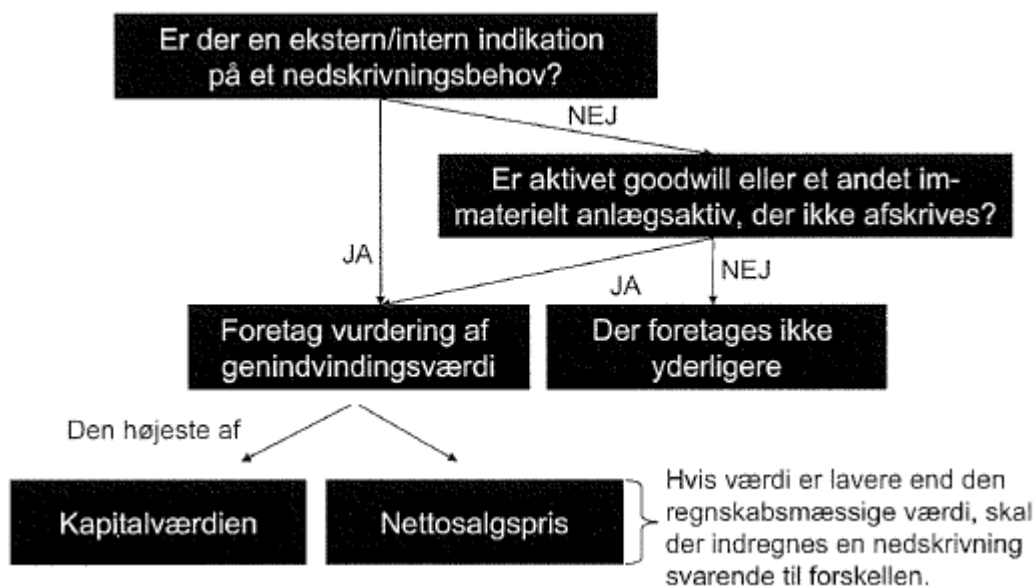
Som det fremgår af ovenstående, er behandlingen af værdiforringelse af aktiver efter IAS 36 og efter ÅRL stort set identiske. IAS 36 og ÅRL anvender dog ikke 100% de samme definitioner/betegnelser, men indholdet er i al væsentlighed identisk. Dette underbygges desuden af forarbejdet til ÅRL, som siger, at lovens rammeregler i stort omfang skal udfyldes af reglerne i IAS 36. Inden for nedenstående områder er der dog forskel på behandlingen efter IAS 36 og ÅRL.

1. Den største forskel findes i dybden af reguleringen. Som beskrevet på forrige side anfører ÅRL blot, hvornår der skal foretages nedskrivning, men intet om hvordan vurderingen skal foretages, og hvilke overvejelser der skal ligges til grund for vurderingen. IAS 36 er derimod meget detaljeret i angivelsen af, hvornår og hvordan nedskrivningstest skal foretages. IAS 36 angiver desuden, hvordan nedskrivningstesten skal behandles i virksomhedens regnskab.
2. Behandlingen af fx omstrukturingshensættelser er ikke 100% ens mellem ÅRL og IAS. Jf. ÅRL skal sådanne forpligtelser indregnes, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå virksomheden, og forpligtelsen kan måles pålideligt, mens sådanne forpligtelser efter IAS ikke må indregnes, med mindre de er offentliggjort inden balancedagen. Effekten af omstruktureringer medtages først i nedskrivningstesten, når virksomheden har forpligtet sig til det.
3. ÅRL og IAS' behandling af goodwill/aktiver med uendelig brugstid adskiller sig ligeledes fra hinanden. Jf. ÅRL skal goodwill/aktiver med uendelig brugstid afskrives over den forventede brugstid, og der skal kun udføres nedskrivningstest, hvis der er identifikationer på værdiforringelse. Efter IAS 36 skal sådanne aktiver ikke afskrives, men der skal i stedet udføres årlig nedskrivningstest. ÅRL tillader desuden at foretagne nedskrivninger på goodwill/aktiver med uendelig brugstid tilbageføres, hvis grundlaget for nedskrivningen ikke længere er til stede, dette tillader IAS 36 ikke.

2.9 Sammenfatning - nedskrivningstest efter IAS 36

Nedskrivningstest skal som udgangspunkt foretages pr. aktiv. Da en lang række aktiver i praksis ikke generer selvstændige pengestrømme, er det ofte nødvendigt at foretage testen for en gruppe af aktiver (GCU). En CGU skal have selvstændige pengestrømme og fastsættes med udgangspunkt i, hvordan ledelsen kontrollerer virksomhedens drift og træffer beslutninger.

Processen for værdiforringelse af aktiver efter IAS 36 *Værdiforringelse af aktiver* er skitseret i nedenstående figur.

Figur: Model til test af tab ved værdiforringelse⁶⁷

Udarbejdelsen af nedskrivningstest efter IAS 36 kan opdeles i følgende faser.

Fase 1 – Identifikation af nedskrivningsbehov. I denne fase skal virksomheden vurdere, om der er indtruffet begivenheder som reducerer aktivets genindvindingsværdi og aktivet dermed er værdiforringet. I vurderingen skal virksomheden medtage såvel eksterne som interne informationer. Hvis ledelsen identificerer indikationer på værdiforringelse, skal aktivet underlægges nedskrivningstest.

⁶⁷ Intern oversigt fra PricewaterhouseCoopers

Goodwill eller immaterielle aktiver med uendelig brugstid skal underlægges årlig nedskrivningstest, uanset om der er indikation af værdiforringelse eller ej.

Fase 2 – Opgørelse af aktivets genindvindingsværdi. Aktivets genindvindingsværdi er den højeste værdi af aktivets dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger eller aktivets nytteværdi.

Aktivets dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger kan sjældent opgøres, da dette kræver, at der enten foreligger en bindende salgsaftale mellem uafhængige parter, eller aktivet handles på et aktivt marked.

Aktivets nytteværdi beregnes på baggrund af aktivets fremtidige pengestrømme, som tilbagediskonteres med en diskonteringsrate, som afspejler den tidsmæssige værdi af penge og de risici, der er forbundet med aktivet. Opgørelsen af aktivets nytteværdi er i stort omfang præget af skøn. Ledelsen skal derfor dokumentere, at de udførte skøn er valide og velbegrundede. Dokumentationen vil ofte ske via en analyse af historiske forventninger/skøn sammenholdt med de faktiske udfald.

Fase 3 – Nedskrivning af aktiver. Såfremt aktivets/CGU'ens regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien, skal der foretages nedskrivning til genindvindingsværdien. Nedskrivningen skal naturligvis ske på det aktiv, som nedskrivningstesten er foretaget for. Foretages nedskrivningstesten for en CGU, skal goodwill først nedskrives, hvorefter øvrige aktiver skal nedskrives på et pro rata-grundlag.

Hvis grundlaget for tidligere foretagne nedskrivninger ikke længere er til stede, skal nedskrivninger i tidligere regnskabsår tilbageføres. Nedskrivninger på goodwill foretaget i tidligere regnskabsår kan dog aldrig tilbageføres.

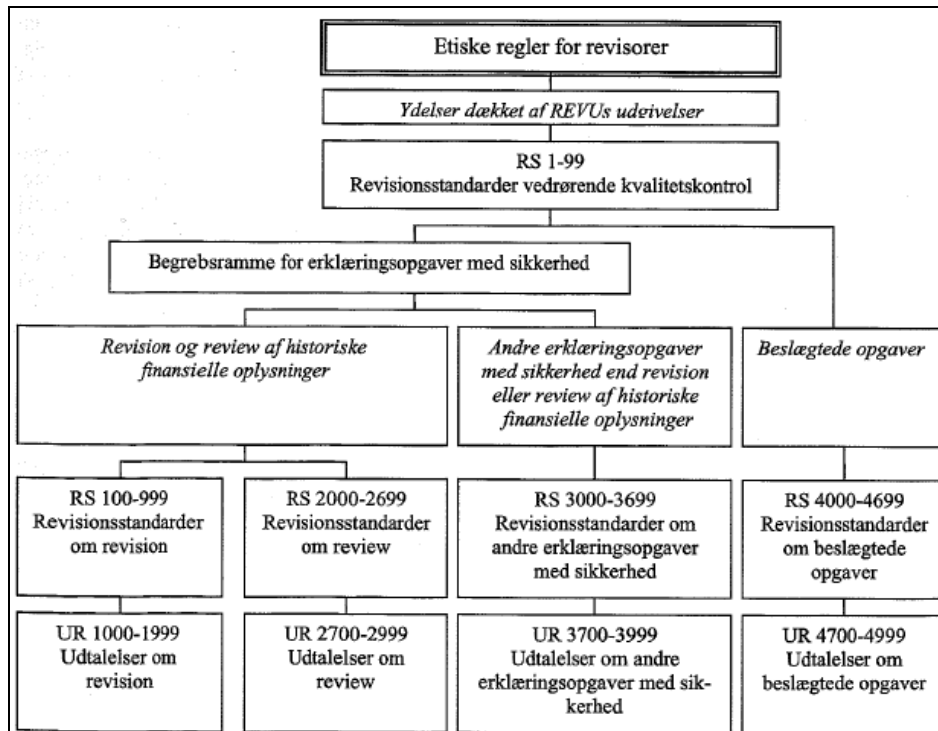
Oplysninger om tab ved værdiforringelse samt tilbageførelse af tab ved værdiforringelse skal gives i årsregnskabet. Oplysninger vil typisk indgå som en del af noterne til regnskabet, men IAS 36 stiller ingen krav til, hvor oplysningerne skal gives.

3 Revision af nedskrivningstest

Formål med revision er at opnå høj grad af sikkerhed for, at regnskabet som helhed ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Høj grad af sikkerhed relateres til det revisionsbevis revisor skal opnå for at kunne afgive en konklusion/påtegning om regnskabet som helhed. Væsentlig fejlinformation er fejlinformation, som med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller sammenlagt påvirker de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet⁶⁸.

Som anført i opgavens indledning tager opgaven udgangspunkt i de internationale revisionsstandards (Clarified Standards, som træder i kraft for revision af regnskaber for perioder, der begynder den 15. december 2009 eller senere). Disse er blevet ajourført/omskrevet i løbet af de seneste år og er blevet godkendt/vedtaget i år, hvorfor de danske revisionsstandards endnu ikke er tilpasset til de internationale. I Danmark er processen i gang, men der vil ikke være et fuldt sæt danske standarder klar den 15. december 2009. Revisionsteknisk Udvalg udsendte i juli 2009 14 revisionsstandards til kommentering, og yderligere 8 i oktober 2009. De danske revisionsstandards kommer til at minde meget om de internationale revisionsstandards suppleret med særlige danske forhold. I bilag 7.2 er en samlet oversigt over gældende revisionsstandards. Af nedenstående oversigt fremgår strukturen i RS systemet.

⁶⁸ ISA 320, afsnit 2

Figur: Struktur i RS-systemet⁶⁹

Kapitlet har en generel tilgangsvinkel til revision (ISA 200-810 eller RS 100-999), herunder planlægning, udførelse og rapportering ved revision. Begrundelsen for denne tilgangsvinkel er, at hovedparten af de krævede handlinger gælder for revision generelt og ikke kun revision af nedskrivningstest. Kapitlet vil dog have fokus på de områder, revisor skal være særlig opmærksom på ved revision af nedskrivningstest.

Kapitlet er struktureret således, at faserne (planlægning, udførelse og rapportering) i revision behandles enkeltvis. Behandlingen af de enkelte fase tager udgangspunkt i en teoretisk gennemgang, som efterfølgende suppleres med praktiske eksempler på revisionshandling.

3.1 Planlægning

De overordnede rammer for planlægning af revision fremgår af ISA 300 *Planning an Audit of Financial Statements*. Det overordnede mål med planlægningen af en revision er, at revisionen bliver udført effektivt⁷⁰. Planlægning skal desuden sikre, at revisor får rettet passende opmærksomhed på vigtige revisionsområder, mulige problemstillinger bliver identificeret og løst

⁶⁹ Revision 2008/09, side 7

⁷⁰ ISA 300, afsnit 4

rettidigt samt styring af opgavens tids/- og ressourceforbrug. Planlægningen af en revision er en kontinuerlig proces, som starter ved afslutningen af sidste års revision og fortsætter indtil afslutning af indeværende års revision.

Jf. ISA 300 skal revisor udføre/vurdere følgende i forbindelse med planlægning af revision:

- Indledende opgaveaktiviteter.
- Revisionsstrategi.
- Revisionsplan.
- Instruktion, tilsyn og gennemgang med opgaveteamet.
- Dokumentation.
- Førstegangsrevision.

I forbindelse med planlægningen skal revisor desuden vurdere følgende forhold:

- Vurdering af risiko for væsentlig fejlinformation (ISA 315).
- Væsentlighed ved planlægning af revision (ISA 320).
- Revisors reaktion på vurderet risiko (ISA 330).
- Kommunikation med den øverste ledelse (ISA 260).

I det følgende vil ovenstående faser blive gennemgået i relation til revision af nedskrivningstest.

3.1.1 Indledende opgaveaktiviteter

De indledende opgaveaktiviteter skal foretages inden påbegyndelse af planlægningen, da resultatet af disse er afgørende for, om revisor kan eller vil påtage sig opgaven. Aktiviteterne består i vurdering af klientforholdet, vurdering af etiske krav og forståelse af opgavens generelle vilkår. Vurderingen af klientforholdet samt etiske forhold skal ske i henhold til ISA 220 *Quality Control for an Audit of Financial Statements*, som i al væsentlighed kræver vurdering af følgende forhold:

- Accept/fortsat betjening af kunden.
- Revisionsteamets uafhængighed.
- Sammensætning af opgaveteamet.

Forståelse af opgavens generelle vilkår skal ske i henhold til ISA 210 *Agreeing the Terms of Audit Engagements*. Aktiviteterne skal sikre, at der ikke opstår misforståelse om opgavens vilkår i forhold til klienten.

3.1.2 Revisionsstrategi

I forbindelse med planlægningen skal opgavens overordnede revisionsstrategi fastlægges. Revisionsstrategien skal fastlægge revisionens omfang, tidsmæssige placering og retning samt tjene som grundlag for revisionsplanen⁷¹. Ved etablering af den overordnede revisionsstrategi skal revisor⁷²:

- Identificere de karakteristika ved opgaven, der definerer dens omfang.
- Fastlægge mål for rapportering af opgaven med henblik på at kunne planlægge den tidsmæssige placering af revisionen og arten af den nødvendige kommunikation.
- Overveje de forhold, der efter revisors faglige vurdering er betydelige for styring af opgaveteamets indsats.
- Inddrage resultater af de indledende opgaveaktiviteter og hvor aktuelt overveje, om viden opnået fra andre opgaver, som den opgaveansvarlige partner har udført for virksomheden, er relevant.
- Fastsætte arten, den tidsmæssige placering og omfanget af de ressourcer, der er nødvendige for at udføre opgaven.

Appendiks til ISA 300 giver en lang række eksempler på forhold, revisor bør overveje ved fastlæggelsen af den overordnede revisionsstrategi. Eksemplerne er meget konkrete og er kategoriseret i ovenstående 5 grupper.

⁷¹ ISA 300, afsnit 7

⁷² ISA 300, afsnit 8

3.1.3 Revisionsplan

Revisionsplanen er mere detaljeret end revisionsstrategien angående revisionens omfang, den tidsmæssige placering samt de revisionshandlinger, der skal udføres af medlemmerne af opgaveteamet. Revisionsplanen skal beskrive⁷³:

- Arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte risikovurderingshandlinger som fastlagt i ISA 315.
- Arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte yderligere revisionshandlinger på revisionsmålsniveau som fastlagt i ISA 330.
- Andre planlagte revisionshandlinger, der kræves udført, således at opgaven overholder ISA'erne.

Igennem revisionsprocessen skal revisor løbende vurdere, om der er indtruffet begivenheder, der kræver ændringer i revisionsstrategien og revisionsplanen. Et eksempel på en sådan begivenhed kan være, at revisor i væsentlig omfang har planlagt at anvende kontrolbaseret revision, men på grund af forhold hos kunden er dette ikke muligt. I sådanne tilfælde skal revisionsstrategi og revisionsplanen tilpasses, således at revisionsstrategi og revisionsplan afspejler de faktiske forhold.

3.1.3.1 Risikovurderingshandlinger (ISA 315)

Ifølge ISA 315 er revisors mål at identificere og vurdere risiciene for væsentlig fejlinformation på både regnskabsniveau og revisionsmålsniveau, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, gennem en forståelse af virksomhedens forhold og dens omgivelser, herunder interne kontroller, for derved at skabe et grundlag for at udforme og implementere reaktioner på de vurderede risici for væsentlig fejlinformation⁷⁴. Denne identifikation og vurdering skal ske med udgangspunkt i de af revisor foretagne risikovurderingshandlinger. Risikovurderingshandlingerne har til formål at give revisor forståelse for virksomheden og dens omgivelser, herunder dens interne kontroller. Risikovurderingshandlingerne skal foretages med udgangspunkt i forespørgsel til den daglige ledelse og andre ansatte i virksomheden, gennem analytiske handlinger og gennem observation og inspektion.

⁷³ ISA 300, afsnit 9

⁷⁴ ISA 315, afsnit 3

Forståelsen af virksomheden og dens omgivelser omfatter forståelse af følgende⁷⁵:

- Relevante brancheforhold, reguleringsmæssige og andre eksterne forhold, herunder den relaterede regnskabsmæssige begrebsramme.
- Virksomhedens art, herunder dens drift, ejerforhold, ledelsesstruktur, typer af investeringer og finansiering.
- Virksomhedens regnskabspraksis.
- Virksomhedens mål og strategier samt tilknyttede forretningsrisici.
- Måling og kontrol af virksomhedens regnskabsmæssige præstation.

Revisor skal forholde sig kritisk til ovenstående informationer om virksomheden og skal løbende vurdere, om fx regnskabspraksis harmonerer med virksomhedens karakter, eller om der er andre forhold, som fører til øget risiko for væsentlig fejlinformation. Standarden indeholder en lang række konkrete eksempler på forhold, revisor skal opnå forståelse af, disse eksempler fremgår af *Applications and other Explanatory Material* til ISA 315.

Forståelse af virksomhedens interne kontroller omfatter forståelse af følgende⁷⁶:

- Kontrolmiljø, herunder virksomhedskultur og etisk adfærd.
- Virksomhedens risikovurderingsprocesser, herunder virksomhedens processer for identifikation af forretningsrisici samt vurdering af sandsynlighed og betydelighed af disse.
- Virksomhedens informationssystem, herunder virksomhedens processer for bogføring, regnskabsaflæggelse samt kommunikation af opgaver og ansvar i den forbindelse.
- Virksomhedens kontrolaktiviteter, herunder virksomhedens processer for opfølgning og forebyggelse af de identificerede risici.
- Virksomhedens overvågning af kontroller, herunder virksomhedens aktiviteter for overvågning af, at de interne kontroller fungerer og efterleves.

Efter at have opnået forståelse af virksomheden og dens omgivelser, herunder interne kontroller, kan revisor vurdere risikoen for væsentlig fejlinformation. Denne vurdering skal ske på regnskabsniveau⁷⁷ og på revisionsmålsniveau⁷⁸. I den forbindelse skal revisor vurdere, om de

⁷⁵ ISA 315, afsnit 11

⁷⁶ ISA 315, afsnit 12-24

⁷⁷ Regnskabsniveau - forholdet er gennemgribende for regnskabet som helhed og påvirker muligvis flere revisionsmål. Eksempler på sådanne forhold er besvigelser eller tilsidesættelse af interne kontroller

⁷⁸ Revisionsmålsniveau - forholdet vedrører enkelte/en gruppe af transaktioner eller enkelte poster i resultatopgørelsen eller balancen

identificerede risici anses som betydelige risici⁷⁹. Ved vurderingen skal revisor mindst overveje følgende⁸⁰:

- Om risikoen er en risiko for besvigelser.
- Om risikoen er relateret til aktuelle betydelige økonomiske, regnskabsmæssige eller andre begivenheder og derfor kræver særlig opmærksomhed.
- Transaktionernes kompleksitet.
- Graden af subjektivitet ved målingen af finansielle informationer, der er relateret til risikoen, især ved målinger, der er forbundet med et bredt interval for usikkerhed ved målingen.
- Om risikoen vedrører betydelige transaktioner, der ligger uden for virksomhedens normale forretningsområde, eller som på anden måde fremstår som usædvanlige.

Risikovurderingen skal dokumenteres og kommunikeres til medlemmerne i opgaveteamet. Risikovurderingen skal desuden skabe grundlag for udformning og udførelse af yderligere revisionshandling og fastlæggelse af revisionsprocessen.

3.1.3.2 Væsentlighed

Som det fremgår af ovenstående, skal revisor i forbindelse med planlægningen af revision, identificere og vurdere risikoen for væsentlig fejlinformation. Reguleringen for fastsættelse af væsentlighed ved planlægning og udførelse af revision fremgår af ISA 320 *Materiality in Planning and Performing an Audit*. Fastsættelsen af væsentlighed er en faglig vurdering, som påvirkes af regnskabsbrugers behov for finansielle oplysninger. Vurderingen foretages ud fra følgende forudsætninger om regnskabsbruger⁸¹:

- Regnskabsbruger har rimelig viden om forretningsmæssige og økonomiske aktiviteter samt regnskabsvæsen.
- Regnskabsbruger forstår, at regnskabet udarbejdes, aflægges og revideres ud fra væsentlighedsniveauer.
- Regnskabsbruger anerkender, at der er iboende usikkerheder ved måling af beløb, som er baseret på skøn eller fremtidige begivenheder.
- Regnskabsbruger træffer rimelige økonomiske beslutninger på grundlag af oplysningerne i regnskabet.

⁷⁹ Betydelig risici - identificeret risici som kræver særlige revisionsmæssige overvejelser.

⁸⁰ ISA 315, afsnit 28

⁸¹ ISA 320, afsnit 4

Revisor skal fastsætte væsentlighed for regnskabet som helhed. Hvis virksomhedens specifikke forhold gør, at grupper af transaktioner eller balanceposter er særlige væsentlige for regnskabsbruger, skal revisor vurdere disse posters væsentlighed individuelt og eventuelt anvende forskellige væsentlighedsniveauer på posterne. Væsentlighed fastsættes ofte som en procentsats for et benchmark. Benchmark kan fx være omsætning, balancesum, resultat mv. Revisor skal tage udgangspunkt i det benchmark, som regnskabsbrugerne fokuserer på. Det er dog vigtigt at pointere, at fastsættelsen af væsentlighed altid skal bero på revisors faglige vurdering.

Revisor skal dokumentere væsentlighedsniveauet (både for regnskabet som helhed og for transaktioner/balanceposter), samt hvilke overvejelser der ligger til grund for væsentlighedsniveauet. Revisor skal igennem hele revisionsprocessen løbende genoverveje væsentlighedsniveauet. Hvis der identificeres forhold, som påvirker vurderingen af væsentlighed, skal risikovurderingen samt de udførte revisionshandlinger tilpasses til det nye væsentlighedsniveau.

3.1.3.3 Planlægning af revisionshandlinger (ISA 330)

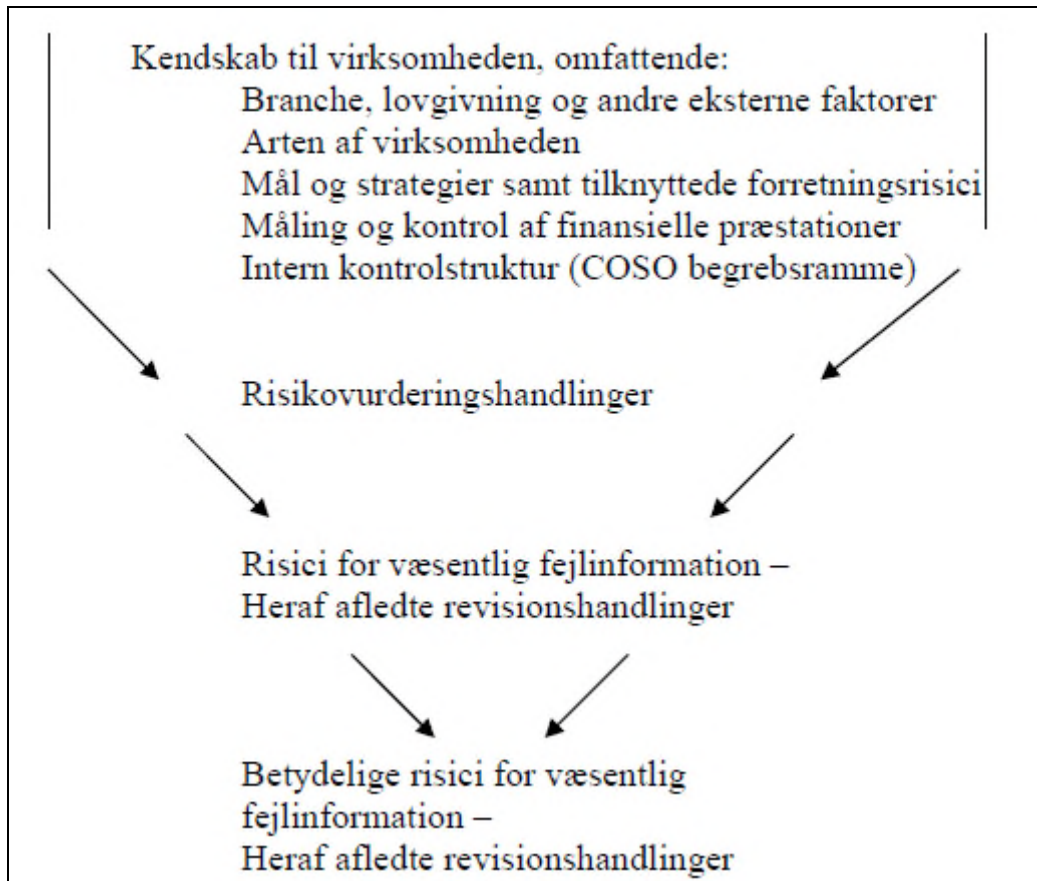
Efter identifikation og vurdering af risiko for væsentlig fejlinformation skal revisor vurdere, hvordan revisor mest effektivt opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, som afdækker de identificerede risici. Revisionsbeviset kan opnås gennem substanshandlinger⁸², herunder detailtest samt substansanalytiske handlinger, gennem test af kontroller⁸³ eller gennem en kombination af substanshandlinger og test af kontroller. I den forbindelse skal det vurderes, hvornår på året der skal udføres test af kontroller samt hvilke substanshandlinger, herunder eksterne bekræftelser, der skal foretages.

⁸² Substanshandlinger - er handlinger, der er udformet til at opdage væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau

⁸³ Test af kontroller - er handlinger, der er udformet til at vurdere kontrollernes funktionalitet med hensyn til at forebygge, eller opbage og korrigere væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau

3.1.3.4 Revisionsprocessen

Nedenfor er revisionsprocessen illustreret. Af modellen fremgår det, at revisors kendskab til virksomheden danner grundlag for de udførte risikovurderingshandlinger. Risikovurderingshandlingerne danner efterfølgende grundlag for vurderingen af risici for væsentlig fejlinformation, som endelig danner grundlag for revisionshandlingerne.

Figur: Revisionsprocessen⁸⁴

⁸⁴ Department of business studies nr. 10, 2008

3.1.4 Instruktion, tilsyn og gennemgang med opgaveteamet

Revisor skal planlægge arten, den tidsmæssige placering og omfanget af instruktion og tilsyn med opgaveteamets medlemmer samt gennemgang af deres arbejde⁸⁵. Omfanget af instruktion, tilsyn og gennemgang er reguleret i ISA 220 *Quality Control for an Audit of Financial Statements*. Omfanget skal tage hensyn til følgende forhold:

- Virksomhedens størrelse og kompleksitet.
- Revisionsområdet.
- De vurderede risici for væsentlig fejlinformation.
- Færdighederne og kompetencerne hos de enkelte teammedlemmer.

3.1.5 Dokumentation

Revisor skal dokumentere følgende i relation til planlægning af en revision⁸⁶:

- Den overordnede revisionsstrategi.
- Revisionsplanen.
- Alle betydelige ændringer til den overordnede revisionsstrategi og revisionsplan, som er foretaget i løbet af revisionen.

ISA 300 indeholder intet krav om, hvordan dokumentationen skal foretages, men anbefaler, at revisionsstrategien dokumenteres i form af et notat, som indeholder alle nøglebeslutninger angående revisionens omfang, tidsmæssige placering samt udførelse. Til dokumentation for revisionsplanen anbefaler ISA 300 en fortegnelse indeholdende den planlagte art, tidsmæssige placering, risikovurderingshandlinger samt planlagte revisionshandlinger. De planlagte handlinger kan have karakter af et tilpasset standardrevisionsprogram eller en revisionscheckliste.

⁸⁵ ISA 300, afsnit 11

⁸⁶ ISA 300, afsnit 12

3.1.6 Førstegangsrevision

Formålet med planlægning af revisionen er det samme, uanset om det er en førstegangsrevision eller en fortsættende revision. Ved førstegangsrevisioner er revisor dog typisk nødsaget til at udvide planlægningsaktiviteterne. Eksempler på sådanne yderligere handlinger kan være:

- Kommunikation med tidligere revisor og eventuel gennemgang af dennes arbejdspapirer.
- Udvidede drøftelser med virksomhedens ledelse angående regnskabspraksis, revisions- og regnskabsstandarder.
- Revisionshandling, der er nødvendige for at opnå tilstrækkelig og egnet revisionsbevis om primobalancen.

3.1.7 Kommunikation med ledelsen

De overordnede rammer for revisors kommunikation med virksomhedens øverste ledelse er reguleret i ISA 260 *Communication with Those Charged with Governance*. Der findes ingen standard for revisors kommunikation med virksomhedens daglige ledelse, hvorfor omfanget af denne kommunikation beror på revisors professionelle vurdering. Det må dog forventes, at kommunikationen med den daglige ledelse er mere uformel, nuanceret og detaljeret, end kommunikationen til den øverste ledelse.

I forbindelse med planlægningen af en revision skal kommunikationen bidrage til, at revisor får indhentet alle relevante informationer, og revisor får en korrekt forståelse af virksomheden. Revisor skal orientere den øverste ledelse om revisionens omfang og revisionens tidsmæssige placering.

3.1.8 Særlige overvejelser samt praktiske handlinger ved revision af nedskrivningstest

Planlægningshandlinger, som er gennemgået på de forrige sider, er generelle handlinger, som er aktuelle for alle revisioner (og i teorien alle områder). Nedenstående oversigt viser, hvilke planlægningshandlinger revisor skal have særlig fokus på i relation til revision af nedskrivningstest.

Handlinger, som kræver særlige overvejelser i relation til revision af nedskrivningstest	Generelle handlinger
Revisionsstrategi	Indledende opgaveaktiviteter
Revisionsplan	Instruktion, tilsyn og gennemgang
	Dokumentation
	Førstegangsrevision
	Kommunikation med ledelsen

Oversigt: Særlige overvejelser ved planlægning.

Indledningsvis skal revisor vurdere, om der er identifikationer på værdiforringelse af aktiver, eller om virksomheden besidder aktiver, som er underlagt krav om årlig nedskrivningstest. Hvis der skal udarbejdes nedskrivningstest, skal revisor indarbejde dette i revisionsstrategien og i revisionsplanen.

For at kunne udarbejde revisionsstrategi og revisionsplan for revision af nedskrivningstest, skal revisor have en grundlæggende forståelse af virksomhedens interne og eksterne forhold. Revisor skal som minimum have indgående kendskab og forståelse af forholdene, som indgår i udarbejdelsen af nedskrivningstesten. Eksempler på væsentlige forhold fremgår nedenfor:

- Virksomhedens interne procedurer, herunder procedurer for:
 - o Vurdering af nedskrivningsbehov samt udarbejdelse af nedskrivningstest.
 - o Budgettering/udarbejdelse af forecast.
 - o Vurdering samt opfølgning på regnskabsmæssige skøn.
 - o Vurdering af virksomhedens/koncernens præstation.
- Virksomhedens interne kontroller.
- Virksomhedens aktiviteter (markeder, produkter, branche mv.).
- Virksomhedens forventninger til fremtiden.
- Branchespecifikke forhold, herunder udvikling samt forventninger til branchen.

Hvis der er tale om en eksisterende revisionskunde, vil revisor typisk have ovenstående viden om virksomheden, og behøver derfor blot at ajourføre den. Hvis det derimod er tale om en ny kunde, eller hvis det er første gang, virksomheden skal udarbejde nedskrivningstest, stiller det større krav til revisors informationsindsamling. Revisor vil typisk opnå forståelsen gennem følgende handlinger:

- Drøftelse med selskabets ledelse, økonomifunktion samt andre relevante personer i virksomhedens organisation. Drøftelsen kan ske på et særskilt møde eller i forbindelse med andre planlægningshandling (fx opstarts-/ planlægningsmøde).
- Gennemgang af virksomhedens interne procesbeskrivelser.
- Gennemgang af intern og ekstern økonomirapportering.
- Gennemgang af budgetter/forcast.
- Gennemgang af fondsbørsmeddelelser (hvis børsnoteret).
- Gennemgang af referater fra bestyrelses-/ og andre ledermøder.
- Interne drøftelser i revisionsvirksomheden om branchespecifikke forhold samt forventninger til fremtiden.

Revisor skal herefter identificere og vurdere risiciene for væsentlig fejlinformation i relation til nedskrivningstest. Risiciene vil typisk være relateret til de regnskabsmæssige skøn, ledelsen har foretaget af bla. opdeling i CGU'er, forventninger til de fremtidige pengestrømme samt fastsættelse af diskonteringssats. Efter identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation skal revisor vurdere, hvordan revisor mest effektivt opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. I praksis vil revisionsbeviset typisk blive opnået som en kombination af test af kontroller og substanshandling. Dette skyldes, at der ofte er væsentlig usikkerhed forbundet med revision af nedskrivningstest, hvorfor området ikke alene kan revideres via test af kontroller. Samtidig er det ikke hensigtsmæssigt at revidere kontrolmiljø (interne kontroller) via substansrevision, hvorfor test af kontroller også udføres. Det skal dog bemærkes, at revisionshandlingerne skal tilpasses virksomhedens forhold, således at der fx kun udføres test af kontroller, såfremt virksomheden har velfungerende kontroller på området, som revisor kan opnå egnet revisionsbevis igennem.

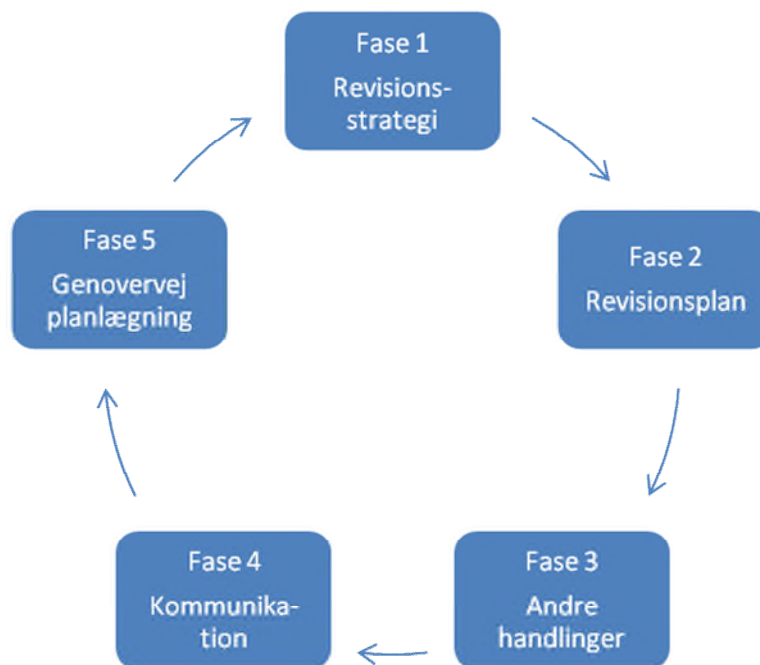
Endeligt skal revisor planlægge den tidsmæssige placering af revisionen samt revisionsteamets sammensætning. Den tidsmæssige placering vil ofte bero på en konkret drøftelse med virksomheden. I praksis vil test af kontroller typisk blive udført i forbindelse med den "normale"

løbende revision. Som anført i kapitel 2.3 kan virksomheden foretage nedskrivningstesten på et vilkårligt tidspunkt på året. Revisors substanshandlinger vil typisk blive udført i forlængelse af virksomhedens udarbejdelse af nedskrivningstesten, således at området bliver lukket ned inden opstart af statusrevisionen. I praksis vil nedskrivningstest (og revision heraf) ofte blive foretaget i 3. eller 4. kvartal, og dels af tids- og ressourcemæssige årsager, dels giver det virksomheden mulighed for at indregne og kommunikere effekten af eventuelle tab ved værdiforringelse af aktiver.

Revisionsteamets sammensætning vil altid bero på en konkret vurdering af opgavens kompleksitet samt medarbejdernes faglige niveau. Generelt gælder det dog, at revision af nedskrivningstest er et kompleks område, som kræver stor faglig viden samt forståelse af virksomhedens forhold. Derfor vil opgaveansvaret typisk være placeret på ”manager niveau”, som dog typisk assisteres af en yngre medarbejder, som udføre noget af ”benarbejdet”. I planlægningsfasen skal revisor desuden vurdere, om der er behov for involvering af interne eller eksterne eksperter/specialister inden for værdiansættelse af virksomheder, IFRS eller lignende. Hvis der vurderes behov for at tilknytte specialister, skal revisor i planlægningsfasen aftale tidsplan, omfang mv. med specialisten.

3.1.9 Sammenfatning - planlægning

Revisors handlinger i forbindelse med planlægning af revision af nedskrivningstest er i stor udstrækning de samme som ved planlægning af revision af andre regnskabsposter eller revisionen som helhed. Revisor skal dog allerede under planlægning rette særlig fokus på de poster, vurdering og skøn, som indgår i udarbejdelse og revision af nedskrivningstest. Denne fokus skal sikre, at revisionen bliver udført effektivt, og revisor opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Planlægningen er en kontinuerlig proces, som starter ved afslutning af sidste års revision og fortsætter indtil afslutning af indeværende års revision. Planlægningsprocessen (efter opgaveaccept) er illustreret i nedenstående figur.

Figur: Planlægningsprocessen

Fase 1 – Revisionsstrategi. Indledningsvis skal den overordnede revisionsstrategi fastsættes. For at kunne gøre dette, skal revisor have kendskab og forståelse til virksomhedens forhold. Revisionsstrategien indeholder de overordnede rammer for revisionens omfang, den tidsmæssige placering og retning, og skal tjene som grundlag for revisionsplanen.

Fase 2 – Revisionsplan. Revisionsplanen er mere detaljeret og konkret end revisionsstrategien. Revisionsplanen indeholder de planlagte revisionshandling, den tidsmæssige placering samt

medarbejderfordeling mv. I forbindelse med fastlæggelse af revisionsplanen skal revisor foretage risikovurderingshandlinger, som sikrer, at revisor identificerer og vurdere risici for væsentlig fejlinformation på regnskabs- og revisionsmålsniveau. Revisor skal desuden vurdere væsentlighed for regnskabet som helhed. Vurderingen af væsentlighed er en faglig vurdering, som skal begrundes i virksomhedens forhold samt regnskabsbrugerens behov for finansielle oplysninger. Endelig skal revisor planlægge, hvilke revisionshandlinger der skal foretages for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, som afdækker de identificerede risici.

Fase 3 – Andre handlinger. Revisor skal planlægge omfanget, arten og den tidsmæssige placering af instruktion og tilsyn med opgaveteamets medlemmer samt gennemgang af deres arbejde. Revisor skal desuden dokumentere den udførte planlægning, herunder revisionsstrategi, revisionsplan samt ændringer i revisionsplan og revisionsstrategi.

Fase 4 – Kommunikation. Kommunikationen mellem revisor og virksomhedens ledelse skal sikre, at revisor modtager alle relevante oplysninger, og ledelsen er orienteret om revisionens omfang og tidsmæssige placering. Revisor skal desuden kommunikere revisionsstrategi, revisionsplan, risikovurdering samt væsentlighedsniveau til medlemmerne af revisionsteamet.

Fase 5 – Genovervej planlægningen. Såfremt revisor i forbindelse med udførelsen af revisionen identificerer forhold, som ændrer risikovurderingen eller væsentlighed, der er fastlagt under planlægning, skal revisor genoverveje revisionsstrategien og revisionsplanen og tilpasse revisionsstrategi og revisionsplan, hvis det er nødvendigt for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

3.2 Udførelse

De overordnede rammer for udførelse af revision fremgår af ISA 500 *Audit Evidence*. Heraf fremgår det, at det er revisors mål at udføre revisionshandlinger på en sådan måde, at revisor opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis og bliver i stand til at drage rimelige konklusioner som grundlag for revisionskonklusion⁸⁷. ISA 500 underbygges af en række andre standarder omhandlende udførelse af revision⁸⁸. Som anført tidligere er nedskrivningstest i stor udstrækning præget af skønsmæssige vurderinger. ISA 540 *Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures* er gældende for revision af regnskabsmæssige skøn, herunder skøn over dagsværdi, hvorfor standard er central i relation til revision af nedskrivningstest. Nedenstående gennemgang tager udgangspunkt i ISA 540, mens de øvrige standarder kun i begrænset omfang bliver inddraget.

I henhold til ISA 540 (suppleret af ISA 500) skal revisor foretage/vurdere følgende i forbindelse med udførelse af revision af nedskrivningstest:

- Opnå forståelse for virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest.
- Vurdere revisionsbevisets egnethed.
- Vurdere behov for ekspertbistand.
- Test af virksomhedens måling og præsentation.
- Indhentelse af ledelsens udtalelse.
- Vurder resultatet af de udførte revisionshandlinger.

3.2.1 Opnå forståelse af virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest

Handlingen skal ses i sammenhæng med risikovurderingshandlingerne (kapitel 3.1.3.1) foretaget i forbindelse med planlægningen af revisionen. I forhold til risikovurderingshandlingerne foretaget i forbindelsen med planlægningen skal revisor opnå dybere forståelse for virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest. Såfremt revisor identificerer ændringer til

⁸⁷ ISA 500, afsnit 4

⁸⁸ ISA 501 til og med ISA 620

vurderingen af risici for væsentlig fejlinformation foretaget i forbindelse med planlægningen skal planlægningen tilpasses til de nye risici. Revisor skal opnå forståelse for følgende⁸⁹:

- Den regnskabsmæssige begrebsramme, der er gældende for nedskrivningstest.
- Ledelsens processer for identifikation af transaktioner, begivenheder og forhold, der kan medføre behov for nedskrivningstest.
- Ledelsens processer for udførelse af nedskrivningstest samt forståelse af de data, der ligger til grund herfor.

Vurdering af den regnskabsmæssige begrebsramme for nedskrivningstest vil sjældent volde revisor problemer, da reglerne herfor er samlet i IAS 36 *værdiforringelse af aktiver*. Problematikken er mere aktuell for andre typer af regnskabsmæssige skøn, hvor der er større usikkerhed om den regnskabsmæssige begrebsramme og dermed indregnings- og målemetode.

Det er ledelsens ansvar at identificere, udføre og indregne resultatet af nedskrivningstest i regnskabet. Revisor vil typisk opnå forståelse af virksomhedens processer herfor gennem forespørgsel til ledelsen. Denne forespørgsel skal sikre, at revisor opnår forståelse for følgende:

- Virksomhedens transaktionstyper, herunder om der er nye transaktioner eller ændringer i behandlingen.
- Væsentlige begivenheder, som påvirker tidligere års vurderinger.
- Metoden (herunder model) som anvendes til udførelse af nedskrivningstest, samt om denne er eller burde ændres i forhold til tidligere år.
- Virksomhedens kontroller inden for nedskrivningstest.
- Virksomhedens anvendelse af ekspertbistand til værdiansættelse.
- Forudsætningerne, virksomheden ligger til grund for nedskrivningstesten.
- Ledelsens vurdering af skønsmæssig usikkerhed.

3.2.1.1 Revisionsrisiko

På baggrund af revisors forståelse af virksomheden skal revisor planlægge og udføre revisionen, således at revisor opnår høj grad af sikkerhed om regnskabet som helhed. For at opnå høj grad af

⁸⁹ ISA 540, afsnit 8

sikkerhed skal revisor opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau⁹⁰.

Revisionsrisikoen er udtryk for, at revisor giver en forkert/upassende revisionskonklusion, når regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation. Revisionsrisikoen er en funktion af risikoen for væsentlig fejlinformation og opdagelsesrisikoen⁹¹. Revisionsrisikoen kan illustreres således.

$$\begin{array}{c} \text{Risiko for væsentlig} \\ \text{fejlinformation} \\ \hline \text{RR} = \text{IR} * \text{KR} * \text{OR} \end{array}$$

Hvor
RR = Revisionsrisikoen
IR = Iboende risiko
KR = Kontrolrisikoen
OR = Opdagelsesrisikoen

Figur: Revisionsrisiko

Risikoen for væsentlig fejlinformation består af den *iboende risiko* og *kontrolrisikoen*. Den *iboende risiko* er den eksponering, der enten enkeltvis eller sammenlagt med andre fejlinformationer kan være væsentlig, inden eventuelle tilknyttede kontroller overvejes. *Kontrolrisikoen* er risikoen for, at mulige fejlinformationer, som enten enkeltvis eller sammen med andre fejlinformationer kan være væsentlige, ikke forebygges eller opdages og rettes i tide af virksomhedens interne kontrol.

Opdagelsesrisikoen er risikoen for, at de handlinger, som revisor har udført for at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau, ikke fører til, at en fejlinformation opdages, der enten enkeltvis eller sammenlagt med andre fejlinformationer kan være væsentlige.

3.2.2 Vurdering af revisionsbevisets egnethed.

Efter ajourføring og eventuel opdatering af risikovurderingen skal revisor vurdere, om de planlagte revisionshandling skal tilpasses for at opnå tilstrækkeligt⁹² og egnet⁹³ revisionsbevis.

⁹⁰ ISA 200, afsnit 17

⁹¹ ISA 200, afsnit 13

⁹² Tilstrækkeligt revisionsbevis er målestok for mængden af revisionsbevis, revisor skal opnå.

⁹³ Egnethed af revisionsbevis er målestok for kvaliteten (relevans og pålidelighed) af revisionsbeviset.

Tilstrækkelighed og egnethed er indbyrdes forbundet. Det er således ikke muligt at opnå tilstrækkeligt revisionsbevis til at afdække revisionsrisikoen, hvis revisionsbeviset ikke er egnet og omvendt.

Tilstrækkeligheden af revisionsbeviset vil typisk ikke være problematisk, da revisor pr. definition bestemmer mængden af revisionsbeviset ud fra omfanget og antallet af de udførte revisionshandlinger. Egnetheden af revisionsbeviset afhænger derimod i større grad af virksomhedens forhold, herunder virksomhedens dokumentation, interne kontroller samt valg af metode mv. Eksempelvis kan revisionsbevisets egnethed betvivles, hvis der er store skønsmæssige usikkerheder forbundet med udførelsen af nedskrivningstesten, eller hvis virksomheden anvender alternative værdiansættelsesmetoder end dem, den regnskabsmæssige begrebsramme anbefaler. Vurderingen af revisionsbevisets tilstrækkelighed og egnethed vil altid bero på en professionel vurdering af virksomhedens forhold.

3.2.3 Anvendelse af ekspertbistand

Som anført i kapitel 3.1.8 kan involvering af eksperter/specialister være nødvendig for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. ISA 540 anfører, at revisor ved revision af nedskrivningstest skal vurdere, om der kræves særlige færdigheder eller særlig viden med hensyn til et eller flere aspekter ved revision af nedskrivningstest, for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis⁹⁴. De overordnede rammer for anvendelse af ekspertbistand er reguleret i ISA 620 *Using the Work of an Auditor's Expert*. Revisionsteamet bør anvende eksperter ved særlige komplekse transaktioner/vurderinger, hvor ekspertisen ikke besiddes internt i opgaveteamet. Eksempler på sådanne vurderinger kan være værdiansættelse af virksomheder/dele af virksomheder eller værdiansættelse af særlige aktiver. Ved anvendelse af ekspertbistand skal revisor:

- Aftale og vurdere/bestemme omfanget og den tidsmæssige placering af ekspertens arbejde.
- Vurderer ekspertens kompetencer og objektivitet.
- Vurdere arbejdet udført af eksperthen.

⁹⁴ ISA 540, afsnit 540

Virksomhedens ledelse kan ligeledes vælge at anvende en ekspert til vurdering af særlige komplekse transaktioner mv. Ved anvendelse af information udarbejdet af ledelsesudpeget ekspert skal revisor⁹⁵:

- Vurdere ekspertens kompetencer, færdigheder og objektivitet.
- Opnå forståelse for ekspertens arbejde.
- Vurdere egnetheden af ekspertens arbejde som revisionsbevis for det/de relevante revisionsmål.

3.2.4 Test af virksomhedens måling og præsentation

På baggrund af revisors identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation skal revisor udføre revisionshandlinger, således at revisor opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, som afdækker de identificerede risici. Revisor skal afgøre, om ledelsen har udarbejdet nedskrivningstest i henhold til den regnskabsmæssige begrebsramme (IAS 36), og om metoder og forudsætninger er rimelige og anvendes konsistent i forhold til tidligere år. Der findes ikke et generelt sæt revisionshandlinger til revision af nedskrivningstest. De enkelte handlinger skal altid tilpasses den konkrete situation. Nedenfor er givet en række eksempler på revisionshandlinger, som kan anvendes ved revision af nedskrivningstest⁹⁶:

- Fastslå om begivenheder, der er indtruffet frem til datering af revisionspåtegningen, giver revisionsbevis. Et eksempel på en sådan revisionshandling vil være, hvis virksomheden har solgt en CGU efter balancedagen, men inden påtegningdatoen. I dette tilfælde vil salgsprisen kunne anvendes til værdiansættelse af CGU'en.
- Kontroller, hvordan ledelsen har udarbejdet nedskrivningstest og de data, som nedskrivningstesten er baseret på. Herunder kontrol af:
 - Hensigtsmæssigheden i den valgte målemetode.
 - Rimeligheden i forudsætninger, ledelsen har anvendt.
- Foretag test af funktionaliteten af de kontroller, som dækker over, hvordan ledelsen har udarbejdet nedskrivningstest samt udføre passende substanshandlinger. Et eksempel på en sådan handling er gennemgang af selskabets procedurer for budgettering samt opfølgning på tidligere års budgetter.

⁹⁵ ISA 500, afsnit 8

⁹⁶ ISA 540, afsnit 13

- Udarbejdelse af et punktestimat eller interval til vurdering af ledelsens punktestimat. Et eksempel på en sådan handling er, at revisor beregner dagsværdien (inkl. følsomhedsanalyse) for en CGU ud fra de metoder og forudsætninger, revisor finder passende.
- Kontroller, at præsentationen af nedskrivningstest (værdiforringelse af aktiver) i regnskabet er i overensstemmelse med kravene i den regnskabsmæssige begrebsramme.

Som behandlet flere steder i opgaven er ledelsens forudsætninger en meget central del i udarbejdelsen og dermed også revision af nedskrivningstest. Revisor skal således vurdere rimeligheden i ledelsens forudsætninger. Forudsætningerne skal overholde nedenstående kriterier, for at de kan anses som rimelige⁹⁷:

- *Relevans*: Relevante kriterier bidrager til konklusioner, der understøtter beslutningsprocessen hos de tiltænkte brugere.
- *Fuldstændighed*: Kriterierne er tilstrækkelige fuldstændige, når relevante faktorer, som kunne påvirke konklusionerne i sammenhæng med opgavens omstændigheder, ikke undlades.
- *Pålidelighed*: Pålidelige kriterier resulterer i rimelig konsistens vurdering eller måling, når de er anvendt under lignende omstændigheder af andre revisorer med samme kvalifikationer, herunder præsentation og oplysninger, hvor det er relevant.
- *Neutralitet*: Neutrale kriterier bidrager til konklusioner, der er upartiske.
- *Forståelighed*: Forståelige kriterier bidrager til konklusioner, som er klare, dækkende, og som ikke kan fortolkes væsentligt forskelligt.

Revisors test af virksomhedens måling og præsentation skal foretages, således at revisor effektivt opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Ifølge RS 500 kan revisor opnå revisionsbevis gennem følgende handlinger:

- *Inspektion*: Inspektion omfatter undersøgelse af registreringer eller af interne eller eksterne dokumenter.
- *Observation*: Observation består af at overvære en proces eller procedure, der bliver udført af andre.

⁹⁷ Begrebsramme for erklæringsopgaver med sikkerhed, afsnit 36

- *Ekstern bekræftelse*: Ekstern bekræftelse udgør revisionsbevis, som revisor har indhentet som et direkte skriftligt svar til revisor fra en tredjepart.
- *Efterregning*: Efterregning består af at kontrollere dokumenters eller registreringers matematiske nøjagtigheder.
- *Genudførelse*: Genudførelse omhandler revisors uafhængige udførelse af procedurer eller kontroller, som oprindeligt er udført som en del af virksomhedens interne kontrol.
- *Analytiske handlinger*: Analytiske handlinger består af vurdering af finansielle informationer og udføres ved at undersøge plausible sammenhænge mellem både finansielle og ikke-finansielle data.
- *Forespørgsel*: Forespørgsel består af opsøgning af finansiell og ikke-finansiell information hos vidende personer inden for og uden for virksomheden.

Der er fordele og ulemper forbundet med de enkelte metoder, ligesom tidsforbruget fra metode til metode variere meget. Der er ligeledes stor forskel på styrken af revisionsbeviset fra metode til metode samt forskel på hvilke revisionsmål, de enkelte metoder kan afdække. Revisor skal således sammensætte revisionshandlingerne som en kombination af ovenstående handlinger, således at revisor opnår tilstrækkelig og egent revisionsbevis, og revisionen samtidig udføres effektivt. I nedenstående figur fremgår eksempler på forskellige revisionshandling i relation til revision af nedskrivningstest, samt hvilke overvejelser revisor bør foretage i relation til de enkelte handling.

	Revisionshandling	Særlige overvejelser
Inspektion	Revisor gennemgår registrering af et aktiv/CGU's bogførte værdi.	Inspektion er en tidskrævende proces, revisionsbevisets styrke afhænger af arten og kilde.
Observation	Revisor overværer selskabets procedurer for budgetopfølgning.	Observation er en tidskrævende handling, som i relation til nedskrivningstest udelukkende vil kunne bruges til test af virksomhedens interne kontroller.
Ekstern bekræftelse	Revisor tager kontakt til ekspert for værdiansættelse af et enkeltaktiv (fx en maskine eller en ejendom).	Stærkt revisionsbevis, revisor skal vurdere ekspertens forudsætninger, uafhængighed mv.
Efterregning	Revisor efterregner den af ledelsen udarbejdede nedskrivningstest.	Stærkt revisionsbevis, som altid vil blive udført, med mindre virksomheden har et system til at foretage beregningen.

	Revisionshandling	Særlige overvejelser
Genudførelse	Revisor foretager selvstændig beregning af værdiansættelsen af virksomhedens CGU'er.	Det er en tidskrævende proces, hvor revisor skal være sikker på at have alle væsentlige informationer, for at kunne beregne en retvisende værdi.
Analytiske handlinger	På baggrund af revisors kendskab til virksomheden, markedet mv. opstiller revisor forventninger til nedskrivningsbehov mv. Disse forventninger sammenholdes med den af ledelsen udarbejdede nedskrivningstest.	For at kunne opstille uafhængige og plausible forventninger stiller det store krav til revisors viden om virksomhed, marked mv.
Forespørgsel	Revisor forespørger ledelsen til metode, forudsætninger mv. for udførelse af nedskrivningstest i forbindelse med opstart af revisionen.	Som ved efterregning og analytiske handlinger vil metoden så godt som altid blive anvendt. Styrken af revisionsbeviset er svag, hvorfor metoden altid skal suppleres med andre handlinger.

Figur: Revisionshandling

Styrken i det opnåede revisionsbevis afhænger af dets kilde og art samt de omstændigheder, revisionsbeviset er tilvejebragt under. Desuden afhænger revisionsbevisets styrke af kontrollerne, som er forbundet med udarbejdelsen af revisionsbeviset. Nedenfor er styrken i revisionsbeviset opstillet skematisk.

Revisionsbevis	Stærkt	Svagt
Kilde	Uafhængig kilde	Intern kilde
Tilknyttede kontroller	Effektive	Ineffektive eller ingen kontrol
Revisors involvering	Direkte af revisor	Indirekte
Revisionsbevisets form	Skriftligt	Mundtligt
Revisionsbevisets stand	Original	Kopi/fax/scannet

Figur: Styrken i revisionsbeviset

I kapitel 3.2.8 bliver revision af nedskrivningstest i praksis behandlet. Dette kapitel indeholder eksempler på revisionshandling, som revisor kan/bør udføre for at opnå overbevisning om ledelsens skøn samt om de enkelte elementer i nedskrivningstesten.

3.2.5 Ledelsens udtalelse

Revisor skal indhente skriftlig udtalelse fra ledelsen om, hvorvidt ledelsen mener, at væsentlige forudsætninger, ledelsen har anvendt til vurdering og udarbejdelse af nedskrivningstest, er

rimelige⁹⁸. De overordnede rammer for indhentelse af udtalelse fra ledelsen er reguleret i ISA 580 *Written Representations*. Heraf fremgår det, at ledelsen altid skal udtale sig om fuldstændigheden af de informationer, ledelsen har videregivet til revisor. I relation til nedskrivningstest skal revisor desuden overveje at få ledelsens udtalelse om følgende:

- Metode samt forudsætninger for værdiansættelse er hensigtsmæssige og afspejler ledelsens bedste skøn.
- Metode samt forudsætninger anvendes i kontinuitet med tidligere år.
- Vurdering af efterfølgende begivenheders indvirkning på nedskrivningstesten.

3.2.6 Vurder resultatet af de udførte revisionshandlinger

I forbindelse med afslutningen af revisionen af nedskrivningstest skal revisor vurdere, om der er opnået tilstrækkelig og egnet revisionsbevis for at kunne konkludere, om den af ledelsen udførte nedskrivningstest er rimelige i forhold til den regnskabsmæssige begrebsramme⁹⁹. Ved revision af nedskrivningstest, som er underlagt stor skønsmæssig vurdering, vil revisor og ledelsens punkttestimat for værdiansættelsen ofte være forskellige. I sådanne situationer skal revisor vurdere, om der foreligger en fejl, eller om ledelsens estimat ligger inden for, hvad revisor kan acceptere. Vurdering af, om der foreligger fejlinformation, er reguleret i ISA 450 *Evaluation of Misstatements Identified during the Audit*. Effekten af fejlinformation på revisors rapportering er behandlet i kapitel 3.3, hvorfor der henvises hertil.

3.2.7 Kommunikation med ledelsen

I forbindelse med udførelse af revision bør revisor løbende holde ledelsen orienteret, såfremt revisionen giver anledning til væsentlige bemærkninger, således at sådanne forhold afklares med det samme, og eventuelle misforståelser afklares. Hvor i organisationen forholdene skal kommunikeres, afhænger af forholdets natur. Typisk vil specifikke spørgsmål/uoverensstemmelser blive drøftet med direktør/økonomichef, mens kommunikationen til den øverste ledelse vil være mere generel og formel. Den formelle kommunikation er reguleret i ISA 260 og 265, denne behandles i kapitel 3.3.

⁹⁸ ISA 540, afsnit 22 – tilpasset til nedskrivningstest

⁹⁹ ISA 540, afsnit 18

3.2.8 Særlige overvejelser samt praktiske handlinger ved revision af nedskrivningstest

Som tidligere anført skal revisor ved fastsættelse af revisionshandling for revision af nedskrivningstest have særlig fokus på at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de skøn/forudsætninger, ledelsen ligger til grund for vurderingen af nedskrivningsbehovet. Revisor skal tilpasse revisionshandlingerne, således at revisor opnår revisionsbevis for alle relevante revisionsmål. I det følgende vil eksempler på revisionshandling bliver gennemgået og vurderet. Som anført i kapitel 3.2 tager udførelsen udgangspunkt i følgende faser:

1. Opnå forståelse for virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest. Herunder vurdering af revisionsrisiko samt revisionsstrategi.
2. Vurder egnetheden af virksomhedens målemetode i henhold til den regnskabsmæssige begrebsramme.
3. Udfør test af virksomhedens måling og præsentation.
4. Vurdering af resultat af det udførte arbejde samt effekt på rapporteringen.

Fase 1 og 2 har nær tilknytning til planlægningen, hvorfor disse faser kun vil blive behandlet kort i dette kapitel. Fokus vil være rettet mod fase 3, hvor revisionshandling rettet mod de enkelte elementer i nedskrivningstest behandles. Fase 4 vil blive behandlet i kapitel 3.3, hvorfor der henvises hertil.

3.2.8.1 Opnå forståelse for virksomhedens processer for identifikation og udøvelse af nedskrivningstest

I kapitel 3.1.8 er forholdende, revisor skal opnå forståelse for ved planlægningen, gennemgået. Kapitlet indeholder desuden en række eksempler på, hvilke revisionshandling revisor kan/bør foretage for at opnå denne forståelse. For ikke at gentage dette henvises til kapitel 3. Revisor skal i forbindelse med udførelsen af revisionen vurdere, om der er sket ændring i virksomhedens processer for identifikation og udførelse af nedskrivningstest. Denne vurdering vil typisk foregå på baggrund af forespørgsel til virksomhedens ledelse. Dette vil desuden blive kontrolleret i forbindelse med revisors test af måling og præsentation.

3.2.8.1.1 Vurdering af risiko for væsentlig fejlinformation

På baggrund af forståelsen af virksomhedens processer skal revisor genoverveje risici for væsentlig fejlinformation. Vurderingen skal tage udgangspunkt i virksomhedens iboende risiko og

virksomhedens kontrolrisiko. Følgende bør vurderes i relation til den iboende risiko og kontrolrisikoen.

Iboende risiko	Kontrolrisiko
Virksomhedens branche.	Virksomhedens procedurer for identifikation af værdiforringelse.
Markedssituation.	Virksomhedens procedurer for opgørelse af de fremtidige pengestrømme.
Virksomhedens erfaring med nedskrivningstest.	Virksomhedens procedurer for fastsættelse af diskonteringsfaktor.
Metodens kompleksitet.	Virksomhedens procedurer for opgørelse af CGU'er, goodwill samt virksomhedsaktiver.
Graden af skønsmæssig vurdering.	Virksomhedens procedurer for overvågning og opfølgning på udførte nedskrivningstest.

Figur: Risici for fejlinformation

På baggrund af ovenstående vurdering vil revisor ofte komme frem til, at den iboende risiko er moderat eller høj. Dette skyldes primært de skønsmæssige usikkerheder, som er forbundet med udførelse af nedskrivningstest. Der kan ikke siges noget generelt om niveauet af kontrolrisikoen, da dette alene afhænger af virksomhedens forhold.

3.2.8.1.2 Vurdering af effekt på revisionsstrategi/revisionsplan

Efter vurdering af risikoen for væsentlig fejlinformation skal revisor tilpasse revisionsstrategien/revisionsplanen, således at revisionsrisikoen reduceres til et acceptabelt lavt niveau. Denne tilpasning skal ske gennem fastsættelse af revisionshandlinger, som minimerer opdagelsesrisikoen.

Som anført ovenfor vil risikoen for væsentlig fejlinformation ofte være moderat eller høj, hvorfor revisor skal udføre omfattende revision for at minimere risikoen til et acceptabelt niveau. På grund af den moderate til høje risikovurdering skal revisor i stor udstrækning anvende substanshandlinger til at afdække risikoen.

3.2.8.2 Vurder egnetheden af virksomhedens målemetoder

Revisor skal vurdere, om virksomhedens metoder samt forudsætninger for udarbejdelse af nedskrivningstest er i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme/almindelige

anerkendte metoder. Vurderingen tager udgangspunkt i revisors kendskab til virksomhedens processer og metoder og bør som minimum indeholde vurdering af følgende:

- Metode for fastsættelse af genindvindingsværdi.
- Pålideligheden af den valgte værdiansættelsesmetode.
- Fastsættelse af CGU'er.

Såfremt virksomhedens metode mv. harmonerer med, hvad den regnskabsmæssige begrebsramme foreskriver, giver vurderingen ikke anledning til særlige overvejelser. Anvender virksomheden til gengæld andre værdiansættelsesmetoder end de foreskrevne i IAS 36, skal revisor nøje overveje, om disse kan accepteres i henhold til IAS 36.

3.2.8.3 Test af virksomhedens måling og præsentation

Kapitlet er struktureret på samme måde som kapitel 2 omhandlende nedskrivningstest efter IAS 36, hvorved revisionshandlinger vedrørende de enkelte elementer i nedskrivningstesten vil blive behandlet særskilt. Fokus er rettet mod revisors substanshandlinger, jf. kapitel 3.2.8.1.2, dog vil test af kontroller og præsentation kort blive behandlet. Test af virksomhedens måling og præsentation vil ofte tage udgangspunkt i en checkliste/arbejdsplan. Eksempel på en sådan checkliste fremgår af bilag 7.3.

3.2.8.3.1 Indikation på værdiforringelse

Indledningsvis skal revisor vurdere, om virksomheden besidder aktiver, som pr. definition skal underligges årlig nedskrivningstest, eller om der er identifikationer på værdiforringelse af aktiver. Vurderingen af om virksomheden besidder aktiver, som skal underligges årlig nedskrivningstest, volder sjældent problemer, da dette typisk vil fremgå af virksomhedens seneste regnskab eller af virksomhedens løbende rapportering. Til vurdering af identifikation af mulig værdiforringelse bør revisor udføre følgende revisionshandlinger.

Eksterne indikatorer	Interne indikatorer
Vurderer markedsudviklingen.	Gennemgå selskabets løbende økonomi-rapportering og sammenholde den med budget (regnskabsanalyse).
Vurderer effekten af eventuelle ændringer i lovgivning.	Gennemgå referater mv. fra bestyrelsesmøder, ledelsesmøder eller lignende.
Vurderer væsentlige ændringer i teknologi.	
Vurderer ændringer i renteniveau.	

Figur: Revisionshandlinger til identifikation af mulig værdiforringelse

Såfremt virksomheden vælger at genbruge sidste års beregning af genindvindingsværdien eller undlader at udarbejde nedskrivningstest, skal revisor desuden:

- Gennemgå ledelsens begrundelse herfor, herunder ledelsens analyser, som viser, at undladelsen er i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme.
- Vurdere om revisor er enig i ledelsens vurdering. Ved uenighed skal revisor udføre yderligere handlinger, som kan underbygge revisors konklusion (fx udarbejdelse af nedskrivningstest).

3.2.8.3.2 Test af dagsværdi fratrullet salgsomkostninger

Dagsværdi fratrullet salgsomkostninger kan kun anvendes som udtryk for aktivets/CGU'ens genindvindingsværdi, såfremt der foreligger en bindende salgsaftale mellem uafhængige parter, eller aktivet/CGU'en handles på et aktivt marked. Revisor bør således kunne verificere dagsværdien fratrullet salgsomkostninger til ekstern dokumentation. Den eksterne dokumentation kan fx omfatte:

- Underskreven salgskontrakt.
- Dagskurs for børsnoterede værdipapirer.
- Tilsvarende offentliggjorte handler, som har fundet sted indenfor de sidste 3-12 måneder¹⁰⁰.

3.2.8.3.3 Test af nytteværdi

Som anført tidligere i opgaven er beregningen af nytteværdien i stor udstrækning præget af skøn, hvor der ikke entydigt findes ét korrekt resultat. Beregningen bygger desuden primært på interne oplysninger/kilder, hvorfor revisionsbevisets styrke svækkes. Formålet med revisors test er således at vurdere, om de af ledelsen foretagende skøn er foretaget på et fornuftigt og veldokumenteret grundlag og overordnet set virker sandsynlige. Nytteværdien fastsættes på baggrund af aktivets/CGU'ens fremtidige pengestrømme, som tilbagediskonteres med virksomhedens diskonteringssats. Nedenfor er test af de fremtidige pengestrømme samt diskonteringssatsen gennemgået.

¹⁰⁰ Længden af perioden afhænger af transaktionstypen samt udviklingen i markedet.

Test af fremtidige pengestrømme

Som behandlet i kapitel 2.4.2.1 stiller IAS 36 en række krav til opgørelsen af de fremtidige pengestrømme. For at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis om opgørelsen af de fremtidige pengestrømme, bør revisor udføre følgende:

- Påse at de anvendte pengestrømme harmonerer med det af ledelsen godkendte budget.
- Vurdere rimeligheden af budgetperioden. Såfremt denne overstiger 5 år, skal ledelsen dokumentere, at tidligere foretagne skøn over længere budgetperioder har været pålidelige.
- Vurdere rimeligheden af de forudsætninger, der ligger til grund for de fremtidige pengestrømme. Vurderingen bør tage udgangspunkt i en historisk analyse.
- Gennemgå konverteringen fra resultatbudget til frie pengestrømme.
- Påse at de fremtidige pengestrømme ikke indeholder effekter af fremtidige omstruktureringer, nyinvesteringer eller anderledes anvendelse af aktivet/CGU'en.

Revisor skal endvidere opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis om de forudsætninger, de fremtidige pengestrømme er opgjort på baggrund af, samt om opgørelsen er sket i kontinuitet med tidligere år. Det er vanskeligt at tilvejebringe dette revisionsbevis, da dokumentation mv. primært er internt genereret i virksomheden, og da ingen med sikkerhed kan spå om fremtiden. Revisors konklusion vil derfor bero på ledelsens dokumentation og argumentation, samt en vurdering af om forudsætninger er realistiske. RS 3400 (IAS 3400) *Undersøgelse af fremadrettede finansielle oplysninger* giver en række indikatorer på, hvordan revisor skal forholde sig til ledelsens forudsætninger. Det skal dog bemærkes, at målet med RS 3400 er at afgive en konklusion med begrænset sikkerhed, mens revisor skal opnå høj sikkerhed ved revision af nedskrivningstest. Revisors test af forudsætninger og kontinuitet bør foretages gennem følgende handlinger:

- Forventninger til budgettets væsentligste/styrende forudsætning (fx udvikling i omsætning) verificeres til historiske data.
- Forventninger til budgettets væsentligste/styrende forudsætning verificeres til branchens forventning eller benchmark.
- Der foretages analyse af virksomhedens historiske performance i forhold til branchen/benchmark.
- Revisor påser, at budgettet er udarbejdet efter samme principper som tidligere år. Såfremt der er sket væsentlige ændringer, skal virksomhedens dokumentation herfor gennemgås.
- Budgetter mv. efterregnes, og det påses, at der er de fornødne indre sammenhænge.

Ved vurdering af pengestrømme i terminalperioden skal revisor udføre følgende:

- Påse at pengestrømmene i terminalperioden er identiske med pengestrømmene i det sidste budgetår.
- Hvis sidste budgetår ikke ligger til grund for pengestrømmene i terminalperioden, skal revisor gennemgå virksomhedens dokumentation for at afvige dette, og vurdere rimeligheden i afvigelsen.
- Revisor skal vurdere den anvendte vækstfaktor. Dette kan fx ske via en analyse af virksomhedens historiske vækstfaktor i forhold til branchen.

Test af diskonteringssats

Som behandlet i kapitel 2.4.2.2 fastsættes diskonteringssatsen typisk på baggrund af virksomhedens WACC. Diskonteringssatsen afspejler den tidsmæssige værdi af penge samt de risici, der specifikt er forbundet med aktivet/CGU'en, som ikke er reguleret i de fremtidige pengestrømme. Ved test af diskonteringssatsen skal revisor opnå revisionsbevis om de elementer, der indgår i beregning af WACC'en. Revisor skal i den forbindelse udføre følgende:

- Påse at kapitalstrukturen er opgjort til markedsværdi eller begrunde estimat for markedsværdien.
- Påse at der anvendes en uvildig kapitalstruktur. Fx via en analyse af kapitalstrukturen i sammenlignelige virksomheder.
- Sandsynliggørelse af risikopræmier. Fx gennem analyse til sammenlignelige virksomheder.
- Påse at WACC'en er på niveau med tidligere år. Ved væsentlige afvigelser skal dokumentation herfor gennemgås.

3.2.8.3.4 Test af pengestrømsfrembringende enheder

Aktiver, som ikke frembringer selvstændige og uafhængige pengestrømme, skal ved udarbejdelse af nedskrivningstest testes sammen med den mindste gruppe af aktiver, som frembringer selvstændige og uafhængige pengestrømme. Revisor skal i den forbindelse påse, at virksomhedens opdeling i CGU'er harmonerer med, hvordan ledelsen kontrollerer virksomhedens drift, og træffer beslutninger om fortsat anvendelse eller afhændelse af aktiviteten. I den forbindelse bør revisor gennemgå virksomhedens interne økonomirapportering, da den typisk er opdelt efter, hvordan ledelsen styrer og vurderer virksomheden. Revisor skal desuden påse, at opdelingen i CGU'er er sket i kontinuitet med tidligere år.

3.2.8.3.5 Test/udarbejdelse af følsomhedsanalyse

Revisionen af nedskrivningstest, særligt når nytteværdien anvendes som genindvindingsværdien, bør altid suppleres med en følsomhedsanalyse, da analysen giver et godt overblik over, hvilke faktorer der påvirker nedskrivningstesten mest, og hvor meget "luft" der er i testen, inden et aktiv er værdiforringet. Såfremt følsomhedsanalysen udarbejdes af virksomheden, skal revisor teste den matematiske nøjagtighed (efterregne) af analysen. Revisor skal endvidere vurdere, om analysen er foretaget på baggrund af de væsentligste faktorer/skøn i nedskrivningstesten.

3.2.8.3.6 Test af kontroller

Som anført tidligere vil revisionen af nedskrivningstest typisk ske med udgangspunkt i substanshandlinger. Dette skyldes, at revision af nedskrivningstest ofte er forbundet med moderat til høj risiko, og at udarbejdelsen af nedskrivningstest er en proces, virksomheden typisk kun udfører en gang om året, hvorfor effekten af kontrolbaseret revision er moderat. Det skal dog samtidig bemærkes, at antallet af substanshandlinger skal udvides væsentligt, hvis revisionen af nedskrivningstest ikke udarbejdes ud fra en forventning om, at virksomhedens interne kontroller fungerer og er effektive.

Det er vanskeligt at give generelle eksempler på revisionshandlinger i relation til test af virksomhedens interne kontroller for udarbejdelse af nedskrivningstest, da handlingerne skal tilpasses til den enkelte virksomheds interne kontroller og procedurer. Handlingerne skal tilrettelægges således, at revisor opnår revisionsbevis for, at kontrollerne har fungeret effektivt i hele perioden. Nedenfor er givet en række eksempler på, hvilke test revisor kan foretage af virksomhedens interne kontroller (listen er ikke udtømmende):

- Forespørgsel til ledelsen, økonomifunktion eller andre i organisationen til procedurer mv. for udarbejdelse af nedskrivningstest, herunder ændringer i forhold til tidligere år.
- Kontrol af godkendelsesprocedure. Kontrollen kan bla. omfatte godkendelse af budgetter eller godkendelse/gennemgang af de udarbejdede nedskrivningstest.
- Kontrol af virksomhedens procedurer for opfølgning på tidligere foretagne skøn.
- Kontrol af virksomhedens procedure for anvendelse af specialist ved særlige transaktioner/problemstillinger.

3.2.8.3.7 Test af præsentation

Som behandlet i kapitel 2.7 stiller IAS 36 omfattende krav til, hvilke oplysninger regnskabet skal indeholde, hvis virksomheden har tab ved værdiforringelse af aktiver. Revisionen af præsentation i regnskabet vil typisk blive udført som checkliste revision. Anvendelse af checklister sikrer, at revisor systematisk vurderer, om alle oplysningskrav i henhold til den regnskabsmæssige begrebsramme er medtaget i regnskabet. I bilag 7.4 fremgår et eksempel på en checkliste for værdiforringelse af aktiver. Det skal bemærkes, at bilaget er et uddrag af en samlet IFRS checkliste på 117 sider, som bør anvendes for regnskabet som helhed. Checklisten angiver, hvilke oplysninger regnskabet skal indeholde, revisor skal kontrollere, at oplysningerne angivet i ledelsesberetning, resultatopgørelse, balance og noterne harmonerer med resultatet af den udførte nedskrivningstest.

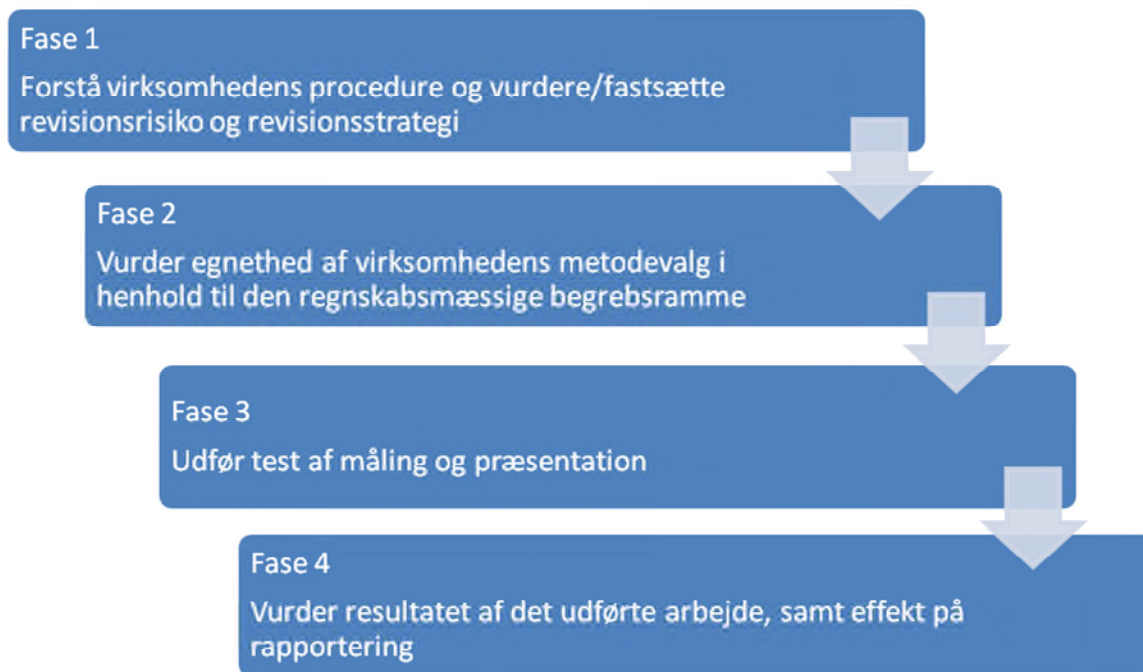
3.2.8.4 Konklusion på de udførte handlinger

På baggrund af de udførte revisionshandlinger skal revisor vurdere og dokumentere, om det udførte arbejde har givet tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for alle relevante revisionsmål, eller om der skal udføres yderligere test. Vurderingen samt dokumentation herfor kan fx foretages på baggrund af en oversigt indeholdende de identificerede risici for væsentlig fejlinformation, de udførte revisionshandlinger, hvilke revisionsmål de enkelte handlinger afdækker samt resultatet af revisionshandlingerne¹⁰¹. Efterfølgende skal revisor vurdere, hvordan resultatet af det udførte arbejde påvirker revisors konklusion/rapportering (behandles i kapitel 3.3).

¹⁰¹ Skal dokumenteres i henhold til ISA 330 afsnit 28. I "PwC termer" kaldet dette en SoC (Summary of Comfort)

3.2.9 Sammenfatning - udførelse

Revisor skal udføre revision af nedskrivningstest, så revisor opnår tilstrækkelig og egnet revisionsbevis for alle relevante revisionsmål. De udførte revisionshandlinger skal tilpasses således, at revisionsrisikoen nedbringes til et acceptabelt lavt niveau. Udførelsen af revision er illustreret i nedenstående figur:

Figur: Udførelsesprocessen

Fase 1 og 2 skal ses i nær tilknytning til planlægningen af revisionen. Der er tale om en kontinuerlig proces, som løbende tilpasses i takt med opnåelse af revisionsbevis gennem test af måling og præsentation.

Udarbejdelse (og dermed også revision) af nedskrivningstest er præget af skønsmæssige vurderinger. Revisors test af måling og præsentation skal derfor have særlig fokus på de skønsmæssige vurderinger og forudsætninger, ledelsen lægger til grund for udarbejdelsen af nedskrivningstesten. Som følge af den skønsmæssige usikkerhed vil det typisk være nødvendigt at udføre omfattende substanshandlinger for at nedbringe revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau. Revisors substanshandlinger vil typisk blive udført umiddelbar i forlængelse af ledelsens udarbejdelse af nedskrivningstesten.

Det er ikke muligt at definere et generelt sæt handlinger, som skal foretages ved revision af nedskrivningstest. Revisor vil dog typisk anvende forespørgsel til selskabets ledelse, efterregning samt analytiske handlinger til revision af nedskrivningstest. Såfremt revisor ikke opnår tilstrækkelig og egnet revisionsbevis gennem disse handlinger, er revisor nødsaget til selv at foretage beregning af nedskrivningsbehovet (genudførelse), alternativt søge ekstern bekræftelse for værdiansættelsen (hvis dette er muligt). Styrken af det opnåede revisionsbevis er ofte svagt, da datagrundlaget typisk stammer fra virksomheden, hvilket stiller yderligere krav til omfanget af de udførte revisionshandling.

I praksis vil revision ske med udgangspunkt i checklister eller arbejdsplaner, hvorigennem det sikres, at revisor har forholdt sig til og opnået revisionsbevis om alle væsentlige elementer/forudsætninger i nedskrivningstesten. På baggrund af det opnåede revisionsbevis skal revisor vurdere effekten på den formelle rapportering (påtegning og protokol) samt den uformelle rapportering til ledelsen (rapporteringen er behandlet i næste kapitel).

3.3 Rapportering

Rapportering mellem revisor og virksomhedens ledelse/aktionærerne er reguleret i ISA 260, ISA 265, ISA 580, ISA 700, ISA 705 og ISA 706. Rapporteringen mellem revisor og ledelse skal fungere som afslutning på den udførte revision (både løbende samt status), samt delvis som opstart på det kommende års revision (forudsat genvalg). I dette kapitel vil revisors rapporteringsformer blive gennemgået. Gennemgangen tager udgangspunkt i de internationale revisionsstandards, som suppleres med konkrete eksempler. Rapporteringen omfatter følgende:

- Afsluttende møde.
- Ledelsens regnskabserklæring.
- Kommunikation med den øverste ledelse (revisionsprotokollat).
- Revisionspåtegning.

3.3.1 Afsluttende møde

Afholdelse af afsluttende møde er ikke direkte reguleret i de internationale revisionsstandards. Det er dog min opfattelse, at revisor og virksomhedens ledelse (direktion/økonomichef) altid afholder et afsluttende møde i forbindelse med afslutningen af revisionen. Formålet med mødet er at gennemgå revisors bemærkninger identificeret gennem den udførte revision samt drøftelse af revisionens generelle forløb. Formaliteten af mødet varierer meget, men mødet vil typisk tage udgangspunkt i en agende eller et afsluttende revisionsnotat, hvoraf revisors væsentligste observationer og bemærkninger fremgår.

I relation til revision af nedskrivningstest vil det afsluttende møde typisk omhandle drøftelse af de væsentligste forudsætninger, drøftelse af følsomhedsanalyse samt drøftelse af revisors konklusion om den udarbejdede nedskrivningstest. Drøftelse af revisors konklusion skal ikke forstås, som om konklusionen er til forhandling, men snarere som en orientering om, hvordan revisor har planlagt at omtale værdiforringelse af aktiver (og test heraf) i revisionsprotokollen til den øverste ledelse og i påtegningen på regnskabet.

3.3.2 Ledelsens regnskabserklæring

Som behandlet i kapitel 3.2.5 skal revisor i henhold til ISA 580 indhente udtalelse fra ledelsen (ledelsens regnskabserklæring) ved afslutningen af revisionen. Regnskabserklæringen skal indhentes (underskrives af virksomhedens ledelse), umiddelbart inden revisor påtegner regnskabet.

Regnskabserklæringen skal supplere andet revisionsbevis opnået gennem de udførte revisionshandlinger. I regnskabserklæringen skal virksomhedens ledelse erklære sig om følgende¹⁰²:

- Ledelsens ansvar for at udarbejde et regnskab, som overholder den gældende regnskabsmæssige begrebsramme.
- Ledelsens bekræftelse af, at regnskabet er retvisende.
- Ledelsen har stillet alle relevante informationer til rådighed for revisor.
- Transaktionerne og oplysninger er fuldstændigt medtaget i regnskabet.

Jf. bilag 7.4 fremgår et eksempel på ledelsens regnskabserklæring. Ifølge ISA 580 indeholder eksemplet de ledelsesudtalelser, som ISA 580 og andre ISA'erne kræver for regnskaber for perioder, der begynder den 15. december 2009 eller senere. I relation til revision af nedskrivningstest er det primært denne formuleringen i ledelsens regnskabserklæring, som er relevant:

- **Significant assumptions used by us in making accounting estimates, including those measured at fair value, are reasonable. (ISA 540)**

Eksempel: Formulering i ledelsens regnskabserklæring¹⁰³

Revisor kan frit tilføje yderligere afsnit i regnskabserklæringen, hvis revisor finder behov herfor. Det skal dog pointeres, at forholdene skal være væsentlige i forhold til regnskabet. Ved positiv omtale af forholdene sætter revisor fokus på forholdene og sikre dermed, at ledelsen konkret har forholdt sig til problemstillingerne. I forhold til revision af nedskrivningstest kunne sådanne forhold omhandle:

- Specifikke hændelser, fx forhold indtruffet efter balancedagen, som alt andet lige påvirker eller bør indarbejdes i nedskrivningstesten.
- Ledelsens bekræftelse af, at de ikke har planer om at ændre anvendelse af virksomhedens produktionsapparat, således en given CGU's nytteværdi falder væsentligt.

Hvis ledelsen af den ene eller den anden årsag ikke ønsker at underskrive ledelsens regnskabserklæring, skal revisor indledningsvis drøfte årsagen hertil med ledelsen. Hvis den

¹⁰² ISA 580, afsnit 10 og 11

¹⁰³ ISA 580, appendix 2

manglende underskrivelse ikke skyldes misforståelse eller lignede, skal revisor modificere revisionskonklusionen på grund af manglende revisionsbevis eller helt undlade at give en konklusion (er behandlet i kapital 3.3.4).

3.3.3 Kommunikation med den øverste ledelse (revisionsprotokollat)

Kommunikation med den øverste ledelse er reguleret i ISA 260 *Communication with Those Charged with Governance* og i ISA 265 *Communicating Deficiencies in Internal Control to Those Charged with Governance and Management*. ISA 265 er en ny standard, som er opstået i forbindelse med omskrivning af de internationale revisionsstandards (Clarified Standards).

I det danske RS-system findes der i forvejen en standard med dette nummer, RS 265 *Revisionsprotokollen*. RS 265 er en særlig dansk standard, som indeholder en række formelle og indholdsmæssige krav til revisors protokoller til selskabets ledelse. I forhold til ISA 260 er de indholdsmæssige krav stort set de samme, dog er RS 265 en anelse mere konkret i, hvad der specifikt skal kommunikeres. RS 265' krav til formalia er betydeligt skarpere og detaljeret end kravene i ISA 260. Hvad der sker med den danske RS 265 *Revisionsprotokollen*, er i skrivende stund uvist, men det må formodes, at den som minimum foretager nummerændring, således at der bliver plads til ISA 265 i det danske system. Jeg har forhørt mig hos vores faglige afdeling¹⁰⁴, og de forventer, at RS 265 forsvinder som en selvstændig standard og i stedet bliver omfattet af ISA 260. Det kan fx ske som et appendiks eller lignende, når den danske clarity standard kommer. På nuværende tidspunkt er der ikke identifikationer på, at vi i Danmark vil gå væk fra at bruge protokoller til kommunikation med virksomhedens ledelse. Det vurderes derfor usandsynligt, at den danske RS 265 ikke vil leve videre i de danske clarity standarder på en eller anden måde. Revisionsprotokollen er desuden et krav i henhold til Revisorloven §§ 20 og 21. På den baggrund har jeg valgt at inddrage krav mv. fra RS 265 i behandlingen af kommunikation med virksomhedens øverste ledelse.

Som det fremgår af navnet på ISA 260, er standarden gældende for kommunikationen til virksomhedens øverste ledelse. Den øverste ledelse er de personer eller organisationer, der i relation til virksomhedens ansvarlighed har ansvaret for at føre tilsyn med virksomhedens strategiske styring

¹⁰⁴ Faglig afdeling hos PricewaterhouseCoopers

og forpligtelser¹⁰⁵. Dette tilsyn omfatter tilsyn med regnskabsaflæggelsen. I Danmark er virksomhedens øverste ledelse virksomhedens bestyrelse. Med indførelse af den nye selskabslov, som delvis træder i kraft i 2010, vil virksomhedernes øverste ledelse også kunne bestå af et tilsynsråd. Tilsynsrådets opgaver omfatter udelukkende tilsyn med virksomheden, men bestyrelsen også deltager i væsentlige/strategiske beslutninger af driftsmæssig karakter.

Revisors kommunikation til den øverste ledelse skal ske rettidigt. Rettidigt vil som udgangspunkt være umiddelbart i forlængelse af fx opgaveaccept, udførelse af revisionen, identifikation af svagheder eller andre forhold, som giver anledning til kommunikation. Det er kun et krav, at kommunikationen er skriftlig, hvis mundtlig kommunikation efter revisors faglige vurdering ikke er hensigtsmæssigt¹⁰⁶. I praksis vil revisor primært anvende skriftlig kommunikation, da der således ikke er tvivl om, hvad der er kommunikeret, og hvornår kommunikationen er sket. Revisors kommunikation vil typisk ske gennem tiltrædelsesprotokollat, aftalebrev, protokollat i årets løb samt i protokollat til årsrapporten. I det følgende vil fokus være rettet mod protokollat i årets løb samt protokollat til årsrapporten, da disse typisk anvendes i forbindelse med revision af nedskrivningstest. Tiltrædelsesprotokollat og aftalebrev er af generel karakter, og vil så godt som aldrig indeholde oplysninger om nedskrivningstest. Ifølge ISA 260 skal følgende forhold kommunikeres til den øverste ledelse¹⁰⁷:

- Revisors ansvar ved revision af regnskaber. Forholdet vil normalt blive kommunikeret via tiltrædelsesprotokollat.
- Det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen. Forholdene vil typisk blive kommunikeret via aftalebrev og eventuelt opstartsmøde, hvor revisionens overordnede ramme aftales.
- Betydelige resultater fra den udførte revision. Forholdene vil blive kommunikeret via protokollat i årets løb samt i protokollat til regnskabet.
- Revisors uafhængighed. Forholdet vil blive kommunikeret via tiltrædelsesprotokollat eller ved afgivelse af særlig erklæring til virksomhedens ledelse.

¹⁰⁵ ISA 260, afsnit 10

¹⁰⁶ ISA 260, afsnit 29

¹⁰⁷ ISA 260, afsnit 14 til 17

3.3.3.1 Protokollat i årets løb

Revisor skal udarbejde protokollat i løbet af året, hvis der er udført revisionsarbejde på delområder, som kan danne grundlag for regnskabsmæssige konklusioner, og når der er identificeret andre forhold af ledelsesmæssige interesse som et resultat af de udførte revisionshandlinger¹⁰⁸. Indholdet af sådanne protokollater vil typisk omhandle virksomhedens interne kontroller samt resultatet af revisors test heraf. I henhold til ISA 265 skal revisor kommunikere betydelige svagheder/mangler i de interne kontroller, samt hvordan svaghederne/manglerne påvirker risikoen for væsentlig fejlinformation. Det er kun betydelige svagheder/mangler, der skal kommunikeres til den øverste ledelse. Svagheder/mangler, som ikke vurderes betydelige, skal blot kommunikeres til den daglige ledelse. Denne kommunikation sker typisk via et management letter.

I relation til revision af nedskrivningstest skal der ske rapportering i løbet af året i følgende situationer:

- Revisionen foretages og afsluttes ikke i nær tilknytning af revisionen af regnskabet.
- Revisionen anvender i stort omfang revisionsbevis, som stammer fra test af kontroller.
- Revisor ønsker at gøre den øverste ledelse opmærksom på, at der i forbindelse med revisionen af regnskabet skal foreligge nedskrivningstest. Typisk hvis problematikken for nedskrivningstest ikke har været aktuel før.

¹⁰⁸ RS 265, afsnit 17

3.3.3.2 Protokollat til regnskabet

Revisionsprotokollatet til regnskabet skal foreligge, forinden den øverste ledelse behandler og godkender regnskabet. I praksis bliver protokollatet udarbejdet til udkast til regnskabet. Såfremt der i forbindelse med den øverste ledelses behandling og godkendelse af regnskabet foretages ændringer, skal revisor udarbejde et yderligere protokollat om ændringerne. Protokollatet til regnskabet skal indeholde følgende¹⁰⁹:

- Revisors holdning til betydelige kvalitative aspekter af virksomhedens regnskabsprincipper, herunder anvendt regnskabspraksis, regnskabsmæssige skøn og oplysninger i regnskabet.
- Betydelige vanskeligheder som revisor er stødt på under revisionen (fx forsinkelser, manglende dokumentation).
- Betydelige forhold som har været drøftet med virksomhedens daglige ledelse.
- Overordnet resultat af det udførte revisionsarbejde.
- Redegørelse for de udførte revisionshandlinger, herunder udførelse og overholdelse af lovgivning.

Som anført tidligere i opgaven er nedskrivningstest (værdiforringelse af aktiver) næsten altid en væsentlig og risikofyldt regnskabspost, som er forbundet med stor skønsmæssig usikkerhed. Nedskrivningstest vil derfor ofte indgå som en del af protokollatet til regnskabet. Rapporteringen vil typisk være opbygget således:

- Indledning indeholdende en generel beskrivelse om begrebsramme mv.
- Beskrivelse af den af ledelsen udarbejdede nedskrivningstest, herunder de væsentligste forudsætninger.
- Revisors vurdering af den af ledelsen udarbejdede nedskrivningstest.

Nedenfor fremgår et eksempel på revisors formulering i protokollatet til regnskabet. Eksemplet tager udgangspunkt i en konkret formulering i et protokollat, som er blevet anonymiseret (derfor på engelsk). Eksemplet tager udgangspunkt i test af værdiforringelse af goodwill i en virksomhed, som har flere CGU'er.

¹⁰⁹ IAS 260, afsnit 16 samt RS 265, afsnit 20

Goodwill (impairment)

1 Management has prepared the impairment test in accordance with the requirements in IFRS. The annual report for 2008 for Selskab 1 is prepared in accordance with the Danish Financial Statements Act whereby goodwill is depreciated over maximum 20 year. In case the value in use is lower goodwill must be written down to such lower value. An impairment test according to IFRS can also measure the value in use of goodwill, and the impairment test consequently used in the local annual report.

2 The impairment test was performed for Selskab 1 Group as a whole in November/December 2008. Based on the way Selskab 1 Group operates and monitors its business, Management has concluded that, pursuant to IFRS, Selskab 1 Group comprises 5 cash generating units (CGU) as follows: Selskab 1, Selskab 2, Selskab 3, Selskab 4 and Selskab 5 (impairment test for Selskab 5 is not considered relevant due to performance). Goodwill has been allocated to these CGUs as part of the purchase price allocations and adjustments to current business setup.

3 The impairment test shows a total present value (enterprise value) of DKK 1,027.4 million compared to a total carrying amount of DKK 630.3 million. The breakdown of the calculations is as follows:

CGU, DKK million	WACC	Present value	Carrying amount	Surplus/(deficit)	Allocated goodwill
Selskab 1	6,4%	509,1	216,0	293,1	65,0
Selskab 2	6,4%	56,7	45,2	11,5	15,0
Selskab 3	8%	423,9	353,0	70,9	197,8
Selskab 4	8%	37,7	16,2	21,6	3,9
Selskab 5				-	2,0
Total		1.027,4	630,4	397,1	283,6

Of the allocated goodwill of DKK 283.6 million only DKK 127 million is booked in Selskab 1. In the Selskab 1 Group DKK 147 million is booked in Selskab 1, the difference of DKK 20 million relates mainly to amortisation in accordance with the Danish Financial Statements Act. The remaining part is goodwill booked locally in Selskab 1, Selskab 3 and therefore part of the investment in subsidiaries.

4 Management has informed us that the reason for the WACC used in Selskab 1, and Selskab 2 is that the business risk and borrowing rates are lower than normally expected.

5 The budgets and forecast used have been adjusted to reflect the recent negative trends in market growth. These represent Management's best estimate at December 2008 as Management expects to be able to maintain profitability due to initiatives taken to increase focus on sales and profitable customers, renegotiating prices with suppliers, reduction in staff costs and other expenses. In addition increased focus on working capital has already been implemented within the Group.

6 The budgets and forecasts used are updated to reflect the current economic situation. The model does not include any synergies in other parts of the Moderselskab Group; such synergies might increase the value in use.

7 Risk factors which could have a potential impact on the calculations are changes in WACC (elements in WACC) or changes in budgets and forecasts.

8 We have audited the calculation of value in use, which has been prepared in accordance with group instructions. Due to sensitivity, Management will update its estimates on May 2009 figures. We concur with Management's judgement.

Eksempel: Formulering i protokollat til årsrapporten vedrørende værdiforringelse af goodwill.

3.3.4 Revisionspåtegning

Som anført i indledningen til kapitlet skal revisor opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at regnskabet som helhed ikke indeholder væsentlig fejlinformation for at kunne give en revisionspåtegning (høj grad af sikkerhed). Revisionspåtegningen er reguleret i ISA 700 *Forming an Opinion and Reporting on Financial Statements*. Denne standard suppleres af ISA 705 (omhandlende modificerede påtegninger) og ISA 706 (omhandlende supplerende oplysninger). ISA 700 indeholder en række krav og overvejelser, revisor skal foretage for at kunne afgive en blank påtegning. Samtidig giver ISA 700 en række retningslinjer for, hvordan påtegningen formelt skal udformes. Den formelle udformning vil ikke blive behandlet nærmere, jf. bilag 7.5 fremgår et eksempel på den formelle opbygning. Følgende forhold skal være opfyldt, før revisor kan afgive en blank påtegning i henhold til ISA 700¹¹⁰:

- Regnskabet skal være udarbejdet i henhold til den regnskabsmæssige begrebsramme.
- Regnskabet skal give et retvisende billede i henhold til den regnskabsmæssige begrebsramme.
- Revisor har opnået tilstrækkelig overbevisning for, at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation.
- Virksomhedens regnskabspraksis er hensigtsmæssig og anvendes i kontinuitet med tidligere år.
- Ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige.
- Regnskabets indhold er relevant, pålidelige, sammenlignelige, forståelige og indeholder de oplysninger (fx noter), regnskabsbruger har behov for, og som er krævet i den regnskabsmæssige begrebsramme.

Såfremt ovenstående forhold ikke er opfyldt, skal revisor vurdere, hvilken effekt den manglende opfyldelse har på revisionspåtegningen. Revisors modifikation af påtegningen afhænger af forholdets karakter, ligesom det er forholdets karakter, som afgør, om konklusionen påvirkes. I det følgende vil revisors mulighed for modifikation af påtegningen blive gennemgået. Gennemgangen vil blive suppleret af konkrete eksempler på modifikation af påtegningen i relation til revision af nedskrivningstest.

¹¹⁰ ISA 700 afsnit 10 til 15

3.3.4.1 Forhold der påvirker konklusionen (forbehold)

Forhold, som påvirker konklusionen, er reguleret i IAS 705 *Modifications to the Opinion in the Independent Auditor's Report*. I henhold til ISA 705 skal revisor modificere påtegningen (konklusionen), hvis¹¹¹:

- Revisor på baggrund af det opnåede revisionsbevis konkluderer, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation (uenhed med ledelsen).
- Revisor ikke er i stand til at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at kunne konkludere, at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation (begrænsning i omfanget af revisors arbejde).

Nedenstående figur viser, hvordan forholdene påvirker påtegningens konklusion. Heraf fremgår, at konklusionen også påvirkes af, om forholdet er gennemgribende i forhold til regnskabets retvisende billede.

<i>Nature of Matter Giving Rise to the Modification</i>	<i>Auditor's Judgment about the Pervasiveness of the Effects or Possible Effects on the Financial Statements</i>	
	<i>Material but Not Pervasive</i>	<i>Material and Pervasive</i>
Financial statements are materially misstated	Qualified opinion	Adverse opinion
Inability to obtain sufficient appropriate audit evidence	Qualified opinion	Disclaimer of opinion

Figur: Modifikation af påtegning¹¹²

Konklusion med forbehold skal gives, når regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation, eller der har været begrænsninger i revisors arbejde. Fejlinformationen eller begrænsningerne må dog ikke være gennemgribende for regnskabet (jf. nedenstående). I forhold til en blank påtegning vil der i revisionspåtegningen blive indsat et afsnit, hvori forbeholdet beskrives. I konklusionen indsættes formuleringen; *bortset fra virkning af det i forbeholdet anførte*, ellers er konklusionen uændret i forhold til den blanke påtegning.

¹¹¹ ISA 705, afsnit 6

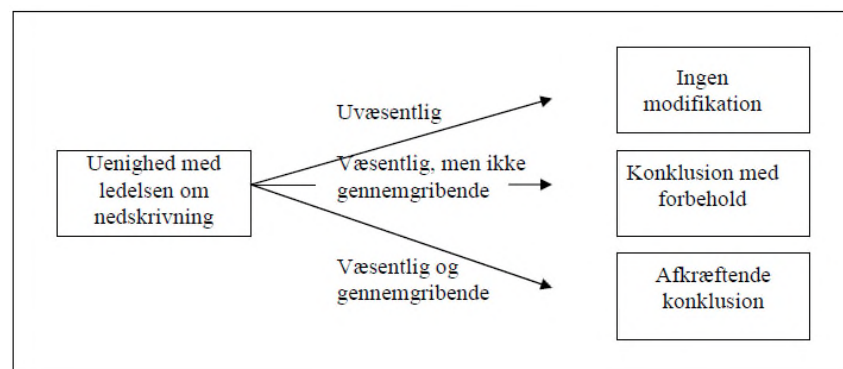
¹¹² ISA 705, afsnit A1

Afkræftende konklusion skal gives, når regnskabet indeholder væsentlig og gennemgribende fejlinformation. Som anført ovenfor indsættes et afsnit, hvor forbeholdet beskrives. I konklusionen indsættes formuleringen; *det er vores opfattelse, at årsrapporten som følge af det i forbeholdet anførte ikke giver et retvisende billede*.

Undladende konklusion skal gives, når der har været væsentlige og gennemgribende begrænsninger i revisors arbejde, og revisor derfor ikke har kunnet opnå tilstrækkelig og egnet revisionsbevis. Som anført ovenfor indsættes et afsnit, hvor forbeholdet beskrives. Konklusionsafsnittet omformuleres fuldstændigt, således at formuleringen bliver; *Som følge af de forhold, der er beskrevet ovenfor, har vi ikke kunne gennemføre revisionen, og kan derfor ikke udtrykke en konklusion om regnskabet*.

3.3.4.1.1 Uenighed med ledelsen i praksis

Uenighed med ledelsen opstår, hvis det opnåede revisionsbevis ikke harmonerer med det af ledelsen udarbejdede regnskab, og revisor dermed vurderer, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation. Effekten på påtegningen afhænger af graden af uenighed. Dette er illustreret i nedenstående figur.

Figur: Uenighed med ledelsen

I relation til revision af nedskrivningstest vil revisors uenighed med ledelsen typisk vedrøre ledelsens forventninger til den fremtidige indtjening (pengestrømme), den anvendte diskonteringsrate, virksomhedens opdeling i CGU'er eller virksomhedens vurdering af, om der foreligger indikationer på værdiforringelse eller ej. Som det fremgår af ovenstående, skal revisor udtrykke en konklusion med forbehold, hvis revisor vurderer forholdet væsentligt men ikke gennemgribende. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvis ledelsen har indregnet et tab ved

værdiforringelse af fx goodwill, men revisor vurderer, at der skal indregnes et væsentligt større tab. Et sådan forbehold vil eksempelvis kunne formuleres således (uddrag af påtegning):

(Standard formulering, med små tilpasninger, i henhold til bilag 7.5)

Forbehold

Virksomheden har indregnet et tab ved værdiforringelse af goodwill på xx mio. kr. Efter indregningen er goodwill indregnet til xxx mio. kr. Det er vores opfattelse, at virksomheden ikke har nedskrevet goodwill tilstrækkeligt. Vi vurderer værdien af goodwill udgør xxx mio. kr. Virksomheden mangler dermed at indregne xx mio. kr. i nedskrivning på goodwill, hvorved resultat og egenkapital er opgjort xx mio. kr. for højt. Vi tager derfor forbehold for værdiansættelsen af goodwill.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at regnskabet, bortset fra det i forbeholdet anførte, giver et retvisende billede af

Eksempel: Konklusion med forbehold, uenighed med ledelsen.

Såfremt revisor vurderer, at forholdet også er gennemgribende, skal revisor afgive en afkræftende konklusion. Vurderingen af om forholdet er gennemgribende vil altid bero på revisors professionelle vurdering. Følgende forhold peger i retning af, at forholdet er gennemgribende¹¹³:

- Forholdet er ikke begrænset til særlige transaktioner eller regnskabsposter i regnskabet.
- Forholdet er eller kan være essentielt ("substantial") for regnskabet.
- Forholdet er fundamentalt for regnskabsbrugers forståelse for regnskabet.

En afkræftende konklusion vil eksempelvis skulle anvendes, hvis revisor er "substantial" uenig i ledelsens vurdering. Et sådan forbehold vil eksempelvis kunne formuleres således (uddrag af påtegning):

(Standard formulering, med små tilpasninger, i henhold til bilag 7.5)

Forbehold

Virksomheden har indregnet et tab ved værdiforringelse af goodwill på xx mio. kr. Efter indregningen er goodwill indregnet til xxx mio. kr. Det er vores opfattelse, at virksomheden ikke har nedskrevet goodwill tilstrækkeligt. Vi vurderer værdien af goodwill udgør 0 mio. kr. Virksomheden mangler dermed at indregne xxx mio. kr. i nedskrivning på goodwill, hvorved resultat og egenkapital er opgjort xxx mio. kr. for højt. Vi tager derfor forbehold for værdiansættelsen af goodwill.

Konklusion

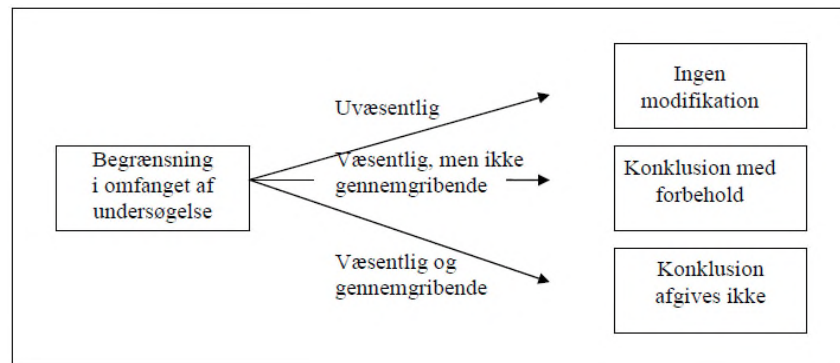
Det er vores opfattelse, at regnskabet, som følge af det i forbeholdet anførte, ikke giver et retvisende billede af

Eksempel: Afkræftende konklusion, uenighed med ledelsen.

¹¹³ ISA 705, afsnit 5

3.3.4.1.2 Begrænsninger i omfanget af revisors arbejde i praksis

Begrænsninger i omfanget af revisors arbejde opstår, hvis revisor ikke kan opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, uanset hvilke revisionshandlinger revisor udfører. Effekten på påtegningen afhænger af graden af begrænsningen i omfanget af revisors arbejde. Dette er illustreret i nedenstående figur.

Figur: Begrænsninger i omfanget af revisors arbejde

I relation til revision af nedskrivningstest vil begrænsninger i omfanget af revisors arbejde typisk skyldes manglende eller ødelagt registreringssystem, eller ledelsen pålægger begrænsninger i revisors arbejde. Som det fremgår af ovenstående, skal revisor udtrykke en konklusion med forbehold, hvis revisor vurderer forholdet væsentligt, men ikke gennemgribende. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvis virksomheden har allokere goodwill til en CGU (fx et udenlandsk datterselskab), men på grund af manglende oplysninger fra datterselskabet har det ikke været muligt at foretage nedskrivningstest. Et sådan forbehold vil eksempelvis kunne formuleres således (uddrag af påtegning):

(Standard formulering, med små tilpasninger, i henhold til bilag 7.5)

Forbehold

Som følge af manglende registreringer fra datterselskab x, har virksomheden ikke foretaget test af værdiansættelsen af goodwill, som er allokere til datterselskab x. Goodwill allokere til datterselskab x er i regnskabet indregnet til xx mio. kr. Beskaffenheden af virksomhedens registreringer har ikke gjort det muligt for os at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis om værdiansættelsen af goodwill allokere til datterselskab x.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at regnskabet bortset fra den mulige indvirkning som kunne have været afdækket, hvis vi havde været i stand til at opnå overbevisning om værdiansættelsen af goodwill, giver et retvisende billede af

Eksempel: Konklusion med forbehold, begrænsning i omfanget af revisors arbejde.

En undladende konklusion vil eksempelvis skulle anvendes, hvis ledelsen i gennemgribende omfang pålægger revisor begrænsningerne i omfanget af revisors arbejde (fx ikke giver revisor adgang til nødvendige data for udarbejdelsen af nedskrivningstesten på goodwill). Et sådan forbehold vil eksempelvis kunne formuleres således (uddrag af påtegning):

(Standard formulering, med små tilpasninger, i henhold til bilag 7.5)

Revisors ansvar og den udførte revision

Vi har ikke kunne udføre revisionen i henhold til IFRS, jævnfør nedenfor.

Forbehold

Vi har ikke været i stand til at vurdere værdiansættelsen af goodwill som følge af begrænsninger i vores arbejde pålagt af selskabets ledelse.

Konklusion

Som følge af det forhold, der er beskrevet ovenfor, har vi ikke kunne gennemføre revisionen, og vi kan derfor ikke udtrykke en konklusion på regnskabet.

Eksempel: Undladende konklusion, begrænsning i omfanget af revisors arbejde.

3.3.4.2 Forhold som ikke påvirker konklusionen (supplerende oplysninger)

Forhold, som ikke påvirker revisors konklusion, er reguleret i ISA 706 *Emphasis of Matter Paragraphs and Other Matter Paragraphs in the Independent Auditor's Report*. I Danmark omtales forholdene som supplerende oplysninger, mens ISA 706 anvender betegnelsen supplerende oplysninger og andre oplysninger. Jeg mener, betegnelserne i all væsentlighed dækker over det samme indhold, hvorfor jeg kun anvender betegnelsen supplerende oplysninger.

Supplerende oplysninger anvendes til at rette regnskabsbrugers opmærksomhed på særlige forhold i og uden for regnskabet, som er særlig relevant for regnskabsbrugers forståelse af regnskabet eller revisionen. Supplerende oplysninger påvirker ikke revisors konklusion i påtegningen og kan ikke anvendes som et forbehold på regnskabet. Den/de supplerende oplysninger indsættes i et afsnit under konklusionen, hvor forholdet beskrives (der henvises typisk til ledelsesberetningen eller noterne, hvor forholdet er beskrevet yderligere). Af den supplerende oplysning skal det tydeligt fremgå, at revisor ikke tager forbehold. Supplerende oplysninger vil typisk blive anvendt i følgende situationer:

- Revisor ønsker at fremhæve væsentlige forhold/oplysninger i regnskabet.
- Der er betydelig usikkerhed, som afhænger af fremtidige begivenheder.
- Væsentlige going concern problemer (som forventes løst via fx ny aftale hos bank).
- Forhold som kan medføre erstatnings- og straffeansvar for ledelsen.
- Manglende overholdelse af lovgivning.

I relation til nedskrivningstest vil supplerende oplysninger primært blive anvendt til fremhævelse af væsentlige/særlige forhold i regnskabet. Eksempler på sådanne forhold kan være henvisning til ledelsesberetning/noter, hvori ledelsen redegør for væsentlige forudsætninger for fastsættelse af de fremtidige pengestrømme, den anvendte diskonteringsrate eller andre væsentlige forudsætninger, som nedskrivningstesten er udarbejdet på baggrund af. Sådanne forhold vil eksempelvis kunne formuleres således (uddrag af påtegning):

Supplerende oplysninger

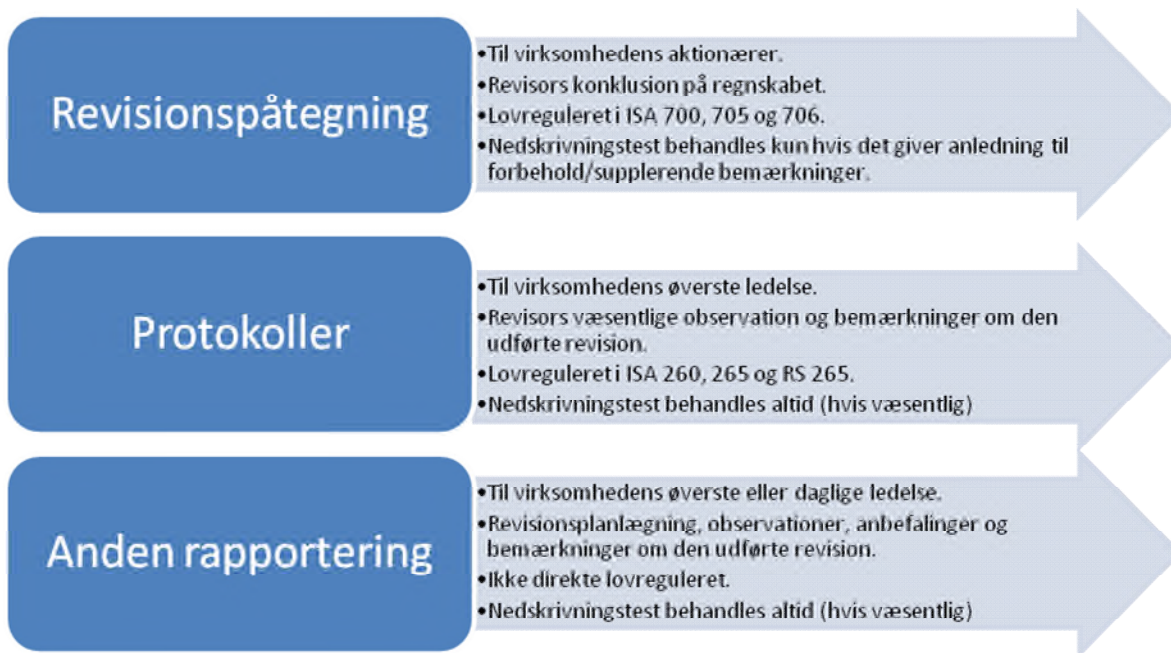
Uden at tage forbehold gør vi opmærksom på oplysningerne i ledelsesberetningen, afsnit xx, hvori ledelsen redegør for anvendelse af en væksthastighed, som overstiger markedets forventede langsigtede væksthastighed, i forbindelse med udarbejdelse af nedskrivningstest.

Uden at tage forbehold gør vi opmærksom på oplysningerne i ledelsesberetningen, afsnit xx, hvori ledelsen redegør for anvendelse af en lav diskonteringsfaktor i forbindelse med udarbejdelsen af nedskrivningstest.

Eksempel: Supplerende oplysninger.

3.3.5 Sammenfatning – rapportering

Revisor er i forbindelse med udførelse af revision underlagt en række rapporteringskrav. Revisors rapporteringskrav er illustreret i nedenstående figur.

Figur: Revisors rapporteringskrav

Revisionspåtegningen er revisors formelle rapportering til virksomhedens aktionærer/omverden. Revisionspåtegningen er stramt lovreguleret og omhandler kun regnskabets overordnede rammer/regnskabet som helhed. Nedskrivningstest vil kun blive medtaget i revisionspåtegningen, hvis resultatet heraf er årsag til modifikation af revisionspåtegningen. Modifikationen vil typisk ske via et forbehold, men kan også ske via en supplerende oplysning.

Protokollater og anden rapportering er rettet mod virksomhedens øverste ledelse, den daglige ledelse eller andre personer internt i virksomheden. Rapporteringen i protokollaterne indeholder revisors væsentligste observationer samt bemærkninger. Nedskrivningstest, herunder revisors vurdering heraf, vil stort set altid indgå i protokollaterne til selskabets ledelse. Formaliteten samt indholdet af den øvrige rapportering er ikke direkte lovreguleret, hvorfor omfang, metode og formalitet afgøres af revisors professionelle vurdering. Nedskrivningstest vil ligeledes altid indgå i denne rapportering.

4 Konklusion

Opgaven har behandlet emnet ”revision af nedskrivningstest - med fokus på ISA 36”. Som anført gentagende gange i opgaven er udarbejdelse og revision af nedskrivningstest præget af skønsmæssige vurderinger om fremtidige forhold, hvorfor der ikke findes ét korrekt resultat af den udarbejdede nedskrivningstest. Det er således altid forholdende i den konkrete situation, herunder argumentation, dokumentation og sandsynlighed i de anvendte forudsætninger, som afgør, om revisor er enig med ledelsen i resultatet af de udarbejdede nedskrivningstest.

Opgavens behandling af emnet er foretaget med udgangspunkt i nedenstående hovedspørgsmål. Hovedspørgsmålene samt besvarelse heraf vil blive opsummeret på de følgende sider:

1. *Hvordan foretages nedskrivningstest efter IAS 36?*

- Det ønskes at belyse, hvordan IAS 36 regulerer nedskrivningstest, herunder hvilke metoder og krav IAS 36 stiller til udarbejdelsen af nedskrivningstest. Endvidere ønskes IAS 36's regulering af nedskrivningstest perspektiveret til årsregnskabslovens regulering.

2. *Hvordan foretages revision af nedskrivningstest, og hvilke særlige overvejelser skal revisor gøre i forbindelse med revision af nedskrivningstest?*

- De enkelte faser i revisionen af nedskrivningstest ønskes belyst, herunder hvordan revisor skal forholde sig til de skøn, der indgår i nedskrivningstesten.

Hovedspørgsmål 1

Hovedspørgsmålet er behandlet i kapitel 2 med udgangspunkt i IAS 36 *værdiforringelse af aktiver*. Heraf fremgår det, at standarden gælder for goodwill, immaterielle aktiver, materielle aktiver, som ikke løbende reguleres til dagsværdi, finansielle aktiver, som opgøres til amortiseret kostpris samt kapitalandel i datter-/ og associerede virksomheder. Hovedparten af de aktiver, som ikke er omfattet af IAS 36, måles til dagsværdi, hvorfor der indirekte foretages nedskrivningstest af disse.

I henhold til IAS 36 skal virksomheden udføre nedskrivningstest, hvis der er indikationer på, at et aktiv er værdiforringet. Indikationer på værdiforringelse kan stamme fra eksterne eller interne kilder. Eksterne kilder kan fx være børser eller lignende markedspladser (faldende aktiekurser/markedsværdi), mens interne kilder fx kan være intern økonomirapportering (faldende

ydeevne). Aktiver med ubestemmelig brugstid så som goodwill skal dog årligt underligges nedskrivningstest, uanset om der er indikationer på værdiforringelse eller ej.

IAS 36 kræver nedskrivning, hvis aktivets regnskabsmæssige værdi overstiger aktivets genindvindingsværdi. Standarden definerer genindvindingsværdien som det højeste af aktivets dagsværdi med fradrag for salgsomkostninger og aktivets nytteværdi. I praksis kendes aktivets dagsværdi kun meget sjældent, da dette kræver, at der forligger en bindende salgsaftale mellem uafhængige parter, eller aktivet handles på et aktivt marked. Aktivets nytteværdi vil således typisk ligge til grund for vurderingen af aktivets genindvindingsværdi.

Aktivets nytteværdi beregnes med udgangspunkt i de forventede fremtidige pengestrømme, som tilbagediskonteres til beregningstidspunktet med en passende diskonteringsfaktor. Fastsættelsen af de fremtidige pengestrømme skal tage udgangspunkt i virksomhedens seneste budget godkendt af ledelsen. Virksomhedens budget udarbejdes typisk som resultatbudget. Dette skal konverteres til frie pengestrømme. Budgetperioden må som udgangspunkt ikke overstige 5 år, med mindre virksomheden kan dokumentere, at den er i stand til at foretage pålidelige skøn over en længere periode. Aktivets pengestrømme, som overstiger budgetperioden, medtages ved at ekstrapolere det seneste budgetår med en fastsat vækstfaktor. Den anvendte vækstfaktor skal være konstant eller faldende og bør på lang sigt ikke overstige den gennemsnitlige historiske vækstrate. Det anvendte budget skal afspejle de fremtidige forventninger ved aktivets nuværende stand og brug. Budgettet må således ikke indeholde effekter af omstruktureringer eller nye investeringer, som virksomheden endnu ikke er forpligtet til. Virksomheden skal vurdere og dokumentere rimeligheden af de forudsætninger, som ligger til grund for de fremtidige pengestrømme. Dette sker typisk på baggrund af en analyse mellem tidligere pengestrømsprognoser og til de faktiske pengestrømme.

Diskonteringssatsen er udtryk for markedsvurderingen af den tidsmæssige værdi af penge og de risici, som specifikt er forbundet med aktivet, og for hvilke der ikke er foretaget regulering i de fremtidige pengestrømme. Diskonteringssatsen fastsættes typisk til virksomhedens WACC, alternativt til virksomhedens lånerente eller lånerenten på markedet. WACC'en fastsættes med udgangspunkt i markedets kapitalstruktur, investors afkastkrav og afkastkrav til fremmedkapital, hvorved virksomhedens vejede gennemsnitlige afkastkrav beregnes. Diskonteringssatsen skal

opgøres før skat. Diskonteringssatsen efter skat er dog vanskelig at opgøre, hvorfor IAS 36 også accepterer anvendelse af en diskonteringssats efter skat.

Nedskrivningstest skal som udgangspunkt foretages pr. aktiv. For at kunne opgøre aktivets nytteværdi skal aktivet generere selvstændige og uafhængige pengestrømme. Såfremt aktivet ikke generer selvstændige og uafhængige pengestrømme, skal nedskrivningstesten foretages for den mindste gruppe af aktiver, som tilsammen generer selvstændige og uafhængige pengestrømme (CGU). Visse aktiver såsom goodwill og virksomhedsaktiver generer pr. definition ikke selvstændige pengestrømme, hvorfor sådanne aktiver altid skal testes sammen med den CGU, aktivet er allokeret til.

Det kan diskuteres, hvordan den nuværende økonomiske krise skal indarbejdes i nedskrivningstesten. Jeg vil anbefale, at effekten af krisen indarbejdes i de fremtidige pengestrømme, da effekten herpå er lettest at forholde sig til, og da effekten af den krise er størst på virksomhedens pengestrømme.

Tab ved værdiforringelse af aktiver skal indregnes straks efter, tabet konstateres. Indregningen skal som alt overvejende hovedregel indregnes i resultatopgørelsen. Konstateres tabet for en CGU, hvortil der er allokeret goodwill, skal værdien af goodwill først reduceres, hvorefter tabet skal fordeles til de øvrige aktiver ud fra en pro rate-fordeling. Tab ved værdiforringelse kan tilbageføres, hvis de skøn, der ligger til grund for tabet i tidligere år, ændres. Tab ved værdiforringelse af goodwill kan dog aldrig tilbageføres.

IAS 36 indeholder omfattende krav til virksomhedens præsentation i regnskabet, såfremt virksomheden har tab ved værdiforringelse af aktiver. Virksomheden skal oplyse den beløbsmæssige størrelse af tabet, herunder hvordan indregningen er sket. Virksomheden skal endvidere give en række oplysninger om, hvordan nedskrivningstesten er udarbejdet, herunder hvilke forudsætninger der ligger til grund, hvilke forhold der er skyld i værdiforringelsen samt specifikke oplysninger om goodwill og CGU'er. Præsentationen vil typisk finde sted i noterne til regnskabet eller i ledelsesberetningen. IAS 36 indeholder ingen formkrav for, hvor præsentationen skal finde sted i regnskabet.

IAS 36 og ÅRL's krav til udarbejdelse af nedskrivningstest er i al væsentlighed ens. ÅRL og IAS 36 anvender dog ikke 100% de samme definitioner/betegnelser, men indholdet er i al væsentlighed det samme. Den største forskel mellem IAS 36 og ÅRL er dybden af reguleringen. Som det fremgår af ovenstående, er IAS 36 meget detaljeret i reguleringen, mens ÅRL er meget overordnet. Desuden kræver ÅRL systematisk afskrivning af goodwill, mens IAS 36 udelukkende regulerer værdiansættelse af goodwill via nedskrivning.

Hovedspørgsmål 2

Hovedspørgsmålet er behandlet i kapitel 3 med udgangspunkt i de internationale revisionsstandards (Clarified Standards), som træder i kraft for regnskaber, som aflægges efter IFRS, der begynder den 15. december 2009 eller senere. Der findes endnu ikke et komplet sæt danske (clarity) revisionsstandards. Processen med oversættelse/omskrivelse er påbegyndt, og det må forventes, at de danske standarder er klar i løbet af 2010.

Ved revision af nedskrivningstest skal revisor have særlig fokus på opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis om de skøn og forudsætninger, nedskrivningstesten udarbejdes på baggrund af. Dette gælder særligt i planlægnings- og udførelsesfasen, da det er i disse faser, revisor skal sikre opnåelse af revisionsbevis. I rapporteringsfasen skal revisor vurdere hvordan resultatet af det udførte arbejde skal rapporteres til virksomhedens aktionærer samt virksomhedens ledelse.

Planlægning af revision er reguleret i ISA 300, suppleret af ISA 315 og 320. Ved planlægning af revision af nedskrivningstest skal revisor opnå forståelse af virksomhedens interne og eksterne forhold. Forståelsen af de interne forhold omfatter eksempelvis virksomhedens interne kontroller, procedurer for udarbejdelse af nedskrivningstest og virksomhedens forventninger til fremtiden. Forståelse af de eksterne forhold omfatter eksempelvis markedsudvikling, særlige branchespecifikke problemstillinger og den regnskabsmæssige begrebsramme virksomheden er underlagt. På baggrund af forståelse af virksomheden skal revisor fastsætte revisionsstrategi samt revisionsplan, herunder vurdere risici for væsentlig fejlinformation samt fastsættelse af væsentlighed. Revisionsplanen indeholder revisionens overordnede rammer, herunder revisionens omfang og tidsmæssige placering. Revisionsplanen er mere detaljeret end strategien og indeholder de planlagte revisionshandlinger, den tidsmæssige placering af de enkelte handlinger samt medarbejderfordeling mv. Revisor skal endvidere planlægge omfanget og tidspunkt for instruktion,

tilsyn og gennemgang af opgaveteamets arbejde samt omfanget af kommunikationen med den øverste ledelse. Planlægningen er en kontinuerlig proces, som skal tilpasses i takt med udførelse af revisionen, såfremt der identificeres forhold, som ændrer den indledende risikovurdering. Ved revision af nedskrivningstest skal revisor allerede ved planlægningen have særlig fokus på vurdering af de skøn og forudsætninger, ledelsen ligger til grund for nedskrivningstesten, herunder vurdere risici for væsentlig fejlinformation, samt hvilke handlinger der skal udføres for at afdække disse risici.

Udførelsen af revision af nedskrivningstest er reguleret i ISA 500 og 540. Revisor skal indledningsvis gennemgå og eventuelt ajourføre forståelsen af virksomhedens procedurer i relation til nedskrivningstest identificeret under planlægningen. I den forbindelse skal revisor vurdere, om de planlagte revisionshandling vil/kan give tilstrækkeligt og egent revisionsbevis til at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau. Den iboende risiko ved revision af nedskrivningstest er typisk moderat til høj, hvorfor revisor skal udføre omfattende substanshandling for at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau.

Som anført ovenfor vil revisors test af virksomhedens måling og præsentation primært blive udført via substanshandling. Substanshandlingerne vil dog blive suppleret af test af kontroller i det omfang, virksomhedens kontroller gør det muligt at opnå overbevisning gennem dem. Substanshandling vil være rettet mod de enkelte elementer i nedskrivningstesten. Som ved planlægningen skal revisor have særlig fokus på de skøn og forudsætninger, ledelsen ligger til grund for udarbejdelsen af nedskrivningstesten. Revisors revisionshandling skal tilpasses til den konkrete situation. Revisor vil typisk anvende forespørgsel til ledelsen/ledende medarbejdere, efterregning samt analytiske handlinger. Hvis disse handlinger ikke giver tilstrækkeligt og egent revisionsbevis, vil revisor typisk genudføre nedskrivningstesten eller få en ekstern bekræftelse om aktivets værdiansættelse (hvis det er muligt). Styrken i det opnåede revisionsbevis er ofte svagt, da hovedparten af de anvendte data er internt genereret i virksomheden. Det er derfor vigtigt, at revisor udfører revisionshandling, som understøtter hinanden, da revisor kun i meget sjældne tilfælde kan opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis gennem en handling/type af handlinger.

I praksis vil revision af nedskrivningstest særligt præsentation af tab ved værdiforringelse blive foretaget med udgangspunkt i checklister, som indeholder IAS 36's krav, guidelines til hvilke

revisionshandlinger der kan/bør udføres samt guidelines for niveauet af fx WACC eller lignende skønsmæssige poster. Anvendelsen af sådanne checklister sikrer, at revisor positivt tager stilling til, om der er opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de enkelte elementer i nedskrivningstesten, og fungerer således i vidt omfang som revisors ”huskeliste”.

På baggrund af den udførte revision skal revisor vurdere effekten af den identificerede fejlinformation på revisionspåtegningen. Revisor skal modificere påtegningen, hvis regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation, eller hvis ledelsen har pålagt revisor begrænsninger i omfanget af det udførte arbejde. Såfremt forholdene er væsentlige, men ikke gennemgribende, skal revisor angive fejlinformationen som et forbehold og konkludere, at regnskabet er retvisende på nær det i forbeholdet anførte. Hvis forholdene derimod er gennemgribende, skal revisor afgive en afkræftende konklusion eller helt undlade at give en konklusion om regnskabet.

Revisor skal endvidere vurdere, hvordan observationer og bemærkninger identificeret ved revisionen af nedskrivningstest skal rapporteres til virksomhedens øverste ledelse. I praksis vil de væsentligste forhold samt revisors konklusion om nedskrivningstesten blive rapporteret i revisionsprotokollatet til regnskabet. Resultatet af revisors revision vil desuden blive drøftet med den daglige ledelse (direktør/økonomichef). Denne drøftelse sker typisk på et afsluttende møde, hvor revisors observationer, bemærkninger og konklusionen bliver gennemgået. I forbindelse med dette møde/udarbejdelsen af protokollat til regnskabet skal revisor indhente skriftlig udtalelse fra virksomhedens ledelse (ledelsens regnskabserklæring). Af denne udtalelse skal det fremgå, at ledelsen har ansvaret for regnskabsaflæggelsen, og ledelsen skal bekræfte, at regnskabet er retvisende, alle transaktioner og oplysninger er fuldstændigt medtaget, og ledelsen har stillet alle relevante informationer til rådighed for revisor.

Hermed afsluttes opgavens behandling af ”revision af nedskrivningstest - med fokus på IAS 36”. Det er opgaveløserens håb, at opgaven har givet øget indsigt og forståelse af den regnskabsmæssige begrebsramme, som regulerer nedskrivningstest, samt hvordan revisor skal planlægge, udføre og foretage rapportering ved revision af nedskrivningstest.

5 Summery

The thesis has been written as the conclusive paper of my studies for M.Sc. in Business Economics and Auditing at Aalborg University. The thesis focuses on Auditing and Financial Accounting. The thesis has the following title: "Audit of impairment test - with focus on IAS 36".

The reason for the choice of subject is that problems relating to impairment of assets/impairment test have become very relevant in the current financial crisis. The crisis has affected the share price, earnings and the future prospects of enterprises negatively which, all other things being equal, means that more enterprises must prepare impairment tests and more enterprises will identify losses as a result of impaired assets.

To a large extent, impairment tests are characterised by estimates, including expectations to the future. Based on this, an audit of an impairment test will always be a difficult procedure to perform, and the current financial crisis has not made it any easier as the crisis has implied increased uncertainty as to the future financial development.

The objective of the thesis is to review the most material auditing and accounting standards which are relevant to the audit of impairment tests and to make a structured review of how the auditor should perform the audit. The objective of the thesis is illustrated by the following main questions:

1. How is an impairment test made under IAS 36?
2. How does the auditor perform an audit of an impairment test and what particular considerations should he/she make in connection with the audit of impairment tests?

The thesis is structured as follows: Chapter 2 discusses the accounting regulation of the impairment of assets (impairment test), including the methods and requirements of IAS 36 to the preparation of an impairment test. Chapter 3 discusses the auditing regulation, including the individual stages of the audit process and how the auditor should consider the estimates included in the impairment test.

Chapter 2

Based on IAS 36, *Impairment of Assets*, I review the requirements, the process and the issues related to the preparation of an impairment test. Under IAS 36, an impairment test must be made if there are internal or external indicators of impairment or if the asset has an indefinite useful life (eg goodwill). The impairment test must be made for the individual asset or for the smallest group of assets that generates cash inflows (CGU). The asset/CGU must be impaired if the carrying amount of the asset/CGU exceeds the recoverable amount of the asset.

The recoverable amount of an asset/CGU is the higher of an asset's fair value less costs to sell and its value in use. In practice, the value in use is applied as the fair value less costs to sell is only known if there is a binding sales agreement between independent parties or if the asset is traded in an active market.

The value in use is the present value of future cash flows expected to arise from an asset or a CGU. The calculation of the value in use is based on the expected future cash flows which are discounted at an appropriate discount rate.

Future cash flows

The future cash flows of the asset/CGU must be stated on the basis of budgets approved by the executive management. The budget period should not go beyond five years unless special circumstances exist in the enterprise. Cash flows for periods beyond the budget period are extrapolated from the most recent budget year by a determined growth factor (terminal value).

Discount rate

The discount rate used must reflect current market assessments of the time value of money and the risks specific to the asset which have not been included in the future cash flows. The discount rate is typically determined based on the WACC of the enterprise. The WACC of the enterprise is determined on the basis of a formula in which the capital structure of the market, the rate of return that investors would require and borrowing costs are included.

Other matters

Certain assets such as goodwill and corporate assets do not by definition generate independent cash flows. Therefore, such assets should, upon initial recognition, be allocated to the CGUs of the enterprise. When making an impairment test such assets are tested together with the CGU(s) to which the assets are allocated.

Presentation

IAS 36 includes extensive disclosure requirements if an enterprise realises impairment losses. We review the IAS 36 requirements to the enterprise's presentation, and our review is supplemented by examples of where and how the presentation may be made in the financial statements. The examples are based on the most recent financial statements of three large Danish enterprises.

Chapter 3

The review and assessment of the audit of impairment tests are based on the International Standards on Auditing (Clarified Standards) which are effective for audits of financial statements for periods beginning on or after 15 December 2009. No complete set of Danish clarity auditing standards is yet available, but the preparation process has been initiated.

The chapter discusses the phases planning, performance and reporting individually and is based on a theoretical review of the requirements/regulations of the standards which is amplified by practical examples of audit procedures and the specific considerations which the auditor should make to obtain adequate and effective audit assurance.

Planning

The section is based on the regulation in the auditing standards of the planning of the audit of financial statements. The planning is based on ISA 300 which is, however, supplemented by eg ISA 315 and 320. The planning is general in nature and is typically performed for the audit as a whole. The section includes examples of the issues to which the auditor should pay special attention in relation to the audit of impairment tests.

Performance

The section focuses on the audit procedures which the auditor must perform to obtain adequate and effective audit assurance as regards the impairment test. The section is based on the theoretical requirements of ISA 500 and ISA 540. These requirements are supplemented by examples of audit procedures which ensure that the auditor obtains adequate and effective audit assurance about the individual elements of the impairment test. Moreover, the section includes examples of check lists which the auditor may use in connection with the audit of impairment tests.

Reporting

The section includes a theoretical review of the requirements of the standards for the auditor's reporting to the management and shareholders of an enterprise. Moreover, the section includes examples of how impairment losses in respect of assets may be included in the auditor's long-form report and how it may affect the auditor's report on the financial statements.

6 Litteraturliste

Love

Årsregnskabsloven

Revisorloven

Standarder

Regnskab

IAS 36 – værdiforringelse af aktiver.

Revision

ISA 200 – Overall Objectives of the Independent Auditor and the Conduct of an Audit in Accordance with International Standards on Auditing.

ISA 260 – Communicating with Those Charged with Governance.

ISA 265 – Communication Deficiencies in Internal Control to Those Charged with Governance and Management.

RS 265 – Revisionsprotokollen.

ISA 300 – Planning an Audit of Financial Statements.

ISA 315 – Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and Its Environment.

ISA 320 – Materiality in Planning and Performing an Audit.

ISA 330 – The Auditor's Responses to Assessed Risks.

ISA 500 – Audit Evidence.

ISA 540 – Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures

ISA 580 – Written Representations.

ISA 620 – Using the Work of an Auditor's Expert.

ISA 700 – Forming an Opinion and Reporting on Financial Statements.

ISA 705 – Modifications to the Opinion in the Independent Auditor's Report.

ISA 706 – Emphasis of Matter Paragraphs and Other Matter Paragraphs in the Independent Auditor's Report.

RS 3400 (IAS 3400) – Undersøgelse af fremadrettede finansielle oplysninger

Bøger

Internationale regnskabsstandarder (IFRS) bind 1 og 2, 2007, Magnus Informatik, ISBN: 978-87-7762-705-7.

Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder - fra dansk praksis til IFRS, 3 udgave, Jan Fedders og Henrik Steffensen, Forlaget Thomsen, ISBN: 978-87-619-2137-6.

Revision 2008/09, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, ISBN: 978-87-619-2488-9.

Corporate Finance, 1. udgave, 1. oplag, Per Vestergaard Andersen, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, ISBN: 87-574-0629-4.

Revisorhåndbogen 2009 - Revision, Thomsen Reuters, ISBN: 978-87-619-2206-9.

Regnskabshåndbogen 2009, PricewaterhouseCoopers, ISBN: 87-91837-11-1.

The IFRS Manual of Accounting, PricewaterhouseCoopers, ISBN: 1-84140-831-X.

IFRS - Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, Deloitte, ISBN: 978-87-89152-00-4.

IFRS i praksis 2006, udvalgte områder med fokus på præsentation, Ernst & Young, ISBN: 87-88874-23-0.

Tidsskrifter/artikler

Revision & Regnskabsvæsen nr. 2 - februar 2009.

Revision & Regnskabsvæsen nr. 12 - december 2008.

Department of business studies nr. 10, 2008 – Ny revisionsstandardisering om revisionsprocessen – en empirisk undersøgelse af effekten på revisionsplanlægning I en dansk kontekst, Lars Kiertzner, ISBN 978-87-91646-15-7.

Notat af 6. marts 2009 fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen med titlen ”Udvalgte revisionsmæssige forhold, som revisor skal overveje i lyset af de ændrede markedsforhold”.

Hjemmesider

www.fsr.dk

www.ifac.org

www.iasb.org

Regnskaber

Vestas A/S - årsrapport 2008.

Lego A/S - årsrapport 2008.

Danisco A/S - årsrapport 2008/09.

7 Bilag

7.1 Eksempler på noteoplysninger

Nedenfor er givet en række eksempler på, hvordan tab ved værdiforringelse af aktiver bør omtales i noterne. Eksemplerne er fra seneste årsrapport for Vestas A/S, Lego A/S og Danisco A/S.

Vestas A/S¹¹⁴

Regnskabspraksis

Balancen

Immaterielle aktiver

Goodwill

Goodwill indregnes ved første indregning i balancen til kostpris. Efterfølgende måles goodwill til kostpris med fradrag af akkumulerede nedskrivninger. Der foretages ikke amortisering af goodwill.

Den regnskabsmæssige værdi af goodwill allokeres til koncernens pengestrømsfrembringende enheder. Fastlæggelsen af pengestrømsfrembringende enheder følger den ledelsesmæssige struktur og interne økonomistyring. Ledelsen vurderer, at det laveste niveau for pengestrømsfrembringende enheder, hvortil den regnskabsmæssige værdi af goodwill kan allokeres, er koncernens geografiske segmenter, jf. afsnittet "Segmentoplysninger".

Den regnskabsmæssige værdi af goodwill testes minimum én gang årligt for værdiforringelse sammen med de øvrige langfristede aktiver i den pengestrømsfrembringende enhed, hvortil goodwill er allokeret, og nedskrives til genindvindingsværdi over resultatopgørelsen, såfremt den regnskabsmæssige værdi er højere.

Genindvindingsværdien opgøres som hovedregel som nutidsværdien af de forventede fremtidige nettopengestrømme fra den virksomhed eller aktivitet (pengestrømsfrembringende enhed), som goodwill er knyttet til. Alternativt opgøres genindvindingsværdien som dagsværdien fratrasket omkostninger til salg. Nedskrivning af goodwill indregnes på en separat linje i resultatopgørelsen.

Værdiforringelse af aktiver

Goodwill og immaterielle aktiver med udefinerbar brugstid testes årligt for værdiforringelse, første gang inden udgangen af overtagelsesåret. Udviklingsprojekter under udførelse testes tilsvarende årligt for værdiforringelse.

Den regnskabsmæssige værdi af goodwill testes for værdiforringelse sammen med de øvrige langfristede aktiver i den pengestrømsfrembringende enhed, hvortil goodwill er allokeret, og nedskrives til genindvindingsværdi over resultatopgørelsen, såfremt den regnskabsmæssige værdi er højere. Nedskrivning af goodwill indregnes på en separat linje i resultatopgørelsen.

Udsudte skatteaktiver vedrørende fremførbare underskud vurderes årligt og indregnes kun i det omfang, det er sandsynligt, at de vil blive udnyttet i fremtidige perioder.

Den regnskabsmæssige værdi af øvrige langfristede aktiver vurderes årligt for at afgøre, om der er indikation af værdiforringelse. Når en sådan indikation er til stede, beregnes aktivets genindvindingsværdi. Genindvindingsværdien er den højeste af aktivets dagsværdi med fradrag af forventede afhændelsesomkostninger eller kapitalværdi. Kapitalværdien beregnes som nutidsværdien af forventede fremtidige pengestrømme fra aktivet eller den pengestrømsfrembringende enhed, som aktivet er en del af.

Et tab ved værdiforringelse indregnes, når den regnskabsmæssige værdi af et aktiv henholdsvis en pengestrømsfrembringende enhed overstiger aktivets eller den pengestrømsfrembringende enheds genindvindingsværdi. Tab ved værdiforringelse indregnes i resultatopgørelsen under henholdsvis produktions-, forsknings- og udviklings-, salgs- og distributions- samt administrationsomkostninger. Nedskrivning af goodwill indeholdes i en særskilt linje i resultatopgørelsen.

Nedskrivninger af goodwill tilbageføres ikke. Nedskrivninger på andre aktiver tilbageføres i det omfang, der er sket ændringer i de forudsætninger og skøn, der førte til nedskrivningen.

Nedskrivninger tilbageføres kun i det omfang, aktivets nye regnskabsmæssige værdi ikke overstiger den regnskabsmæssige værdi, aktivet ville have haft efter afskrivninger, såfremt aktivet ikke havde været nedskrevet.

Noter til resultatopgørelsen

Vestas A/S har ikke indregnet noget tab ved værdiforringelse af aktiver, hvorfor jeg har valgt at undlade at vise noterne. Til orientering er der tale om note 3 "Segmentoplysninger" og note 5 "Af- og nedskrivninger".

¹¹⁴ Årsrapport 2008 for Vestas A/S

Noter til balancen

Vestas A/S har ikke indregnet noget tab ved værdiforringelse af aktiver, hvorfor jeg har valgt at undlade at vise taldelen af noterne herfor. Til orientering er der tale om note 12 "Immaterielle aktiver" og note 13 "Materielle aktiver".

12 IMMATERIELLE AKTIVER (FORTSAT)

Goodwill

Ledelsen har pr. 31. december 2008 afsluttet en værdiforringelsestest af den regnskabsmæssige værdi af goodwill. Værdiforringelsestesten er foretaget i fjerde kvartal på basis af de af direktionen og bestyrelsen godkendte budgetter og forretningsplaner samt øvrige forudsætninger med de efter IAS 36 fornødne tilpasninger.

Hovedparten af den regnskabsmæssige værdi af goodwill i Vestas-koncernen er fremkommet i forbindelse med fusionen mellem Vestas Wind Systems A/S og NEG Micon A/S i 2004, hvor Vestas overtog NEG Micon A/S.

Med henblik på værdiforringelsestesten er den regnskabsmæssige værdi af goodwill pr. 1. januar 2004 med tillæg af goodwill fra efterfølgende overtagelser fordelt på de pengestrømsfrembringende enheder Europa, Nord- og Sydamerika og Asien/Oceanien. Pr. 31. december 2008 udgør goodwill i de tre enheder henholdsvis EUR 229 mio., EUR 84 mio. og EUR 7 mio.

Ved værdiforringelsestesten for pengestrømsfrembringende enheder sammenholdes genindvindingsværdien (nytteværdien), der er opgjort som den tilbagediskonterede værdi af de forventede fremtidige pengestrømme, med den regnskabsmæssige værdi af de enkelte pengestrømsfrembringende enheder.

Forventede fremtidige pengestrømme baseres på budgetter og forretningsplaner for de kommende fem år.

For alle segmenterne er de væsentligste parametre omsætning, EBIT, pengebindinger i arbejdskapital, igangværende og kontraherede investeringer i materielle aktiver samt vækstforudsætninger.

Væksten i omsætningen fra 2007 til 2008 udgjorde 24 pct., og i perioden 2004-2007 udgjorde den i gennemsnit 28 pct. pr. år.

Vækstraten anvendt i værdiforringelsestesten for årene efter 2010 er 2,5 pct., der dog af forsigtighedshensyn er væsentligt lavere end den forventede vækstrate.

Den 31. december 2008 udgjorde arbejdskapitalen 5 pct. af årets omsætning. I perioden 2004-2007 bevægede arbejdskapitalen i pct. af omsætningen sig fra 29 til (1) pct. Det er Vestas' vurdering, at arbejdskapitalen i fremtiden maksimalt vil udgøre 10 pct., hvilket er anvendt i værdiforringelsestesten.

Budgetter og forretningsplaner for de kommende fem år er baseret på Vestas' nuværende, igangværende samt kontraherede investeringer, hvori risici i de væsentlige parametre er vurderet og indregnet i de fremtidige forventede pengestrømme. De første fem år er baseret på den af ledelsen godkendte strategi "No. 1 in Modern Energy". Fremskrivninger for år seks og fremefter er baseret på generelle forventninger til markedet samt risici.

Terminalværdien efter de fem år fastsættes under hensyntagen til generelle vækstforventninger i de pågældende segmenter.

De anvendte diskonteringssatser til beregning af genindvindingsværdien er før skat og afspejler den risikofrie rente i de enkelte geografiske segmenter med tillæg af risici knyttet hertil. Koncernens fremtidige kapitalstruktur forventes forsat at bestå af en høj egenkapitalandel.

	Diskonteringssatser før skat (%)		Vækst i terminalperioden (%)	
	2008	2007	2008	2007
Europa	16,1	16,8	2,5	2,5
Nord- og Sydamerika	16,9	16,6	2,5	2,5
Asien/Oceanien	17,8	17,8	2,5	2,5

Det er ledelsens vurdering, at sandsynlige ændringer i de grundlæggende forudsætninger ikke vil medføre, at den regnskabsmæssige værdi af goodwill vil overstige genindvindingsværdien i nogle af segmenterne.

Udviklingsprojekter

Indregnede færdiggjorte udviklingsprojekter og udviklingsprojekter under udførelse omfatter udvikling og test af nye vindmøller. De nye vindmøller forventes at medføre konkurrencefordele og dermed en styrkelse af koncernens markedsposition.

Værdien af de indregnede udviklingsprojekter er sammenholdt med den forventede afsætning af de enkelte vindmølle typer. Dette har ikke givet anledning til værdiregulering af den indregnede værdi af udviklingsprojekter i 2008.

Software

Software omfatter omkostninger ved erhvervelse af softwarelicenser og egenudvikling. Værdien af det indregnede software er sammenholdt med den forventede nytteværdi. Der er ikke identificeret indikatorer på værdiforringelse.

Lego A/S¹¹⁵

Regnskabspraksis

Nedskrivning af aktiver

Aktiver, der afskrives, gennemgås for værdiforringelse, når begivenheder eller ændringer i forhold indikerer, at den regnskabsmæssige værdi eventuelt ikke kan genindvindes.

Nedskrivninger indregnes med det beløb, hvormed aktivets regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien. Genindvindingsværdien er den højeste værdi af aktivets dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger og kapitalværdien. Med henblik på en vurdering af værdiforringelse samles aktiverne i den mindste gruppe af aktiver, hvor der er separate identificerbare pengestrømme (pengestrømsfrembringende enheder).

Noter til resultatopgørelsen

NOTE 7. Af- og nedskrivninger

	2008	2007
Patenter	2	-
Immaterielle anlægsaktiver	2	-
Bygninger og installationer	43	26
Produktionsanlæg og maskiner	203	220
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	40	31
	290	277
Klassificeres som:		
Produktionsomkostninger	201	213
Salgs- og distributionsomkostninger	25	16
Administrationsomkostninger	41	37
Nedskrivning af langfristede aktiver	20	-
Andre driftsomkostninger	3	1
	290	277

Noter til Balancen

Tab ved værdiforringelse fremgår ikke direkte af noterne for balancen, hvorfor jeg har valgt at undlade at vise noterne. Til orientering er der tale om note 15 "Materielle aktiver".

¹¹⁵ Årsrapport 2008 for Lego A/S

Regnskabspraksis

Goodwill

Goodwill amortiseres ikke, men testes for værdiforringelse en gang årligt eller hyppigere, hvis der er indikation for værdiforringelse. Ved test for værdiforringelse i koncernregnskabet er goodwill fordelt på koncernens pengestrømsgenererende enheder. Nedskrivninger indregnes i resultatopgørelsen og tilbageføres ikke efterfølgende. Ved afhændelse af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder eller fælles kontrollerede virksomheder medregnes goodwill i opgørelsen af gevinsten eller tabet ved afhændelsen.

Immaterielle aktiver med ubestemmelige brugstider måles til kostpris med fradrag af akkumulerede nedskrivninger.

Værdiforringelse af langfristede aktiver

Ved regnskabsårets afslutning gennemgås de regnskabsmæssige værdier af materielle og immaterielle langfristede aktiver med

bestemmelig brugstid med henblik på at fastsætte, hvorvidt der er indikationer på værdiforringelse. Hvis en sådan indikation er til stede, skønnes aktivets genindvindingsværdi med henblik på at fastslå omfanget af en eventuel værdiforringelse.

Hvor aktivet ikke tilvejebringer pengestrømme, der anses for uafhængige af andre aktiver, estimeres genindvindingsværdien af den enhed, som aktivet tilhører.

Aktiver med ubestemmelig brugstid, herunder goodwill, underkastes en årlig test for værdiforringelse, og hvis der er indikationer på værdiforringelse.

Genindvindingsværdien vurderes til dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger eller brugsværdi, hvor denne er højere. Ved vurdering af kapitalværdien tilbagediskonteres skønnede fremtidige pengestrømme til nutidsværdi ved hjælp af en diskonterings-sats, der afspejler aktuelle markedsvurderinger af den tidsmæssige værdi af penge og særlige risici tilknyttet aktivet, for hvilke der ikke er reguleret i de skønnede fremtidige pengestrømme.

Såfremt aktivets genindvindingsværdi skønnes at være lavere end den regnskabsmæssige værdi, nedskrives den regnskabsmæssige værdi til genindvindingsværdien. En eventuel nedskrivning indregnes i resultatopgørelsen.

I tilfælde hvor nedskrivningen tilbageføres efterfølgende, forhøjes aktivets regnskabsmæssige værdi til det korrigerede skøn af genindvindingsværdien, dog maksimalt til den regnskabsmæssige værdi, som aktivet ville have haft, hvis aktivet ikke havde været nedskrevet. En tilbageførsel af nedskrivning indregnes i resultatopgørelsen. Nedskrivning af goodwill tilbageføres ikke.

For finansielle langfristede aktiver, der ikke måles til dagsværdi, vurderes det pr. balancedagen, om der er objektive indikationer for, at et aktiv eller en gruppe af aktiver er blevet værdiforringet. I givet fald opgøres aktivets genindvindingsværdi, og hvis denne er mindre end den regnskabsmæssige værdi, nedskrives til genindvindingsværdien.

¹¹⁶ Årsrapport 2008/09 for Danisco A/S

Noter til resultatopgørelsen

2 SEGMENTOPLYSNINGER

Forretningssegmenter 2008/09

Rapporteringssegmenterne er strategiske forretningsenheder, der tilbyder forskellige produkter og serviceydelser. Enablers, Cultures og Sweeteners har en fælles salgsorganisation (SAFI), mens Genencors salg varetages inden for Genencor-segmentet. Enablers producerer og markedsfører produkter, der påvirker konsistensen og mundfylden i en række føde- og drikkevarer. Produkterne øger desuden tolerancen ved den industrielle produktion og forlænger levetiden.

Cultures er blandinger af naturlige mikroorganismer eller stammer, der er kendt for sikker anvendelse. De omfatter primært mælkesyre-bakterier, men også andre typer af bakterier samt gær og mug. Sweeteners omfatter en række produkter, der anvendes som erstatning for eller til at reducere indholdet af sukker. De fremstilles på basis af en række naturlige råvarer, herunder træ, mælkesukker og også sakkarose (sukker).

Genencor fremstiller og markedsfører enzymer til fødevarer- og foderindustrier som bagerier, mejerier og dyrefoder. Desuden fremstilles og markedsføres tekniske enzymer til f.eks. vaskemidler og bioethanol.

Enzymer er naturligt forekommende proteiner, der produceres af alle levende celler. Enzymer er vitale for liv, da de fremskynder biokemiske reaktioner, der ellers ville være for langsomme til at understøtte liv.

Regnskabspraksis for driftssegmenterne er identisk med de, der er beskrevet i noten for anvendt regnskabspraksis. Udviklingen i aktiviteterne evalueres på baggrund af operationelt resultat før aktiebaseret aflønning, renteudgifter og skat. Salg og overførsler inden for segmenterne behandles som om, salget eller overførelserne var sket til tredjemand i overensstemmelse med Daniscos regler for intern afregning.

(Mio. kr.)	Food Ingredients			Genencor	I alt
	Enablers	Sweeteners	Cultures		
Resultatopgørelse					
Nettoomsætning	5,544	1,495	1,936	4,065	13,040
Intern omsætning	-	-	(19)	(30)	(49)
Ekstern omsætning	5.544	1.495	1.917	4.035	12.991
Operationelt resultat før aktiebaseret aflønning og særlige poster	646	77	320	401	1.444
Organisk vækst (%)	6	(12)	9	7	4
EBITDA før særlige poster	906	175	420	636	2,137
EBITDA-margin (%)	16,3	11,7	21,7	15,6	
EBIT-margin (%)	11,7	5,2	16,5	9,9	
Særlige poster	(43)	(578)	(10)	(107)	(738)
Operationelt resultat før aktiebaseret aflønning	603	(501)	310	294	706
Indtægter fra associerede virksomheder og joint ventures	-	-	-	(42)	(42)
Væsentlige ikke-kontante omkostninger indeholdt i operationelt resultat					
Afskrivninger og amortiseringer	(260)	(98)	(100)	(235)	(693)
Nedskrivninger	-	(99)	-	(73)	(172)
Nedskrivning af goodwill	-	(459)	-	-	(459)
Andre væsentlige omkostninger indeholdt i operationelt resultat					
Bio Chemicals-projekter (Goodyear)	-	-	-	(40)	(40)
Aktiver	5.224	2.434	3.633	7.857	19.148
Information om aktiver					
Køb af langfristede aktiver*	343	77	163	291	874
Investeringer i joint ventures	-	-	-	102	102
Nettoarbejdskapital	1,587	795	424	1,107	3,913
Nettolangfristede aktiver eksklusive goodwill	2,002	785	827	2,240	5,854
Nettodriftsaktiver	3.589	1.580	1.251	3.347	9.767
Goodwill	907	700	2,025	3,906	7,538
Investeret kapital	4.496	2.280	3.276	7.253	17.305
RONOA (%)	18,3	4,8	25,4	11,8	

* Bortset fra finansielle aktiver

5 AFSKRIVNING, NEDSKRIVNING OG AMORTISERING

(Mio. kr.)	2008/09	2007/08
Årets afskrivning, nedskrivning og amortisering indregnet i nedennævnte omkostninger		
Produktionsomkostninger	(459)	(484)
Forsknings- og udviklingsomkostninger	(42)	(44)
Distributions- og salgsomkostninger	(127)	(85)
Administrationsomkostninger	(68)	(69)
Andre driftsindtægter og driftsomkostninger	(2)	(11)
Særlige poster	(632)	(63)
I alt, fortsættende aktiviteter	(1.330)	(756)
I alt, ophørte aktiviteter	(491)	(992)
I alt	(1.821)	(1.748)

Særlige poster i fortsættende aktiviteter omfatter tab på nedskrivning af goodwill på 460 mio. kr. (2007/08 0 mio. kr.), nedskrivninger på materielle aktiver på 142 mio. kr. (2007/08 63 mio. kr.) og nedskrivninger på patenter, rettigheder og licenser på 30 mio. kr. (2007/08 0 mio. kr.).

Ophørte aktiviteter inkluderer tab på nedskrivning af goodwill på 200 mio. kr. (2007/08 600 mio. kr.) og nedskrivninger på materielle aktiver på 0 mio. kr. (2007/08 38 mio. kr.).

8 SÆRLIGE POSTER

(Mio. kr.)	2008/09	2007/08
Gevinst ved salg af aktivitet	-	9
Nedskrivning af goodwill	(460)	-
Nedskrivning på patenter, rettigheder og licenser	(30)	-
Nedskrivning af materielle aktiver	(142)	(63)
Omstruktureringsomkostninger	(106)	(48)
Tilbageførsel af hensættelse vedrørende frasolgte virksomheder	-	7
I alt	(738)	(95)

Noter til balancen

12 IMMATERIELLE AKTIVER

(Mio. kr.)	Goodwill	Software	Patenter, rettigheder og licenser	Immaterielle aktiver under udvikling	Andre	I alt
Kostpris 1. maj 2008	8.110	579	822	44	577	10.132
Valutakursregulering af primoværdi	274	13	28	(2)	22	335
Tilgang ved køb af virksomheder og aktiviteter	354	-	19	-	58	431
Dagsværdiregulering af sidste års køb af virksomheder og aktiviteter	2	-	-	-	-	2
Årets nedskrivninger	(660)	-	-	-	-	(660)
Tilgang	-	16	84	23	11	134
Tilgang egenudviklede aktiver	-	-	-	18	-	18
Afgang ved salg af virksomheder og aktiviteter	(542)	(89)	(188)	-	(270)	(1.089)
Afgang	-	(4)	(29)	-	-	(33)
Overført til (fra) andre poster	-	65	2	(67)	-	-
Kostpris 30. april 2009	7.538	580	738	16	398	9.270
Amortiseringer 1. maj 2008	-	(383)	(270)	-	(102)	(755)
Valutakursregulering af primoværdi	-	(5)	(14)	-	(20)	(39)
Afgang ved salg af virksomheder og aktiviteter	-	82	18	-	38	138
Årets nedskrivninger	-	-	(30)	-	-	(30)
Amortiseringer på årets afgang	-	2	27	-	-	29
Årets amortiseringer	-	(83)	(37)	-	(49)	(169)
Amortiseringer 30. april 2009	-	(387)	(306)	-	(133)	(826)
Regnskabsmæssig værdi 30. april 2009	7.538	193	432	16	265	8.444

Dagsværdiregulering af sidste års køb af virksomheder og aktiviteter

Dagsværdiregulering af sidste års køb af virksomheder vedrører Innovation Ingredients (Pty.) Ltd. og skyldes justering på 2 mio. kr. af en aftale om earn-out.

Andre immaterielle aktiver

I patenter, rettigheder og licenser indgår varemærkerettigheder. Andre immaterielle aktiver omfatter primært værdi af kundecontrakter og enzyntechnologi. Varemærkerettigheder og enzyntechnologi, der fortsat er i brug, har ubestemmelig brugstid og måles til kostpris med fradrag af nedskrivninger. Disse aktiver er inkluderet i de årlige Nedskrivningstests af goodwill. Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle aktiver med ubestemmelig brugstid er 182 mio. kr. (2007/08 228 mio. kr.) fordelt på følgende pengestrømsgenererende enheder: Emulsifiers 2 mio. kr., Gums & Systems 14 mio. kr., Cultures 66 mio. kr. og Genencor 100 mio. kr.

Nedskrivningstests af goodwill

Den bogførte værdi af goodwill på 7.538 mio. kr. er fordelt på gruppens 5 pengestrømsgenererende enheder: Emulsifiers 99 mio. kr., Gums & Systems 808 mio. kr., Cultures 2.025 mio. kr., Sweeteners 700 mio. kr. og Genencor 3.906 mio. kr.
For goodwill gennemføres nedskrivningstests, hvorved genindvindingsværdien estimeres. Genindvindingsværdien er den højeste værdi af brugsværdien (diskonterede estimerede pengestrømme) og den estimerede markedsværdi reduceret med salgsomkostninger. Nedskrivningstests gennemføres, hvis der er indikation for nedskrivningsbehov, dog mindst årligt i forbindelse med bestyrelsens og direktionens strategigennemgang. Det sikres herved, at den bogførte investerede kapital ikke overstiger genindvindingsværdien. I 2008/09 indikerede vanskelige markedsforskel i Sweeteners et potentielt nedskrivningsbehov, og en test blev gennemført separat for Sweeteners, da indikationerne forelå. Den 2. marts 2009 blev en nedskrivning af goodwill på 460 mio. kr. annonceret. I forbindelse med udfærdigelse af årsrapporten er nedskrivningen blevet revurderet, hvilket viste at yderligere nedskrivning ikke er påkrævet ved afslutningen af regnskabsåret.
Nedskrivningstests for Emulsifiers, Gums & Systems, Cultures og Genencor viste, at der ikke var behov for nedskrivning af goodwill, der er fordelt til disse enheder.
I de gennemførte test blev fremtidige pengestrømme baseret på budgettet for 2009/10, strategibudgetter for 2010/11-2011/12 og fremskrivninger for de følgende to år. Der blev anvendt generelle fremskrivningsparametre i år 4 og 5 for alle enheder undtagen Sweeteners, hvor specifikke vurderinger blev foretaget. De generelle fremskrivningsparametre for salg, EBIT og arbejdskapital var: Emulsifiers og Gums & Systems 3,5%, Cultures og Genencor 4%. Generelle parametre for investeringer i faste aktiver blev sat til 15% af salgsvæksten.
Terminalværdier er påvirket af evig vækst, som er estimeret til 3%-4% afhængig af en forsigtigt skønnet industrivækst for den pågældende enheds produktområde: Sweeteners 3%, Emulsifiers og Gums & Systems 3,5%, Cultures og Genencor 4%.
Satsen for tilbagediskontering er sat til en WACC på 7,12%, og den kontante skat er sat til 30% for alle enheder for alle år.

13 MATERIELLE AKTIVER

(Mio. kr.)	Grunde og bygninger	Produktionsanlæg og maskiner	Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	Forudbet. og anlæg under udførelse	I alt
Kostpris 1. maj 2008	4.969	10.601	1.085	721	17.376
Valutakursregulering af primoværdi	(13)	(24)	(9)	50	4
Tilgang ved køb af virksomheder og aktiviteter	9	6	1	-	16
Tilgang	78	153	42	806	1.079
Afgang ved salg af virksomheder og aktiviteter	(1.866)	(5.071)	(226)	(29)	(7.192)
Afgang	(250)	(378)	(69)	-	(697)
Overført til (fra) andre poster	243	624	52	(919)	-
Kostpris 30. april 2009	3.170	5.911	876	629	10.586
Af- og nedskrivninger 1. maj 2008	(2.368)	(6.240)	(746)	-	(9.354)
Valutakursregulering af primoværdi	74	(4)	21	-	91
Afgang ved salg af virksomheder og aktiviteter	1.090	3.131	176	-	4.397
Afskrivninger på årets afgang	170	365	63	-	598
Årets afskrivninger	(163)	(557)	(100)	-	(820)
Årets nedskrivninger	(49)	(91)	(2)	-	(142)
Overført (til) fra andre poster	6	(8)	2	-	-
Af- og nedskrivninger 30. april 2009	(1.240)	(3.404)	(586)	-	(5.230)
Regnskabsmæssig værdi 30. april 2009	1.930	2.507	290	629	5.356
Heraf finansielt leasede aktiver	65	-	18	-	83

Som følge af ophør af enzymproduktionen på Genencors fabrik i Rochester, USA, og en reduktion af xylitolproduktionen på Sweeteners' fabrik i Anyang, Kina, er produktionsfaciliteterne blevet nedskrevet med 142 mio. kr. Nedskrivninger på materielle aktiver indregnes under særlige poster, se note 8, Særlige poster.

7.2 Gældende revisionsstandarder

Internationale

ISAs and ISQC 1

The complete listing of the ISAs and ISQC 1 is set forth below, along with the Basis for Conclusions for each project. These staff-prepared documents provide background information, main comments received on the exposure drafts, and the IAASB's conclusions regarding these comments in developing the final standard.

Although the IAASB previously released the standards following the Public Interest Oversight Board's approval of due process, a consistency review of all standards, in connection with the IAASB's December 2008 meeting, resulted in changes. The versions of the standards issued in February 2009 (listed below) indicate in marked text the changes resulting from the review.

In finalizing the 2009 Handbook of International Standards on Auditing and Quality Control, minor editorial and formatting changes were made to these marked versions of the standards. To assist those using the marked versions of the standards as a basis for national purposes, a [bridging document](#) has been prepared. This document shows the changes made subsequent to the IAASB's consistency review in December 2008 to arrive at the final version of the standard that appears in the 2009 Handbook.

With the release of the 2009 Handbook, final clean versions of the individual standards, dated April 2009, are now made available below.

[**ISA 200, Overall Objectives of the Independent Auditor and the Conduct of an Audit in Accordance with International Standards on Auditing**](#)

[**ISA 210, Agreeing the Terms of Audit Engagements**](#)

[**ISA 220, Quality Control for an Audit of Financial Statements**](#)

[**ISA 230, Audit Documentation**](#)

[**ISA 240, The Auditor's Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements**](#)

[**ISA 250, Consideration of Laws and Regulations in an Audit of Financial Statements**](#)

[**ISA 260, Communication with Those Charged with Governance**](#)

[**ISA 265, Communicating Deficiencies in Internal Control to Those Charged with Governance and Management**](#)

[**ISA 300, Planning an Audit of Financial Statements**](#)

[**ISA 315, Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and Its Environment**](#)

[ISA 320, Materiality in Planning and Performing an Audit](#)

[ISA 330, The Auditor's Responses to Assessed Risks](#)

[ISA 402, Audit Considerations Relating to an Entity Using a Service Organization](#)

[ISA 450, Evaluation of Misstatements Identified during the Audit](#)

[ISA 500, Audit Evidence](#)

[ISA 501, Audit Evidence-Specific Considerations for Selected Items](#)

[ISA 505, External Confirmations](#)

[ISA 510, Initial Audit Engagements-Opening Balances](#)

[ISA 520, Analytical Procedures](#)

[ISA 530, Audit Sampling](#)

[ISA 540, Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures](#)

[ISA 550, Related Parties](#)

[ISA 560, Subsequent Events](#)

[ISA 570, Going Concern](#)

[ISA 580, Written Representations](#)

[ISA 600, Special Considerations-Audits of Group Financial Statements \(Including the Work of Component Auditors\)](#)

[ISA 610, Using the Work of Internal Auditors](#)

[ISA 620, Using the Work of an Auditor's Expert](#)

[ISA 700, Forming an Opinion and Reporting on Financial Statements](#)

[ISA 705, Modifications to the Opinion in the Independent Auditor's Report](#)

[ISA 706, Emphasis of Matter Paragraphs and Other Matter Paragraphs in the Independent Auditor's Report](#)

[ISA 710, Comparative Information-Corresponding Figures and Comparative Financial Statements](#)

ISA 720, The Auditor's Responsibilities Relating to Other Information in Documents Containing Audited Financial Statements

ISA 800, Special Considerations-Audits of Financial Statements Prepared in Accordance with Special Purpose Frameworks

ISA 805, Special Considerations-Audits of Single Financial Statements and Specific Elements, Accounts or Items of a Financial Statement

ISA 810, Engagements to Report on Summary Financial Statements

International Standard on Quality Control (ISQC) 1, Quality Controls for Firms that Perform Audits and Reviews of Financial Statements, and Other Assurance and Related Services Engagements

Danske

AJOURFØRTE/OMSKREVNE REVISIONSSTANDARDE	Ny	Ajourf ørt og om- skrevet	Omskre vet
RS 1, Kvalitetsstyring i firmaer, som udfører revision og review af regnskaber, andre erklæringsopgaver med sikkerhed samt beslægtede opgaver			X
RS 200, Den uafhængige revisors overordnede mål og revisionens gennemførelse i overensstemmelse med danske revisionsstandarder		X	
RS 210, Aftaler om revisionsopgavers vilkår			X
RS 220, Kvalitetskontrol ved revision af regnskaber			X
RS 230, Revisionsdokumentation			X
RS 240, Revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskaber			X
RS 250, Overvejelser vedrørende love og øvrig regulering ved revision af regnskaber			X
RS 260, Kommunikation med den øverste ledelse		X	
RS 265, Kommunikation med den øverste ledelse og den daglige ledelse om mangler i intern kontrol	X		
RS 300, Planlægning af revision af regnskaber			X
RS 315, Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse af virksomheden og dens omgivelser.			X
RS 320, Væsentlighed ved planlægning og udførelse af en revision		X	
RS 330, Revisors reaktion på vurderede risici			X
RS 402, Revisions overvejelser ved en virksomhed der anvender servicebureau		X	
RS 450, ¹¹⁷ Vurdering af fejlinformation konstateret under revisionen	X	X	
RS 500, Revisionsbevis			X
RS 501, Revisionsbevis – specifikke overvejelser for udvalgte poster			X
RS 505, Eksterne bekræftelser		X	
RS 510, Førstegangsrevisionsopgaver – primobalancer			X
RS 520, Analytiske handlinger			X
RS 530, Stikprøver			X
RS 540, ¹¹⁸ Revision af regnskabsmæssige skøn, herunder regnskabsmæssige skøn af dagsværdi og tilknyttede oplysninger		X	
RS 550, Nærtstående parter		X	

¹¹⁷ Tidligere indeholdt i RS 320

¹¹⁸ Indeholder RS 545, Revision af målinger til og oplysninger om dagsværdi.

AJOURFØRTE/OMSKREVNE REVISIONSSTANDARDER	Ny	Ajourf ørt og om- skrevet	Omskre vet
RS 560, Efterfølgende begivenheder			X
RS 570, Fortsat drift (Going concern)			X
RS 580, Skriftlige udtalelser		X	
RS 600, Særlige overvejelser – Revision af koncernregnskaber (Herunder komponentrevisors arbejde)		X	
RS 610, Anvendelse af intern revisors arbejde			X
RS 620, Anvendelse af en revisorvalgt ekspert		X	
RS 700, Udformning af konklusionen og rapportering på regnskaber			X
RS 705, ¹¹⁹ Modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring		X	
RS706, ³ Supplerende oplysninger og oplysning om andre forhold i den uafhængige revisors erklæring		X	
RS 710, Sammenligninger – Sammenligningstal og regnskab til sammenligning			X
RS 720, Revisor ansvar for andre informationer i dokumenter der indeholder reviderede regnskaber			X
RS 800, Særlige overvejelser – Revision af regnskabet udarbejdet i overensstemmelse med en regnskabsmæssig begrebsramme med særligt formål		X	
RS 805, ¹²⁰ Særlige overvejelser – Revision af enkeltstående regnskabsmæssige opgørelser, specifikke elementer, konti eller poster i et regnskab.		X	
RS 810, ⁴ Erklæringsopgave på regnskabssammendrag		X	
Oversigt over RS ¹²¹			

¹¹⁹ Tidligere indeholdt i RS 701

¹²⁰ Tidligere indeholdt i RS 800

¹²¹ Følgeskrivelse om udkast til ajourførte/omskrevne revisionsstandarde fra oktober 2009 fra Revisionsteknisk udvalg

7.3 Checkliste til at vurdere behovet for en nedskrivning på koncerngoodwill

	Stamdata: Klient: Klientkode: Årsregnskab/delårsregnskab: Balancedag: Checklisten er udarbejdet af: Checklisten er gennemgået af:	
1.	Oplysninger om koncerngoodwill: Bogført værdi på balancedagen efter afskrivninger: Anskaffelsestidspunkt: Oprindelig værdi ved anskaffelsen:	
2.	Har specialafdelinger (TS, regnskabsfaglig afdeling eller andre) været involveret i vurderingen af nedskrivningsbehovet? Angiv navnet og afdelingen på den person, der har været involveret: Såfremt ingen fra specialafdelingerne har været involveret bedes dette begrundet.	
3.	Er der indikationer på, at koncerngoodwill skal nedskrives?	
	Eksterne indikatorer:	
	Der er sket væsentlige ændringer indenfor de generelle markedsforhold, teknologi, eller lovgivning, som har negativ indvirkning på CGU'ens indtjening;	
	Der er sket væsentlige ændringer i kurserne på de valutaer som CGU'en handler i.	
	Der er sket en stigning i det generelle renteniveau, som formodes at have en afsmittende virkning på CGU'ens diskonteringsfaktor og hermed nytteværdien af CGU'en.	
	Der er sket væsentlige ændringer i andre relevante eksterne forhold som har negativ indflydelse på CGU'ens fremtidige indtjening.	

	Interne indikatorer:	
	Væsentlige ændringer i kunde- eller leverandørforhold	
	CGU'en rapporterer væsentlige budgetafvigelser eller den fremtidige indtjening bliver ringere end forventet.	
	Der er opstået behov for at gennemføre større investeringer en hidtil forudset	
	Der er planer om en væsentlig omstrukturering af CGU'en har negativ indflydelse på CGU'ens fremtidige indtjening.	
	Der er sket væsentlige ændringer i andre relevante interne forhold som har negativ indflydelse på CGU'ens fremtidige indtjening	
4.	Konklusion – Er der indikationer på et nedskrivningsbehov, jf. 3 A og 3 B?	
5.	Opgørelse af genindvindingsværdi Kommentarer: Genindvindingsværdi er den højeste værdi af nettosalgsværdien og nytteværdien af koncerngoodwill. Kan der ikke findes en nettosalgsværdi, udtrykkes genindvindingsværdien alene ud fra nytteværdien. Start med at finde den af de to størrelser – kapitalværdi eller nettosalgsværdi – der umiddelbart forekommer lettest at finde. Er denne højere end den bogførte værdi, vil videre beregninger ikke være nødvendige, da denne højere værdi derved i alle tilfælde vil "holde værdien" af genindvindingsværdien oppe.	
	Opgørelse af nettosalgsværdien Kommentarer: Denne opgøres ud fra et aktuelt bud fra tredjemand på den virksomhed, som koncerngoodwill knytter sig til. Den kan også basere sig på en konkret mæglervurdering af den aktuelle salgsværdi. Denne salgsværdi reduceres med forventede salgsomkostninger, således at nettosalgsværdien fremkommer.	
	Hvorledes er nettosalgsværdien fastsat og til hvilken værdi?	
	Opgørelse af nytteværdien Kommentarer: Princippet i en kapitalværdiberegning er at vurdere nutidsværdien af alle forventede nettopengestrømme (cash flows) i hele goodwillens levetid (dvs. afskrivningsperiode). Beregningen af nytteværdien foretages efter følgende principper: Etablering af forecast over forventede nettopengestrømme a. Der opstilles et forecast over de forventede pengestrømme som baseres på de seneste ledelsesgodkendte budgetter. Forecastet bør maksimalt dække en periode på 5 år, med	

	mindre en længere periode kan berettiges. I aktivets resterende levetid ekstrapoleres nettopengestrømmene med en konstant eller faldende vækstrate, medmindre en stigende vækstrate kan begrundes. Vækstraten bør ikke overstige den langsigtede gennemsnitlige vækstrate for produkterne, industrierne eller landet/landene eller på det marked, hvor CGU'en driver virksomhed, medmindre en højere vækstrate kan begrundes. b. Beregningen af pengestrømme bør ikke inkludere pengestrømme fra finansielle aktiver eller forpligtelser. c. Pengestrømmene skal beregnes på før skat basis. d. Pengestrømmene skal estimeres på basis af aktivets nuværende tilstand, og må derfor ikke indeholde nyinvesteringer til restrukturerings, effektivisering og udvidelse af driften som virksomheden endnu ikke har forpligtet sig til at gennemføre. Med restrukturerings menes, at: (1) forretningsenheden sælges eller afvikles (2) forretningsenheden lukkes i et geografisk område eller at forretningsaktiviteterne overflyttes til et andet område eller (3) Ledelsen ændres, for eksempel eliminering af dele af ledelsen eller (4) fundamental reorganisering, som har væsentlig effekt på forretningsaktiviteterne. Begrebet "committed" udfyldes i af bestemmelserne i IAS 37 (70-83): "Committed" indebærer, at ledelsen har en formel plan for en restrukturerings. Se betingelser i IAS 37 (70-83). Pengestrømmene estimeres i den valuta, hvor de genereres. Nutidsværdien af fremtidige cash flows kan omregnes efterfølgende til DKK (ellen anden ønsket valuta) ved anvendelse af spotkursen på værdiansættelsestidspunktet. Beregning af diskonteringsfaktor a. Diskonteringsfaktoren skal fastlægges i samme valuta som cash flow forecast. Diskonteringsfaktoren beregnes med udgangspunkt i CGU'ens vægtede egenkapital- og gældsomkostninger. b. Egenkapitalomkostningerne beregnes som den risikofri rente tillagt en risikopræmie. Den risikofri rente fastlægges på basis af den effektive rente på en lang statsobligation i den aktuelle valuta. Risikopræmien udgør pt. 4-5% (i Danmark, Vesteuropa og USA), der justeres (betafaktor) i opad- eller nedadgående retning afhængig af CGU'ens risikoprofil (konjunkturfølsomhed, gældsandel og andre forhold som bevirker at pengestrømme kan afvige fra det forventede). Det er muligt at beregne betafaktoren for forskellige industrier med udgangspunkt i data for sammenlignelige børsnoterede virksomheder. Den observerede beta for sammenlignelige virksomheder skal dog korrigeres for evt. forskelle i kapitalstrukturen i forhold til CGU'en. Først beregnes den ugearede beta (eller beta for industrien) ved hjælp af formlen: $\text{beta (ugearet)} = (1 + (1 - \text{skattesats}) * \text{gæld/egenkapital}) * \text{beta (gearet/observeret)}$. Herefter beregnes beta (gearet) for den konkrete CGU ved hjælp af samme ligning idet man nu anvender skattesats og gæld/egenkapitalandel for CGU'en. Bemærk: ved beta på 1,0 svarer risikoprofilen til KFX indekset (eller andet indeks). Beta bør som udgangspunkt ligge mellem 0,8 (lav risiko) og 1,2 (høj risiko).
	c. Gældsomkostningerne fastlægges med udgangspunkt i virksomhedens faktiske gennemsnitlige renteomkostninger. Såfremt gælden ikke forrentes på markedsniveau, og at man må forvent, at re-finansiering vil ske på et væsentligt anderledes niveau er det dette niveau, som skal lægges til grund. Gældsomkostningerne reduceres med skatteskjoldet (den effektive skattebesparelse på renteudgifter). d. Egenkapitalomkostningerne vægtes i forhold til egenkapitalens andel af den samlede kapital (gæld og egenkapital) og gældsomkostningerne vægtes i forhold til gældens andel af den samlede kapital. Fastlæggelsen af kapitalstrukturen bør ske uafhængigt af CGU'ens faktiske kapitalstruktur. Ved beregningen af diskonteringsfaktoren for den

enkelte CGU anvendes en proforma kapitalstruktur, som med udgangspunkt i gældende normer indenfor den relevant branche sikrer, at den konsoliderede kapitalstruktur for alle CGU'er svarer til virksomhedens samlede faktiske kapitalstruktur.

- e. Diskonteringsfaktoren skal opgøres før skat da den skal anvendes på før-skat cash flows. I praksis kan man opjustere diskonteringsfaktoren med den effektive skattesats, men det anbefales (jvf IAS 36), at man beregner nytteværdien af efter-skat cash flows med en efter-skat diskonteringsfaktor, hvorefter man med udgangspunkt i den beregnede kapitalværdi og før-skat cash flows fastlægger før-skat diskonteringsfaktoren. Diskonteringsfaktoren skal som udgangspunkt svare til virksomhedens gennemsnitlige afkastkrav (WACC) før skat, dog således at aktiver/CGU'er med en risikoprofil der er højere end gennemsnittet for virksomheden eller en proforma gearing som er lavere end gennemsnittet for virksomheden belastes med en højere risikopræmie, og får dermed en diskonteringsfaktor, som er højere end virksomhedens gennemsnitlige afkastkrav (WACC). Det modsatte gælder for aktiver/CGU med en risikoprofil der er lavere end gennemsnittet for virksomheden og/eller en proforma gearing som højere end gennemsnittet for virksomheden.
- f. Det bemærkes, at diskonteringsfaktoren ikke nødvendigvis svarer til det afkast som ledelsen forventer at realisere eller forventede at realisere da aktivet blev erhvervet; afkastkravet skal beregnes som det afkast en uafhængig investor vil forlange for en investering med tilsvarende risiko. Hvis ledelsen har lagt et særligt lavt afkastkrav til grund for investeringsbeslutningen (dvs. lavere end det som en uafhængig investor umiddelbart må forventes at anvende) vil det kræve en nærmere forklaring såfremt der ikke foretages nedskrivning.

Beregning af nytteværdien

- a. Nutidsværdien af forventede fremtidige cash flows (før skat) beregnes ved hjælp af diskonteringsfaktoren (før skat).
- b. Såfremt cash flows (og diskonteringsfaktoren) er udtryk i en anden valuta omregnes nutidsværdien ved hjælp af spotkursen på beregningstidspunktet.
- c. Nytteværdien beregnes som nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme fratrasket bogført værdi af CGU'ens netoaktiver (excl. goodwill) og nettorentebærende gæld (rentebærende gæld fratrasket overskydende likvide midler og værdipapirer).
- d. Hvis nytteværdien overstiger den bogførte værdi af goodwill skal der ikke foretages nedskrivning. Hvis nytteværdien er mindre end den bogførte værdi af goodwill skal der ske nedskrivning af goodwill. Såfremt den beregnede nytteværdi er negativ bør der testes for nedskrivning på CGU'ens øvrige aktiver.

Særlige forhold

Såfremt der er tale om cash flows opgjort i eksotiske valutaer kan det anbefales at man omregner cash flows til DKK (eller anden valuta) ved hjælp af forward rates, og at diskonteringsfaktoren beregnes med udgangspunkt i danske renter men med tillæg af en landerisikopræmie. I disse tilfælde bør FAS kontaktes.

Når IAS som forventet ændres således at der ikke skal foretages afskrivning af goodwill skal der foretages en komplet værdiansættelse af alle materielle og immaterielle aktiver uanset deres bogførte værdi for at sammenholde den beregnede nytteværdi med goodwill på erhvervelsestidspunktet.

	a. Etablering af forecast over forventede nettopengestrømme (opgørelsen af pengestrømmene dokumenteres særskilt i et bilag, der vedhæftes denne checkliste).	År 1: År 2: År 3: År 4: År 5: Herefter vil pengestrømmene normalt skulle fastsættes udfra en konstant eller faldende vækstfaktor. År 6: År 7: År 8: År 9: År 10: År 11: År 12: År 13: År 14: År 15: År 16: År 17: År 18: År 19: År 20:
	Beregning af diskonteringsfaktor	
	a. Hvad udgør den risikofrie rente – og hvorledes er den fastsat (udfra statsobligationer eller andre papirer)?	
	b. Opgørelse risikopræmien – begrund hvilke forhold som indgår i vurderingen af risikopræmien (brancheforhold, specifik landerisiko, andre forhold etc.)	
	c. Hvordan er gældsomkostningerne fastlagt (før skat og efter skat) ?	
	d. Hvilken kapitalstruktur er lagt til grund for beregningen af diskonteringsfaktoren? (begrund den anvendte kapitalstruktur og beskriv afvigelsen fra aktuel kapitalstruktur)	
	e. Hvad udgør den samlede diskonteringsfaktor (før skat og efter skat)?	

	f. Hvordan er nettorentebærende gæld opgjort? (beskriv de gældsposter som indgår i beregningen og argumentér for opgørelsen af overskydende likvider)	
	Hvad er nytteværdien opgjort til?	

7.4 Checkliste for præsentation

		Y-NA-NM	REF
	(c) the carrying amount that would have been included in the financial statements had the cost model been used (as if the assets had been carried at cost less accumulated depreciation and accumulated impairment losses).		
38p124(c)	5. Disclose the method and significant assumptions applied in estimating the fair values of the intangible assets.		
38p122(d)	6. Disclose: (a) the existence and amounts of intangible assets whose title is restricted; and (b) the amounts of intangible assets pledged as security for liabilities.		
38p122(c)	7. For intangible assets acquired through a government grant and initially recognised at fair value (refer to IAS 38 para 44), disclose: (a) the fair value initially recognised for these assets; (b) their carrying amount; and (c) whether they are carried at cost less depreciation or at revalued amounts.		
DV, 38p128	8. Voluntary disclosures: (a) fully amortised intangible assets that are still in use; and (b) details of significant intangible assets controlled by the entity but not recognised because they did not meet the recognition criteria in IAS 38 or because they were acquired or generated before IAS 38 (1998 version) became effective.		
IFRS6p25	9. Exploration and evaluation assets. Treat these assets as a separate class of assets and make the disclosures required by IAS 38 if they are classified as intangible asset		
	6. Goodwill and 'negative goodwill' ¹		
IFRS3p75	1. Provide a reconciliation of the carrying amount of goodwill, showing: (a) gross carrying amount and accumulated impairment losses at the beginning of the period; (b) additions; (c) adjustments resulting from the subsequent recognition of deferred tax assets during the period in accordance with IFRS 3 para 65; (d) disposals; (e) impairment losses recognised during the period; (f) net exchange differences arising during the period; (g) other changes during the period; and (h) gross carrying amount and accumulated impairment losses at the end of the period.		
1p38	<i>Comparative information for these items is required.</i>		
IFRS3p77	2. If the information that is required to be disclosed by IFRS 3 does not disclose enough information to enable users to evaluate the nature and financial effect of a business combination, disclose such additional information as is necessary to meet that objective.		
	7. Impairment of assets		
17p32,57	<i>The disclosure requirements of IAS 36 apply to owned assets and to the amounts of leased assets held under finance leases in the lessee's accounts.</i>		
36p130	1. Where an impairment loss, recognised or reversed for an individual asset or cash-generating unit (CGU) during the period, is material to the financial statements of the reporting entity, disclose:		
¹ The IASB no longer uses the term 'negative goodwill'. The official term is 'excess of acquirer's interest in the net fair value of acquiree's identifiable assets, liabilities and contingent liabilities over cost'. The term 'negative goodwill' is used in this publication in the interest of brevity.			

		Y-NA-NM	REF
	(a) the events and circumstances that led to the recognition or reversal of the impairment loss; (b) the amount of the impairment loss recognised or reversed; (c) for an individual asset: (i) the nature of the asset; and (ii) the segment to which the asset belongs (based on primary format) (refer to Section D1); (d) for a CGU: (i) a description of the CGU (such as whether it is a product line, a plant, a business operation, a geographical area, or a reportable segment as defined in IAS 14) (refer to Section D1); (ii) the amount of the impairment loss recognised or reversed: – by class of assets; and – by reportable segment based on the entity's primary format (refer to Section D1); and (iii) if the aggregation of assets for identifying the CGU has changed since the previous estimate of the CGU's recoverable amount, the entity should describe the current and former method of aggregating assets and the reasons for changing the way the CGU is identified; (e) whether the recoverable amount of the asset or CGU is its fair value less costs to sell or its value in use; (f) the basis used to determine fair value less costs to sell if the recoverable amount is the fair value less costs to sell (for example, whether it was determined by reference to an active market or in some other way); and (g) if the recoverable amount is value in use, the discount rates used in current estimate and previous estimate (if any) of value in use. <i>The disclosures in this section relating to segments are applicable to entities that apply IAS 14 – refer to Section D1.</i>		
36p131	2. Disclose the following information for the aggregate impairment losses and the aggregate reversals of impairment losses recognised during the period for impairment losses or reversals that are not individually material (a) the main classes of assets affected by impairment losses (or reversals of impairment losses); and (b) the main events and circumstances that led to the recognition (reversal) of these impairment losses.		
36p133	3. If any portion of the goodwill acquired in a business combination during the reporting period has not been allocated to a CGU at the reporting date: (a) disclose the amount of the unallocated goodwill; and (b) disclose the reasons why that amount remains unallocated.		
36p134	4. Where the carrying amount of goodwill or intangible assets with indefinite useful lives allocated to a CGU (or group of CGUs) is significant in comparison to the total carrying amount of goodwill or intangible assets with indefinite useful lives, disclose the following for each CGU (or group of CGUs): (a) the carrying amount of allocated goodwill; (b) the carrying amount of intangible assets with indefinite useful lives; (c) the basis on which the recoverable amounts of the CGUs (group of CGUs) have been determined (value in use or fair value less cost to sell); (d) if the recoverable amounts of the CGUs are based on value in use: (i) a description of each key assumption on which management has based its cash flow projections for the period covered by the most recent budgets/ forecasts (key assumptions are those to which the recoverable amounts of the CGUs are most sensitive);		

		Y-NA-NM	REF
	(ii) a description of management's approach to determining the values assigned to each key assumption, whether those values reflect past experience and/or are consistent with external sources of information, if appropriate. If not, disclose how and why they differ from past experience and/or external sources of information; (iii) the period over which management has projected cash flows based on financial budgets/forecasts approved by management and, when a period greater than five years is used for a CGU (or group of CGUs), an explanation of why that longer period is justified; (iv) the growth rate used to extrapolate cash flow projections beyond the period covered by the most recent budgets/forecasts, and the justification for using any growth rate that exceeds the long-term average growth rate for the products, industries, or country or countries in which the entity operates, or for the market to which the CGU is dedicated; and (v) the discount rate(s) applied to the cash flow projections; (e) if the CGUs' recoverable amounts are based on the fair value less cost to sell, disclose the methodology used to determine the fair value less cost to sell. If fair value less cost to sell is not determined using observable market prices for the CGUs, disclose the following information: (i) a description of each key assumption on which management has based its determination of fair value less cost to sell (key assumptions are those to which the recoverable amounts of the CGUs are most sensitive); and (ii) a description of management's approach to determining the values assigned to each key assumption, whether those values reflect past experience and/or, if appropriate, are consistent with external sources of information, and if not, how and why they differ from past experience and/or external sources of information; and (f) if a reasonably possible change in a key assumption on which management has based its determination of the CGU's recoverable amount would cause the CGU's carrying amount to exceed its recoverable amount: (i) the amount by which the aggregate of the CGU's recoverable amounts exceeds the aggregate of their carrying amounts; (ii) the value assigned to the key assumptions; and (iii) the amount by which the value assigned to the key assumption must change, after incorporating any consequential effects of that change on the other variables used to measure recoverable amount, in order for the CGU's recoverable amount to be equal to its carrying amount.		
36p135	5. If some or all of the carrying amount of goodwill or intangible assets with indefinite lives is allocated across multiple CGUs (or groups of CGUs) and the amount allocated to each CGU (or group of CGUs) is not individually significant, disclose that fact, together with the aggregate carrying amount of goodwill or intangible assets with indefinite lives allocated to those CGUs (or group of CGUs).		
36p135	6. If the recoverable amounts of any of those CGUs (or group of CGUs) are based on the same key assumptions, and the aggregate carrying amounts of goodwill or intangible assets with indefinite lives allocated to them is significant, disclose that fact, together with: (a) the aggregate carrying amount of goodwill allocated to those CGUs (or groups of CGUs);		

		Y-NA-NM	REF
	(b) the aggregate carrying amount of intangible assets with indefinite useful lives allocated to those CGUs (or group of CGUs); (c) a descriptions of the key assumption(s); (d) a description of management's approach to determining the values assigned to each key assumption, whether those values reflect past experience and/or, if appropriate, whether they are consistent with external sources of information. If not, disclose how and why they differ from past experience and/or external sources of information; and (e) if a reasonably possible change in the key assumptions would cause the CGU's (or group of CGUs') carrying amount to exceed its recoverable amount: (i) the amount by which the aggregate of the recoverable amounts of the CGUs exceeds the aggregate of their carrying amounts; (ii) the value assigned to the key assumptions; and (iii) the amount by which the value assigned to the key assumption must change, after incorporating any effects of that change in the other variables used to measure the recoverable amount, in order for the CGU's (or group of CGUs') recoverable amount to be equal to their carrying amount.		
36p136	7. If the most recent detailed calculation of the recoverable amount of a CGU made in a preceding period is carried forward and used in the impairment test for that unit in the current period, the disclosures required in 5 and 6 above relate to the carried forward calculation of recoverable amount.		
38p128	8. An entity is encouraged, but not required, to disclose:		
38p128(a)	(a) a description of any fully amortised intangible asset that is still in use; and		
38p128(b)	(b) a brief description of significant intangible assets controlled by the entity but not recognised as assets because they did not meet the recognition criteria in IAS 38 or because they were acquired or generated before the version of IAS 38 issued in 1998 was effective.		

Uddrag af checkliste¹²²

7.5 Ledelsens regnskabserklæring

Illustrative Representation Letter

The following illustrative letter includes written representations that are required by this and other ISAs in effect for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009. It is assumed in this illustration that the applicable financial reporting framework is International Financial Reporting Standards; the requirement of ISA 570¹⁰ to obtain a written representation is not relevant; and that there are no exceptions to the requested written representations. If there were exceptions, the representations would need to be modified to reflect the exceptions.

(Entity Letterhead)

(To Auditor)

(Date)

This representation letter is provided in connection with your audit of the financial statements of ABC Company for the year ended December 31, 20XX¹¹ for the purpose of expressing an opinion as to whether the financial statements are presented fairly, in all material respects, (or *give a true and fair view*) in accordance with International Financial Reporting Standards.

We confirm that (, *to the best of our knowledge and belief, having made such inquiries as we considered necessary for the purpose of appropriately informing ourselves*):

Financial Statements

- We have fulfilled our responsibilities, as set out in the terms of the audit engagement dated [insert date], for the preparation of the financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards; in particular the financial statements are fairly presented (or *give a true and fair view*) in accordance therewith.
- Significant assumptions used by us in making accounting estimates, including those measured at fair value, are reasonable. (ISA 540)
- Related party relationships and transactions have been appropriately accounted for and disclosed in accordance with the requirements of International Financial Reporting Standards. (ISA 550)

¹⁰ ISA 570, "Going Concern."

¹¹ Where the auditor reports on more than one period, the auditor adjusts the date so that the letter pertains to all periods covered by the auditor's report.

- All events subsequent to the date of the financial statements and for which International Financial Reporting Standards require adjustment or disclosure have been adjusted or disclosed. (ISA 560)
- The effects of uncorrected misstatements are immaterial, both individually and in the aggregate, to the financial statements as a whole. A list of the uncorrected misstatements is attached to the representation letter. (ISA 450)
- [Any other matters that the auditor may consider appropriate (see paragraph A10 of this ISA).]

Information Provided

- We have provided you with:
 - Access to all information of which we are aware that is relevant to the preparation of the financial statements such as records, documentation and other matters;
 - Additional information that you have requested from us for the purpose of the audit; and
 - Unrestricted access to persons within the entity from whom you determined it necessary to obtain audit evidence.
- All transactions have been recorded in the accounting records and are reflected in the financial statements.
- We have disclosed to you the results of our assessment of the risk that the financial statements may be materially misstated as a result of fraud. (ISA 240)
- We have disclosed to you all information in relation to fraud or suspected fraud that we are aware of and that affects the entity and involves:
 - Management;
 - Employees who have significant roles in internal control; or
 - Others where the fraud could have a material effect on the financial statements. (ISA 240)
- We have disclosed to you all information in relation to allegations of fraud, or suspected fraud, affecting the entity's financial statements communicated by employees, former employees, analysts, regulators or others. (ISA 240)
- We have disclosed to you all known instances of non-compliance or suspected non-compliance with laws and regulations whose effects should be considered when preparing financial statements. (ISA 250)
- We have disclosed to you the identity of the entity's related parties and all the related party relationships and transactions of which we are aware. (ISA 550)

- [Any other matters that the auditor may consider necessary (see paragraph A11 of this ISA).]

Management

Management

Eksempel på ledelsens regnskabserklæring¹²³

¹²³ Kilde – ISA 580 Appendix 2

7.6 Eksempel på revisors påtegning

Illustration 1:

Circumstances include the following:

- **Audit of a complete set of financial statements.**
- **The financial statements are prepared for a general purpose by management of the entity in accordance with International Financial Reporting Standards.**
- **The terms of the audit engagement reflect description of management's responsibility for the financial statements in ISA 210.**
- **In addition to the audit of the financial statements, the auditor has other reporting responsibilities required under local law.**

INDEPENDENT AUDITOR'S REPORT

[Appropriate Addressee]

Report on the Financial Statements²⁶

We have audited the accompanying financial statements of ABC Company, which comprise the balance sheet as at December 31, 20X1, and the income statement, statement of changes in equity and cash flow statement for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory information.

Management's²⁷ Responsibility for the Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of these financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards,²⁸ and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's Responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free from material misstatement.

²⁶ The sub-title "Report on the Financial Statements" is unnecessary in circumstances when the second sub-title "Report on Other Legal and Regulatory Requirements" is not applicable.

²⁷ Or other term that is appropriate in the context of the legal framework in the particular jurisdiction.

²⁸ Where management's responsibility is to prepare financial statements that give a true and fair view, this may read: "Management is responsible for the preparation of financial statements that give a true and fair view in accordance with International Financial Reporting Standards, and for such ..."

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the financial statements. The procedures selected depend on the auditor's judgment, including the assessment of the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation²⁹ of the financial statements in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control.³⁰ An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by management, as well as evaluating the overall presentation of the financial statements.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the financial statements present fairly, in all material respects, (or *give a true and fair view of*) the financial position of ABC Company as at December 31, 20X1, and (of) its financial performance and its cash flows for the year then ended in accordance with International Financial Reporting Standards.

Report on Other Legal and Regulatory Requirements

[Form and content of this section of the auditor's report will vary depending on the nature of the auditor's other reporting responsibilities.]

[Auditor's signature]

[Date of the auditor's report]

[Auditor's address]

²⁹ In the case of footnote 28, this may read: "In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation of financial statements that give a true and fair view in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control."

³⁰ In circumstances when the auditor also has responsibility to express an opinion on the effectiveness of internal control in conjunction with the audit of the financial statements, this sentence would be worded as follows: "In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the financial statements in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances." In the case of footnote 28, this may read: "In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation of financial statements that give a true and fair view in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances."